

VASTU VÕETUD
Ambla Vallavolikogu
26. septembri 2013. a
määrusega nr 10
MUUDETUD
Ambla Vallavolikogu
16. oktoobri 2014. a
määrusega nr 11

AMBLA VALLA ARENGUKAVA AASTATEKS 2014–2020

**I osa
Üldosa**

Ambla 2013

Sisukord

1. EESSÕNA	4
2. METOODILINE SISSEJUHATUS	5
2.1. Arengukava koostamise meetodika ja arengukava osad	5
2.2. Arengukavas kasutatud põhimõisted	6
3. AMBLA VALLA ARENGUKAVA ELLUVIIMINE JA UUENDAMINE	9
3.1. Arengukava finantseerimise põhimõtted ja tegevuskava rahastamine	9
3.2. Arengukava elluviimise seire, tagasiside ja ajakohastamine	10
3.3. Arengukava realiseerimisega seotud riskid	11
4. ÜLDHINNANG EELMISE PERIOODI ARENGUKAVA TÄITMISELE	13
5. VALLA ÜLDANDMED	16
5.1. Asend ja territoorium	16
5.2. Rahvastik ja asustus	17
6. PIIRKONDLIKUD ERISUSED AMBLA VALLAS	19
7. VÄLISKESKKONNA MÕJUD JA ARENGUSUUNDUMUSED	20
8. HINNANGUD AMBLA VALLA ARENGUEELDUSTELE	22
8.1. Siseministeeriumi poolt tellitud uuring	22
8.2. Elanike küsitluse kokkuvõte	22
8.2.1. Küsitluse eesmärk ja analüüsi meetodika	22
8.2.2. Vastajate profiil	23
8.2.3. Ühinemine teiste omavalitsustega	23
8.2.4. Kokkuvõte	24
9. AMBLA VALLA ARENGUKAVA SEOS JÄRVAMAA ARENGUSTRATEEGIATE JA PLANEERINGUTEGA	26
10. LISAD	27
10.1. Arengukava I osas sisalduvad joonised ja tabelid	27
10.2. Kasutatud materjalid	27

1. EESSÕNA

Hea lugeja!

Sinu ees on Ambla valla neljas arengukava, mis kavandab omavalitsuse tegevusi aastateks 2014–2020. Koos valla üldplaneeringuga loovad need kaks dokumenti ettekujutuse Ambla vallast aastaks 2020.

Ambla valla arengukava koostamise peaesmärgiks on tagada järgnevatel aastatel erinevate valdkondade tasakaalustatud ja jätkusuutlik areng. Ambla vald soovib arengukava elluviimisega parandada Ambla valla elanike elukvaliteeti ning muuta piirkonda väärtuslikuma keskkonnaga elukohaks.

Arengukava annab ülevaate omavalituse hetkeseisust ja lähituleviku arenguplaanidest ning iseloomustab meie kogukonda tervikuna.

Arengukava on dokument, mis näitab meile ja meie parteritele, kes me oleme ja kuidas soovime areneda järgnevate aastate jooksul.

Arengukava on valminud paljude ametnike, kodanike ja spetsialistide ühise aktiivse koostöö tulemusel.

Meie eesmärgiks on pakkuda kaasaegset elukeskkonda, kus on olemas ettevõtlikkust väärtustav ettevõtluskeskkond, kvaliteetne haridusvõrk, innovaatiline ja kaasav omavalitsus, kõigile vanusegruppidele tuge ja toimetulekut kindlustav sotsiaaltoetamine ning kaasaegsed terviseedendamise-, sportimise – ja vaba aja veetmise võimalused.

Lisaks prioriteetsetele tegevustele on meie eesmärgiks säilitada ja edasi arendada piirkonna traditsioonilisi üritusi.

Hea lugeja, ka Sinul on võimalus Ambla valla arengule kaasa aidata, tehes selle nimel tööd ja esitades ettepanekuid.

Teeme seda koos Ambla valla heaks!

Lugupidamisega

Vello Teor
Ambla Vallavolikogu esimees

Rait Pihelgas
Ambla vallavanem

2. METOODILINE SISSEJUHATUS

2.1. Arengukava koostamise metoodika ja arengukava osad

Käesolevale arengukavale "Ambla valla arengukava aastateks 2014–2020" eelneb "Ambla valla arengukava aastateks 2010–2025", mis kinnitati Ambla Vallavolikogu poolt 16.09.2010. a määrusega nr 13 (muudeti Ambla vallavolikogu 22.09.2011 määrusega nr 11 ja 20.09.2012 määrusega nr 9).

"Ambla valla arengukava aastateks 2014–2020" koostamise algatas Ambla Vallavolikogu 17. jaanuari 2013. a otsusega nr 2 „Ambla valla arengukava aastateks 2014–2020 koostamise algatamine”. Arengukava koostamise eest määrati vastutavaks vallavalitsus. Vallavalitsuse 9. märtsi 2010. a korraldusega nr 115 „Ambla valla arengukava aastateks 2010–2025 koostamiseks tööruhmade moodustamine“ moodustati järgmised arengukava **töörühmade tuumikud** järgmiselt:

- Arengukava juhtrühm – rühma juhiks vallavanem Rait Pihelgas, rühma liikmeks ja koordinaatoriks abivallavanem Andrus Mikson ning liikmeteks finantsnõunik Marje Arraste, vallavolikogu esimees Vello Teor. Juhtrühm koondab kogu arengukava ja käsitleb üldiseid valitsussektori teenuseid;
- Noorsooteemariühm – rühma juhiks Ambla Lasteaed-Põhikooli direktor Madli Pöder, rühma liikmeteks Aravete Keskkooli direktor Andy Tilk, Aravete Lasteaia Mesimumm direktor Ülle Ojamäe, noorsootöötaja Annika Rohi. Rühm käsitleb hariduse ja noorsootöö valdkondi;
- Majandusteemariühm – rühma juhiks abivallavanem Andrus Mikson, rühma liikmeteks keskkonnaspetsialist Ants Saariste, maaspetsialist Karl Siiroja, vallavolikogu liige Kalju Toomas. Rühm käsitleb avaliku korra ja julgeoleku, majanduse, keskkonnakaitse ning elamu- ja kommunaalmajanduse valdkondi;
- Vabaajateemariühm – rühma juhiks vallavolikogu kultuuri- ja hariduskomisjoni esimees Harri Lepamets, rühma liikmeteks vallavanem Rait Pihelgas, vallavolikogu liige Marta Kondas ja Arlet Palmiste. Rühm käsitleb vaba aja (sealhulgas sport), kultuuri ja religiooni valdkondi;
- Sotsiaalteemariühm – rühma juhiks sotsiaalnõunik Katre Mägi, rühma liikmeteks lastekaitse spetsialist Kersti Suun-Deket, Aravete Hooldekeskuse juhataja Malle Maasalu ja vallavolikogu liige Krista Nelke. Rühm käsitleb sotsiaalse kaitse ja tervishoiu valdkondi.

Võrreldes Ambla valla eelmise arengukavaga, muudeti käesolevas arengukavas ülesehitust. Koostamise aluseks on 2006. aastal konsultatsiooni- ja koolituskeskuse Geomedia poolt soovitatud kohaliku omavalitsuse arengukava koostamise metoodika.

Ambla valla arengukava koostamise põhiliseks **töövormiks** oli algandmete ja dokumentide analüüs, vallakodanike küsitlus, vallavalitsuse töötajate ja volikogu liikmete ühisarutelud, teemarihmade töökoosolekud ja ajurünnakud. Traditsiooniliste töövormide kõrval kasutati ka elektroonilise suhtluse ja kooskõlastuste võimalusi.

Vallakodanike küsitlus viidi läbi kirjaliku ankeedi abil 2013. a aprillis. Küsitluslehed (formaad A4, kahepoolne) saadeti laiali koos Ambla Vallalehe aprillinumbri, neid võis välja trükkida ka valla veebilehelt. Ankeetide tagastamiseks oli paigaldatud valla territooriumi nelja kauplusesse (Amblasse, Aravetele ja Käravetele) vastavad postkastid, kuhu kodanikud said

täidetud küsitluslehed postitada. Lühikokkuvõte küsitluse tulemustest avaldati Ambla Vallalehe maikuu numbris ja täiskokkuvõte valla veebilehel.

Ambla vallavalitsuse koostatud ja Ambla Vallavolikogu 22. augusti 2013. a istungile esitatava arengukava (koos eelarvestrateegiaga) eelnõu 119 leheküljel avaliku väljapaneku periood on kestusega kolm nädalat 02. septembrist kuni 23. septembrini 2013.

Arengukava koosneb neljast osast, millest I, II ja III on passiivsed ja IV aktiivne. Aktiivne osa on peamiselt avatud iga-aastateks muudatusteks. Arengukava osad ja nende alateemad on järgmised:

- I. Üldosa (29 lehekülge):
  1. Eessõna
  2. Metoodiline sissejuhatus
  3. Arengukava elluviimine, seired ja uuendamine
  4. Üldhinnang eelmise perioodi arengu kava täitmisele
  5. Valla üldandmed
  6. Piirkondlikud erisused Ambla vallas
  7. Väliskeskkonna mõjud ja arengu suundumused
  8. Koondhinnang Ambla valla arengu eeldustele
  9. Hetkel kehtivad valla ja maakondlikud arengudokumendid
  10. Lisad
- II. Seisund ja üldhinnang valdkondlikult aastal 2013 (47 lehekülge):
  1. Kohaliku omavalitsuse haldusala valdkonnad
  2. Ettevõtlus ja töajõud
- III. Arenguvision ja selle elluviimine (10 lehekülge):
  1. Arenguvision 2020
  2. Strateegilise arendamise mudel ja tegevuskava 2014-2020
- IV. Tegevuskava teostamise strateegia (33 lehekülge):
  1. Tegevuskava 2014-2020
  2. Eelarvestrateegia 2014-2020
  3. Investeeringu- ja hankekava 2014-2020

2.2. Arengukavas kasutatud põhimõisted

Põhimõisteid kasutatakse samas tähenduses, nagu need on kasutusel käsiraamatus *R. Noorkõiv. Kohaliku omavalitsuse arengukava koostamise soovitusel. Tartu: Siseministeerium, 2002*. Rahvastiku- ja töajõualased mõisted on kasutusel samas tähenduses, kui neid kasutab Statistikaamet (vt www.stat.ee).

Arengukava – arengustrateegiast lähtuv omavalitsusüksuse pika- ja lühiajalise arengu eesmärgi määratlev ja elluviimise võimalusi kavandav seadusandlik dokument. „Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse” (KOKS) tähenduses on arengukava „omavalitsusüksuse pika- ja lühiajalise arengu eesmärgi määratlev ja nende elluviimise võimalusi kavandav dokument, mis tasakaalustatult arvestab majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna

ning looduskeskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi ning on aluseks erinevate eluvaldkondade arengu integreerimisele ja koordineerimisele (KOKS § 37 lg 1).

Arengumudel – olemasoleva olukorra analüüsil põhinev ning arenguvisionidest ja eesmärkide saavutamisest lähtuv üldine terviklahend.

Arengunäitaja – seisundit iseloomustav oluline arvulise väärtusega tunnus, mõõdik, mille arvväärtuse järgi saab hinnata seisundi muutumist ja muutumise suunda ning kiirust.

Arengustrateegia – omavalitsuses kokku lepitud eesmärkide saavutamise üldine teostustee, mis arvestab omavalitsuse tugevaid ja nõrku külgi ning väliskeskkonnast tulenevaid võimalusi ja ohtusid; üldjuhul lähtub visioonist.

Demograafiline tööturusurve indeks – eelseisval kümnendil tööturule sisenevate noorte (5–14-aastaste) ja sealt vanuse tõttu väljalangevate inimeste (55–64-aastaste) suhe. Kui indeks on ühest suurem, siseneb järgmisel kümnendil tööturule rohkem inimesi, kui sealt vanaduse tõttu potentsiaalselt välja langeb.

Eelarvestrateegia – kohaliku omavalitsuse üksuse arengukavast tulenev finantsplaan vähemalt nelja eelseisva eelarveaasta kohta

Innovatsioon – laiemas tähenduses igasugune inimtegevuse uuenduslikkus või uudsus. Valla arengukava tähenduses uute turusuutlike toodete/teenuste loomine, arendamine ja turundus ning nende tarvis eelduste loomine.

Kant ehk **paikkond** – sotsiaalne ja kultuuriline asustuse algkooslus, millel on ühine „meie-tunne”; ala, mida asustab konkreetne kogukond ja mis on neile „oma”.

Pendelränne – elanike igapäevane või -nädalane liikumine alalisest elukohast teise halduspiirkonda (nt tööle, õppima) ja tagasi.

Risk – väliskeskkonnast ja omavalitsusest endast tulenev areng, mis võib oluliselt takistada või muul viisil mõjutada volikogu ja täitevvõimu ning munitsipaalasutuste edukust eesmärkide saavutamisel, ülesannete täitmisel ja tegevuste läbiviimisel.

Strateegia – vt „Arengustrateegia“.

Säästev areng – areng, mis tagab nii praegu kui tulevikus inimesi rahuldava elukeskkonna ja majanduse arenguks vajalikud ressursid looduskeskkonda oluliselt kahjustamata ning looduslikku mitmekesisust säilitades.

SWOT-analüüs – meetod protsessi, nähtuse, olukorra vms eri külgede analüüsiks. Tuleneb ingliskeelsete sõnade *strengths* (tugevused), *weaknesses* (nõrkused), *opportunities* (võimalused), *threats* (ohud) algustähtedest.

Tegevus – investering, töö vms, mis on vajalik teha/sooritada püstitatud ülesande täitmiseks; tegevuse kirjeldamisel määratakse teostamise aeg, maksumus, finantseerimise allikas ja vastutaja.

Tegevuskava – loend konkreetsetest ülesannetest ja tegevustest, mis on vaja täita püstitatud eesmärkide saavutamiseks.

Tööealine rahvastik – rahvastiku majandusliku aktiivsuse uurimisel aluseks võetavas ehk tööjõu-uuringu objektiks olevas vanusevahemikus rahvastik (15–74-aastased).

Tööhõive määr – tööga hõivatute osatähtsus tööealises rahvastikus.

Tööjõus osalemise määr (aktiivsuse määr) – tööjõu osatähtsus tööealises rahvastikus.

Töötaja ehk **(tööga) hõivat** – isik, kes uuritava perioodil: (1) töötas ja sai selle eest tasu kas palgatöötajana, ettevõtjana või vabakutselisena; (2) töötas otsese tasuta pereettevõttes või oma talus; (3) ajutiselt ei töötanud.

Töotu – isik, kelle puhul on korraga täidetud kolm tingimust: (1) on ilma tööta (ei tööta mitte kusagil ega puudu ajutiselt töölt); (2) on töö leidmisel valmis kohe (kahe nädala jooksul) tööd alustama; (3) otsib aktiivselt tööd.

Töötuse määr ehk **tööpuuduse määr** – töötute osatähtsus tööjõus.

Visioon – tulevikupilt, mida tahetakse teatud ajaks saavutada ning mille nimel tehakse jõupingutusi.

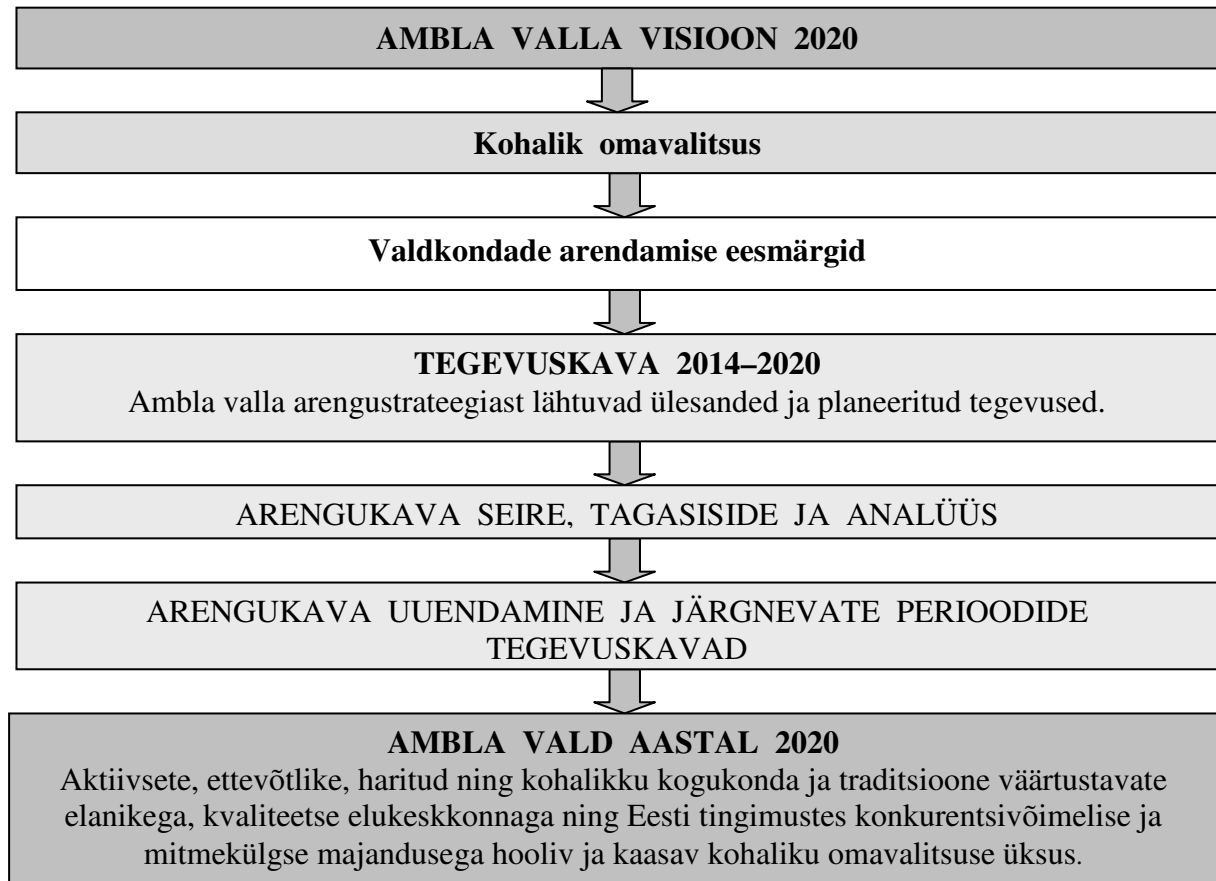
Ülalpeetavate määr – näitab mittetöealiste (0–14-aastaste ja üle 65-aastaste) elanike arvu suhet tööealiste (15–64-aastase) elaniku arvu.

3. AMBLA VALLA ARENGUKAVA ELLUVIIMINE JA UUENDAMINE

3.1. Arengukava finantseerimise põhimõtted ja tegevuskava rahastamine

Ambla valla arengukava elluviimist ja finantseerimist koordineerib Ambla Vallavalitsus. Arengukavas kirjeldatud visiooni, püstitatud eesmärkide ja ülesannete elluviimisel järgitakse Ambla valla strateegilise arendamise mudelit (vt joonis 1).

Joonis 1. Ambla valla strateegilise arendamise mudel

Valla arengukava integreerib Ambla valla valdkondlikud ja valla hallatavate asutuste prioriteetsed finantseerimisvajadused.

Ambla valla arengukava finantseerimisel peetakse silmas **eelarvepoliitika üldeesmäärke**:

- valla arengu vajadusteks rahaliste ressursside tagamine;
- finantspainsid ja finantsdistsipliin,
- jätkusuutlikkus investeerimisel.

Finantseerimise põhimõtted nende eesmärkide saavutamiseks:

1. tulumaksu laekumise jätkuvaks parandamiseks jätkatakse meetmete rakendamist, et vallas tegelikult elavad isikud oleksid vallas registreeritud, sh vallavalitsuse osutatavate teenuste ja toetusmeetmete sidumine teenuse/toetuse saaja elukohaga;

2. energiasäästu jms meetmete abil vähendatakse munitsipaalhoonete ülalpidamiskulusid;
3. taotletakse maa munitsipaliseerimist ja munitsipaliseeritud maadel munitsipaalarendustegevuse käivitamist;
4. suurendatakse valla osalusega äriühingute arvu ja tõhustatakse nende tegevust ning laiendatakse nende projektipõhist tegevust;
5. projektipõhiselt finantseeritavate programmide ja meetmete aktiivse kasutamise kaudu tagatakse eelarvesse täiendavad vahendid investeeringuteks;
6. stimuleeritakse kodanike ühenduste algatust, külaliikumist ja ühistegevust, mille kaasfinantseerimiseks eraldatakse vallaelarvest projektipõhiselt vahendeid valla arenguliste eesmärkide saavutamisele kaasaaitamiseks;
7. laiendatakse hea valitsemise põhimõtete juurutamist ning jälgitakse, et valla võlakoormus ei kasvaks suuremaks seadusega lubatust;
8. tagatakse, et kõik abivajajad saavad vallapoolse sotsiaaltoetuse määramisel põhjendatud abi;
9. tagatakse valla ametnikele ja töötajatele erialakohane konkurentsivõimeline töötasu;
10. jälgitakse, et valla eelarves ei oleks tegevuskulude kasv kiirem valla eelarve kulude üldisest kasvust; kulutatakse säästlikult.

3.2. Arengukava elluviimise seire, tagasiside ja ajakohastamine

Igal aastal toimub arengukava elluviimise kontroll ja hinnangu andmine saavutatule. Kontroll eelneb järgmise aasta vallaelarve koostamisele, toimudes soovitatavalt kevadperioodil, märtsist juunini. Vastavalt „Kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele“ (KOKS § 37 lg 7) tuleb arengukava üle vaadata igal aastal 1. oktoobriks.

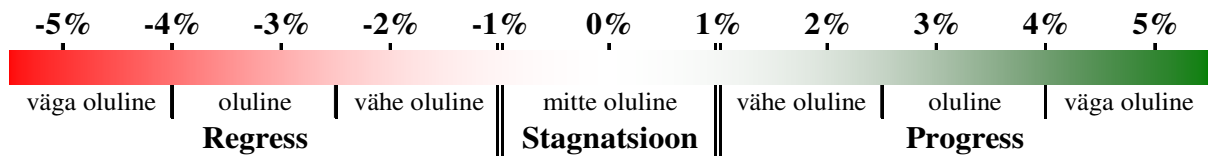
Arengukava ajakohastamise käigus aktualiseeritakse valda iseloomustav statistiline materjal, korrigeeritakse olukorrast tulenevaid probleemipüstitusi ja arengueeldusi, hinnatakse arengustrateegia elluviimise edukust, täpsustatakse arengumudelid ja tegevuskavas toodud eesmärgid ja ülesandeid. Samuti analüüsitakse lähiaastate tegevusi ja täpsustatakse tegevuste maksumused. Uuritakse ja hinnatakse võimalusi taotleda toetust riigilt, Euroopa Liidu struktuurifondidest ning muudest finantseerimisallikatest.

Lähtuvalt käesoleva arengukava prioriteetsetest valdkondadest ja strateegilistest eesmärkidest võib välja tuua neli olulisemat **arengunäitajat**:

- Ambla valla elanike arv. Aasta arenguseirel lähtutakse rahvastikuregistri järgneva aasta 1. jaanuari rahvaarvust;
- laste ja õpilaste arv Ambla valla haridusasutustes. Aasta arenguseirel lähtutakse Eesti Hariduse Infosüsteemi sama aasta 31. detsembri lasteaia laste ja õpilaste arvust;
- ettevõtlusaktiivsus Ambla vallas. Aasta arenguseirel lähtutakse äriregistri osahingute, aktsiaseltside ja füüsilisest isikutest ettevõtjate järgneva aasta 1. jaanuari arvust;
- Ambla valla eelarvesse laekuv tulumaks. Aasta arenguseirel lähtutakse aasta jooksul eraldatud tulumaksu summast.

Ambla valla arengu hindamisel ehk **arenguseirel** võrreldakse hinnatava ja eelneva aasta arengunäitajate arvväärtuste muutust protsentides. Nelja arengunäitaja keskmine on **koondnäitaja**. **Ambla valla arengut võib lugeda positiivseks (progress)**, kui koondnäitaja on suurem kui 1,5%. Arengut peab lugema **negatiivseks (regress)**, kui koondnäitaja on

madalam kui -1,5%. Muudel juhtudel on tegemist arenguseisakuga (stagnatsioon). Muutuste olulisus on toodud järgneval joonisel nr 2 arvjoonel.

Joonis 2. Arengukava hindamise arvjoon

Hinnangu andmise näide on toodud tabelis nr 1, kust on näha, et 2010 aastal oli vähe oluline progress, 2009. aastal vähe oluline regress ja 2007. aastal oli väga oluline progress.

Arengunäitaja	2006. a	2007. a	2008. a	2009. a	2010. a
Laste ja õpilaste arvu muutus	-7,96 %	-10,94 %	-1,14 %	-6,36 %	-4,94 %
Elanike arvu muutus	0,17 %	-0,87 %	-1,29 %	-2,32 %	-1,47 %
Ettevõtjate arvu muutus	-1,54 %	-0,78 %	3,15 %	22,14 %	20,00 %
Tulumaksu laekumise muutus	26,46 %	32,98 %	16,24 %	-18,39 %	-8,48 %
Koondnäitaja	4,28 %	5,10 %	4,24 %	-1,23 %	1,28 %

Tabel 1. Arengu hindamise näide

3.3. Arengukava realiseerimisega seotud riskid

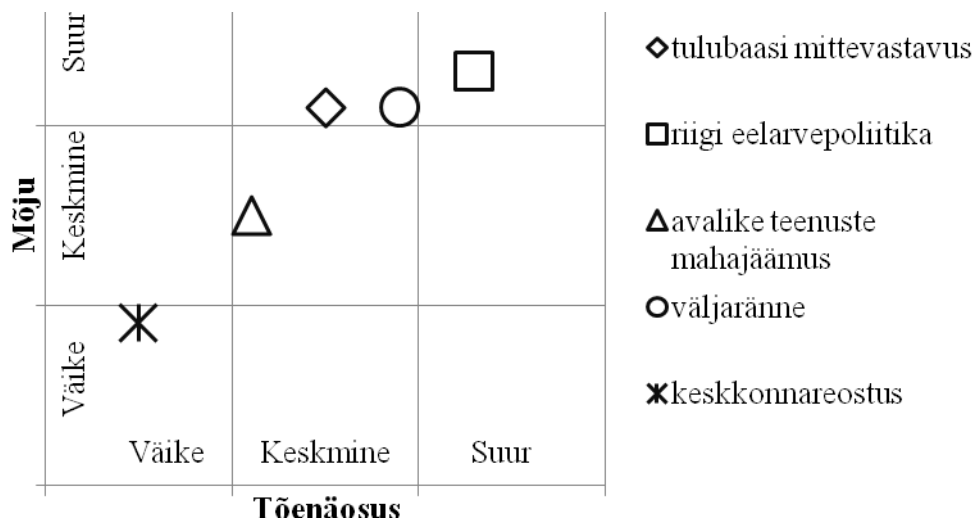
Riskid on väliskeskkonnast ja Ambla vallast endast tulenevad arengud, mis võivad oluliselt takistada või muul viisil mõjutada vallavolikogu ja vallavalitsuse ning munitsipaalasutuste edukust eesmärkide saavutamisel, ülesannete täitmisel ja tegevuste läbiviimisel. Riskide hindamine ja nende maandamine on tegevuskava koostamisel arvesse võetud.

Ambla valla arengustrateegias püstitatud eesmärkide saavutamisel võivad olla järgmised olulised riskid.

- Tulubaasi mittevastavus ja rahaliste vahendite nappus** valla arenguks vajalike investeeringute tegemiseks. Valla kasutada olevad rahalised vahendid ei suurene prognoositud tempoga. Laenukoormus ei anna võimalust investeeringute tegemiseks. Ei õnnestu piisaval määral saada projektipõhist toetust.
- Riigi eelarvepoliitika ettearvamatus** võib ohustada investeeringute finantsplaneerimise otstarbekust, võib suurendada riiklike eraldiste ja projektipõhise rahastamise politiseeritust või sõltumist ametnike suvast.
- Avalike teenuste osutamise ja kvaliteedi mahajäämuse oht**, mis võib osaliselt tuleneda elanike kasvavate nõudmiste mitterahuldamisest. Mahajäämus võib tekkida objektide (koolid, lasteaiad, kultuurimajad jne) ehitamise/renoveerimise mahajäämusest või valla poolt pakutavate teenuste hulga ja kvaliteedi mahajäämusest. Elanikkonna rahulolematuse kasv viib poliitilise võimu ebastabiilsuseni, otsuste tegemata jätmiseni või ebajärjekindla täideviimiseni ning ühtlasi takistab järjepidevat arendustegevust.

4. **Elanikkonna vähenemine väljarände tulemusena**, mis võib tekkida seoses töökohtade vähesusega oma vallas ja töötamisega väljaspool Ambla valda (inimesed lahkuvad oma töökohale lähemale), samuti seoses võimaliku haridusasutuste likvideerimisega.
5. **Suureneb keskkonnareostuse oht**, mis tuleneb transpordi intensiivistumisest, intensiivpõllumajandusest ja inimeste üha suurenevast tarbijalikust suhtumisest looduskeskkonda.

Vallavalitsuse poolt antud hinnangud riskide ilmnenise tõenäosusele ja mõju tugevusele on toodud joonisel 3. Suurimaks riskiks on riigi eelarvepoliitika, mida Ambla vald ei saa otseselt maandada. Kergelt madalama mõjuga on elanike väljaränne, mis annab meile kindla märgi valla arengu tegevusteks, mis takistaksid ja vähendaksid väljarännet. Kolmandal kohal olev tubaasi mittevastavuse riski vähendamiseks tuleb rakendada finantsdistsipliin ning seda pidevalt seirata.

Joonis 3. Arengukava realiseerimisega seotud riskide tõenäosus ja mõju

4. ÜLDHINNANG EELMISE PERIOODI ARENGUKAVA TÄITMISELE

2012 aastaks planeeritud tegevuste arv arengukava tegevuskava valdkondades ja nende täitmise koond on toodud tabelis 2

Valdkond	Tegevuste arv	Täidetud tegevuste arv	Täitmise suhtarv
Kohaliku omavalitsuse organisatsiooni arendamine	13	13	100,0 %
Kommunaalmajandus, infrastruktuur ja ettevõtlus	30	21	70,0 %
Haridus ja noorsootöö	25	24	96,0 %
Vaba aeg, kultuur, sport ja turism	39	28	71,8 %
Sotsiaalne kaitse ja tervishoid	15	11	73,3 %
Kokku	122	97	79,5 %

Tabel 2. Tegevuskava täitmise suhtarvud

Osade tegevuste mittetäitmine oli tingitud peamiselt kahest asjaolust - eelarveliste vahendite puudumisest ja tegevusega seotud sihtgrupi või isiku vähesest huvist. Üksikutel juhtudel oli veel mitmeid erinevaid põhjusi. Näiteks kaasrahastaja pikk otsustusprotsess (jäid teostama kõik planeeritud tegevused Aravete külamuuseumis), kaasrahastaja tegevuse edasilükkamine (T7.3.4. Kergliiklusteede rajamine vastavalt üldplaneeringule.) ning tegevus kuulub mõnele teisele asutusele (T7.2.1. Reoveekäitluse kontrolli ja järelevalve mehhanismide väljatöötamine ja rakendamine.) jne.

Eelarveliste vahendite vähesuse tõttu jäi teostamata väga palju planeeritud investeerimisi. Neist kolm suuremat olid Aravete ja Ambla kultuurimajade rekonstrueerimine ning Aravete staadioni renoveerimine. Tegevusega seotud sihtgrupi või isiku vähese huvi tõttu ära jäänud tegevused olid peamiselt seotud turismindusega ja vaatamisväärsustega. Neist suuremad olid seotud Käravete mõisaga ja Ambla kirikuga.

Võrreldes eelnevat arengukava perioodi (2010 vs 2012) on valdkonlikke tegevuste täitmise osakaal langenud 8,5%, mis oluliselt suur langus (vt tabel 3)

Valdkond	2010 a	2011 a	2012 a
Kohaliku omavalitsuse organisatsiooni arendamine	100,0 %	92,0 %	100,0 %
Kommunaalmajandus, infrastruktuur ja ettevõtlus	94,0 %	76,0 %	70,0 %
Haridus ja noorsootöö	90,0 %	85,0 %	96,0 %
Vaba aeg, kultuur, sport ja turism	77,0 %	78,0 %	71,8 %
Sotsiaalne kaitse ja tervishoid	78,0 %	86,0 %	73,3 %
Valdkonnad kokku	88,0 %	83,0 %	79,5 %

Tabel 3. Täitmise osakaalu võrdlus 2010, 2011 ja 2012

Võttes arvesse Ambla valla tulubaasi suurust, võib kokkuvõttes hinnata tegevuste teostamist rahuldavaks kuid siiski kogu perioodi oluliseks regressiks.

„Ambla valla arengukava aastateks 2010–2025” peatüki 6.2. „Arengukava eluviimise seire, tagasiside ja ajakohastamine” kohaselt on iga-aastane arengukava elluviimise kontroll ja hinnangu andmine saavutatule eelneva aasta kohta soovituslikult kevadperiood – märtsist aprillini.

Lähtuvalt käesoleva arengukava prioriteetsetest valdkondadest ja strateegilistest eesmärkidest (vt ptk 4) võib välja tuua neli olulisemat **arengunäitajat**:

- Ambla valla elanike arv. Aasta arenguseirel lähtutakse rahvastikuregistri järgneva aasta 1. jaanuari rahva arvust;
- laste ja õpilaste arv Ambla valla haridusasutustes. Aasta arenguseirel lähtutakse Eesti Hariduse Infosüsteemi aasta 31. detsembri lasteaia laste ja õpilaste arvust;
- ettevõtlusaktiivsus Ambla vallas. Aasta arenguseirel lähtutakse äriregistri osatühingute, aktsiaseltside ja füüsilisest isikutest ettevõtjate järgneva aasta 1. jaanuari arvust;
- Ambla valla eelarvesse laekuv tulumaks. Aasta arenguseirel lähtutakse aasta jooksul eraldatud tulumaksu summast.

Ambla valla arengu hindamisel ehk **arenguseirel** võrreldakse hinnatava ja eelneva aasta arengunäitajate arvvaartuste muutust protsentides. Nelja arengunäitaja keskmine on **koondnäitaja**. Ambla valla arengut võib lugeda **positiivseks (progress)**, kui koondnäitaja on suurem kui 1,5%. Arengut peab lugema **negatiivseks (regress)**, kui koondnäitaja on madalam kui -1,5%. Muudel juhtudel on tegemist arenguseisakuga (stagnatsioon).

I. Ambla valla elanike arv on viimase viie aasta jooksul olnud langevas tendentsis. Alltoodud tabelis (vt tabel 4) on näha, et languse kasv suurenes 2009. aastal, ulatades -2,3%-ni. 1. jaanuari 2013. a andmetel oli rahva arvuks 2223 inimest ehk -0,8% vähem kui eelmine aasta. Sellest lähtuvalt võib hinnata antud arengunäitaja **muutust mitteoluliseks**.

Kuupäev	1.01.2008	1.01.2009	1.01.2010	1.01.2011	1.01.2012	1.01.2013	Viie aasta koond
Elanike arv	2406	2375	2320	2286	2240	2223	
Arvuline muutus		-31	-55	-34	-46	-17	-183
Muutuse suhtarv		-1,29 %	-2,32 %	-1,47 %	-2,01 %	-0,76 %	-7,61 %

Tabel 4. Elanike arvu muutus

II. Õpilaste ja lasteaia laste arv Ambla valla haridusasutused on olnud viimasel perioodil tugevas languses. 1. jaanuari 2013. seisuga on see üle pika aja positiivne. Võrreldes eelmise aastaga lasteaialaste arv langes 4 lapse võrra, kuid õpilaste arv kasvas 9 võrra, mis annab koondnäitajaks +5 last.

Sellist tõusu võib hinnata **vähe oluliseks positiivseks muutuseks** ehk **progressiks**. Näitajad on toodud järgnevas tabelis 5.

Kuupäev	1.01.2008	1.01.2009	1.01.2010	1.01.2011	1.01.2012	1.01.2013	Viie aasta koond
Õpilaste arv	302	269	244	221	185	194	
LA laste arv	48	77	80	87	91	87	
KOKKU	350	346	324	308	276	281	
Arvuline muutus		-4	-22	-16	-32	5	-69
Muutuse suhtarv		-1,14 %	-6,36 %	-4,94 %	-10,39 %	1,81 %	-19,71 %

Tabel 5. Laste arvu muutus

III. Ettevõtlusaktiivsus. Vaatamata majandussurutisele, algas 2009. aastal suurettevõtjate (ettevõtted, kes annavad tööd rohkem kui 20 Ambla valla elanikule) arvu kasv, mis ületas 2008. aastat 22%-ga. 2010. aastal kasvas äriregistris Ambla valda registreeritud OÜ-de, AS-de ja FIE-de arv 20%. 2011. aastal kasv langes 1,0% ning püsis samal tasemel ka 2012. aastal. Sellist kasvu võib hinnata **vähe oluliseks progressiks**. Koondandmed on toodud tabelis 6.

Aasta	2007 a	2008 a	2009 a	2010. a	2011. a	2012. a	
OÜ-d	65	73	81	103	107	109	Viie aasta koond
AS-id	3	3	2	2	2	2	
FIE-d	59	55	77	87	85	85	
KOKKU	127	131	160	192	194	196	
Arvuline muutus		4	29	32	2	2	
Muutuse suhtarv		3,15 %	22,14 %	20,00 %	1,04 %	1,03 %	54,33 %

Tabel 6. Ettevõtluse aktiivsus

IV. Ambla valla eelarvesse laekuv tulumaks viie aasta võrdluses on olnud normaalses kasvus; 2011. aastal võrreldes 2005. aastaga laekus tulumaksu ca 21,4% rohkem. Vaatamata tõusule, andis majandussurutise periood viimastel aastatel tugeva tagasilöögi. 2011. aastal laekus 2010. aastaga võrreldes 5,1% rohkem tulumaksu. Vaatamata, et kogu periood on negatiiv siis viimaste aastate tõusu kasvu võib hinnata **väga oluliseks progressiks**. Laekumised tuhandetes eurodes on toodud tabelis 7.

Kuupäev	2007. a	2008. a	2009. a	2010. a	2011. a	2012. a	
TM laekumine	1017,0	1182,2	964,8	882,9	928,2	996,3	Viie aasta koond
Arvuline muutus		165,1	-217,4	-81,9	45,3	68,1	
Muutuse suhtarv		16,24 %	-18,39 %	-8,48 %	5,13 %	7,34 %	-2,04 %

Tabel 7. Tulumaksu laekumine

V. Arengunäitajate koondnäitajad on toodud alljärgnevas tabelis 8.

Arengunäitaja	2007. a	2008. a	2009. a	2010. a	2011. a	2012. a
Laste ja õpilaste arvu muutus	-10,94 %	-1,14 %	-6,36 %	-4,94 %	-10,39 %	1,81 %
Elanike arvu muutus	-0,87 %	-1,29 %	-2,32 %	-1,47 %	-2,01 %	-0,67 %
Ettevõtjate arvu muutus	-0,78 %	3,15 %	22,14 %	20,00 %	1,04 %	1,03 %
Tulumaksu laekumise muutus	32,98 %	16,24 %	-18,39 %	-8,48 %	5,13 %	7,34 %
Koondnäitaja	5,10 %	4,24 %	-1,23 %	1,28 %	-1,56 %	2,38 %

Tabel 8. Arengunäitajate koond.

Jätkuvalt kuvab ohumärgina elanike arvu langus. Ülimalt positiivne on lasteaiaste ja õpilaste arvu kasv, mis on olnud pika perioodi jooksul kahanev. Ettevõtjate arvu ja tulumaksu laekumise kasv oli sarnaselt eelmisele aastale positiivne.

KOKKUVÕTTES võib anda perioodi 2007-2012 arengu üldhinnanguks (keskmine hinne 1,7%) - **väheolulise progressiga perioodiks**.

5. VALLA ÜLDANDMED

5.1. Asend ja territoorium

Joonis 4. Ambla valla territoriaalne asend ja kaart

Ambla vald paikneb Järva maakonna põhjaosas (vt joonis 4). Pindala: 166 km²; elanike arv: 2223 (seisuga 01.01.2013). Valla piirinaabriteks on Albu ja Järva-Jaani vallad Järvamaalt ning Tapa ja Tamsalu vallad Lääne-Virumaalt.

Ambla valla asukohta võib pidada suhteliselt soodsaks: Tallinna on ca 70 km, Paidesse ca 35 km, Tapale ca 10 km, Rakverre ca 45 km. Lähim linn ja raudteesõlm on Tapa. Läbivad maanteed Pärnu–Rakvere–Sõmeru ja Jägala–Käravete on suhteliselt heas korras.

Looduslikult piirab Ambla valda idast Pandivere kõrgustiku edela-läänenõlv, Kõrvemaa põhjast ja loodest ning Kesk-Eesti tasandik lõunast ja läänest. Valdav osa valla territooriumist on tasane.

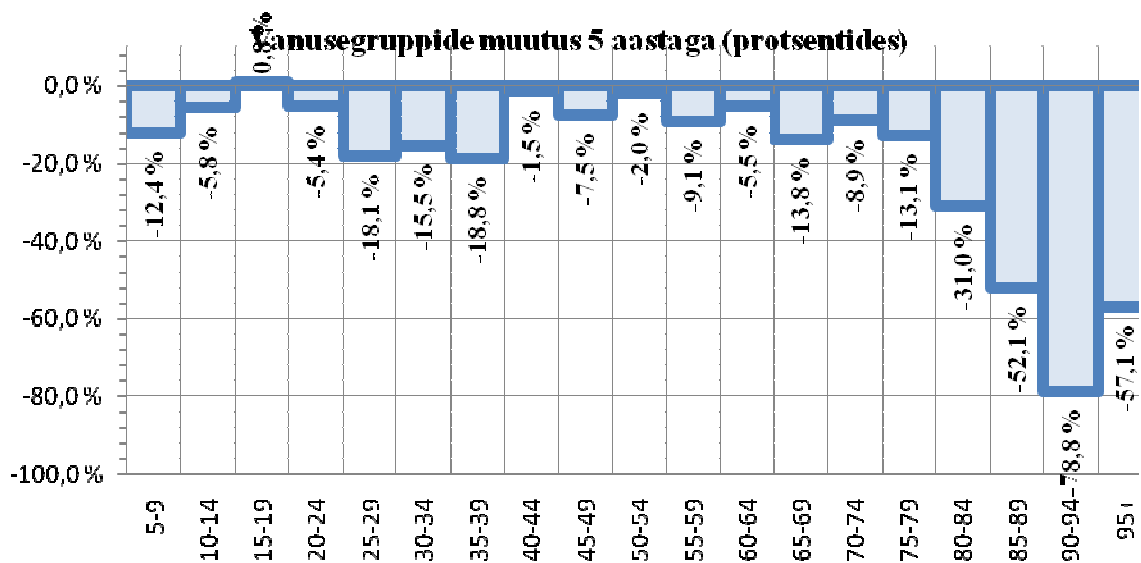
Ambla valla territooriumil paikneb kolm suuremat asulat (Aravete, Ambla ja Käravete alevikud) ning 10 küla: Jõgisoo, Kukevere, Kurisoo, Mägise, Märjandi, Raka, Rava, Reinevere, Roosna, Säasküla.

5.2. Rahvastik ja asustus

Rahvastikuregistri andmetel (vt tabel 9) langes 2012. aastal Ambla vallas võrreldes 2011. aastaga registreeritud elanike arv 15 inimese võrra, mis on võrreldes eelneva aastaga 33 võrra väiksem. Elanike arvu langus võrreldes eelnevate perioodidega on tunduvalt madalam. Kui surmade ja sündide arv oli enam-vähem võrdne, siis väljaränne ületas sisserände arvu ca 15 võrra. Elanike arvu võrdlus 5-aastase ealisuse astmes viie aasta taguste samade näitajatega on toodud joonisel 5.

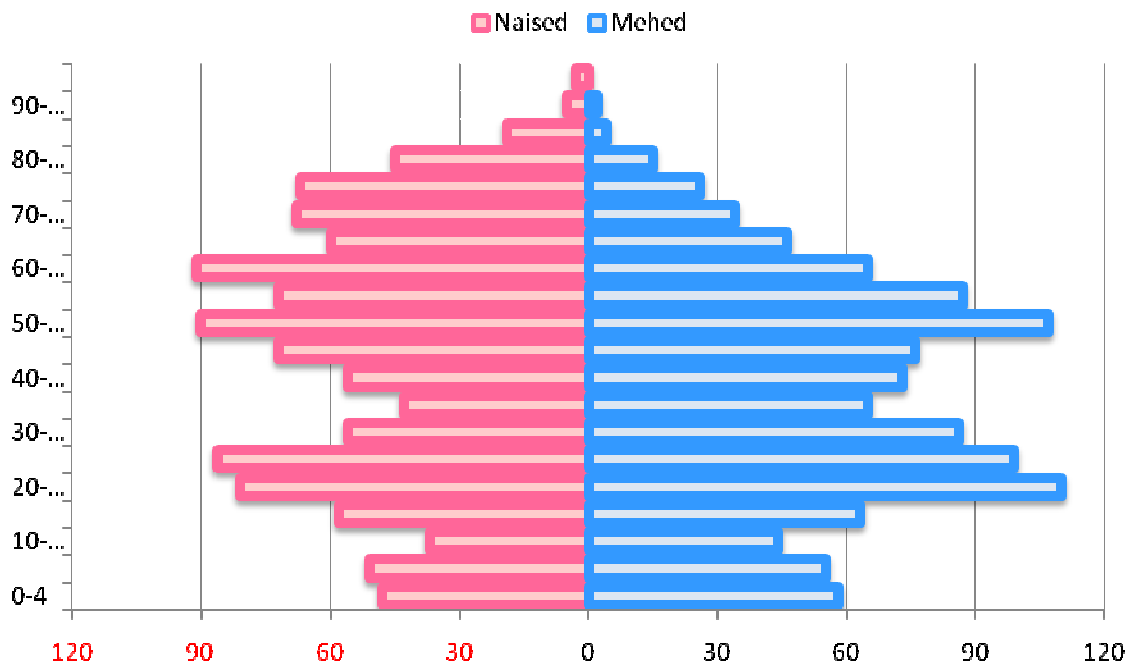
Kant, asula	01.01.10	muutus	01.01.11	muutus	01.10.12	muutus	01.01.13	muutus	5 a muutus	
Ambla kant, sh	704	-11	701	-3	698	-3	696	-2	-19 ehk	-2,7 %
Ambla alevik	348	-22	344	-4	343	-1	350	7	-20 ehk	-5,4 %
Jõgisoo küla	108	7	105	-3	109	4	107	-2	6 ehk	5,9 %
Raka küla	55	2	57	2	56	-1	51	-5	-2 ehk	-3,8 %
Reinevere küla	72	1	76	4	76	0	75	-1	4 ehk	5,6 %
Roosna küla	121	1	119	-2	114	-5	113	-1	-7 ehk	-5,8 %
Aravete kant, sh	1222	-41	1194	-28	1148	-46	1133	-15	-130 ehk	-10,3 %
Aravete alevik	966	-45	945	-21	904	-41	888	-16	-123 ehk	-12,2 %
Kurisoo küla	103	-3	98	-5	97	-1	95	-2	-11 ehk	-10,4 %
Säasküla küla	83	6	84	1	82	-2	87	5	10 ehk	13,0 %
Rava küla	32	2	29	-3	29	0	28	-1	-2 ehk	-6,7 %
Mägise küla	38	-1	38	0	36	-2	35	-1	-4 ehk	-10,3 %
Käravete kant, sh	394	-3	391	-3	392	1	394	2	-3 ehk	-0,8 %
Käravete alevik	274	3	271	-3	270	-1	271	1	0 ehk	0,0 %
Märjandi küla	66	-3	66	0	64	-2	67	3	-2 ehk	-2,9 %
Kukevere küla	54	-3	54	0	58	4	56	-2	-1 ehk	-1,8 %
KOKKU	2320	-55	2286	-34	2238	-48	2223	-15	-152 ehk	-6,4 %

Tabel 9. Registreeritud elanike arv Ambla vallas (allikas: rahvastikuregister)

Joonis 5. Viieaastane elanike arvu võrdlus

Selgelt on näha suurt langust üle 85 aastaste seas, mis samas ei oma olulist mõju majandusvaldkonnale. 5-9 ealiste langus annab negatiivset mõju nii haridusvaldkonnale kui ka pikemas perspektiivis kogu valla arengule. 25-39 vanuse grupi langus on negatiivse mõjuga majandusvaldkonnale juba täna. Kuid õnneks ei ole selle vanusegrupi langus kolossaalne.

Joonis 6. Rahvastikuregistris registreeritud elanike arv soolis-vanuseline jaotus 1. jaanuari 2013. aasta seisuga

Kokkuvõtvalt võib öelda, et Ambla valla demograafiline seis on viimase viie aasta jooksul Ambla valla arengut mõjutanud regressiivselt. Lootustandev on sündide arv, mis tõusis seitse aastat tagasi ja on püsunud stabiilsena tänaseni.

6. PIIRKONDLIKUD ERISUSED AMBLA VALLAS

Ambla vald ei ole ühe tsentraalse administratiiv- ja tõmbekeskusega homogeenne vald. Aegade jooksul on mitmed sotsiaalmajanduslikud protsessid mõjutanud valla (praegustes piirides) arengut ning rahvastiku paiknemist ja kogukondlikku kuuluvust.

Ambla vallas on kolm alevikku – Ambla, Aravete, Käravete –, millest elanike ja töökohtade arvu poolest on suurim Aravete (sh KETE e Maarjamõisa)¹. Kolhooside õitseajal loodud kolhoosidevahelised ehitusmaterjalide tootmise ettevõtted on praeguse tööstusküla aluseks. Aravete on arenenud kui agrolinnak ja tööstusküla koos kõige sellest tulenevaga (Nõukogude Liidu aegsed kortermajad, kaugküte jms tehnosüsteemid, rahvastiku ränne jne). Avalikud teenused (lasteaed, kool, tervishoiuasutused, hooldekeskus, kultuurimaja, spordirajatised, politsei, päästeamet jms) on suuremast elanike arvust tulenevalt just Aravetel paremini kättesaadavad.

Ambla alevik kui endine kihelkonnakeskus, käsitöölise alevik, pikaajaliste kultuuri- ja haridustraditsioonide ning rahvusliku ärkamisaja ideede kandja on tänaseks oma kunagise suuruse ja jõukuse ning ettevõtlusaktiivsuse kaotanud. Ambla alevikus puuduvad praktiliselt korterelamud ja ühiskommunikatsioonid (ÜVK süsteemid); elanikkond on püsivam kui korterelamutega piirkondades. Ambla aleviku puitarhitektuur väärneb renoveerimist ja säilitamist miljööväärtseliku alana. Ambla elanikele on suuremaks tõmbekeskuseks Tapa linn, kuhu on ka suhteliselt hea ühistranspordiühendus, samas Aravete elanikud liiguvad pigem Paide ja Tallinna suunal.

Käravete on samuti kaotanud elanike arvus ja seoses sellega ka osa avalikke ja erateenuseid (lasteaed, algkool, söökla, postkontor). Käravete kandi elanikud on suunatud (suundunud) pigem Aravete poole. Eraomanduses olev Käravete mõisakompleks seisab tühjana, kasutamata ning ei aita kaasa sotsiaalmajanduslikule arengule ega aleviku üldilmele.

Tulevikusuunad ja -võimalused. Praegune seis, sisemised arengud ning väliskeskkonna suundumused loovad võimaluse arendada tulevikus Aravetel kõrgtehnoloogiline tööstuspiirkond ja innovatsioonikeskus („hariduspesa”), kus haridus, teadus, arendustegevus ja tootmisettevõtted toimiksid koostöös ning elukeskkond ja tehniline infrastruktuur toetaks vastava sotsiaalse kapitali teket, arengut.

Ambla kui kunagine kihelkonnakeskus, käsitöölise alevik ja madalhoonestusega ala omab eeldusi areneda atraktiivseks külastus- ja turismiobjektiks. Selleks tuleks maksimaalselt ära kasutada Ambla Maarja kirik ja kirikuaed ning võimalused kontsertide jt ürituste korraldamiseks; tuleks välja arendada toitlustus-, majutus- jms turismiteenused, erinevad käsitöökojad ja müügipunktid ning muuta Ambla alevik kauni välisilmega sõbralikuks park-alevikuks.

Käravete kui suurte maanteede ristumiskoht ja maanteetransiidi sõlmpunkt omab eeldusi ja võimalusi, et tulevikus areneda logistikakeskuseks ja/või turismi- ja tarnsiidi teeninduskeskuseks, kus oleksid komplekselt arendatud toitlustus, majutus, mitmesugune tehniline ja muu teenindus ning lõõgastusvõimalused maanteedel liikujatele.

Piirkondlikud erisused ja kohati ilmnenu piirkondlik vastasseis oleks ületatav, kui valla igal alevikul (vastaval kandil) oleks oma spetsiifiline arengutee, mis ei tekitaks konkurentsi, vaid looks eeldused heaks koostööks. Ülalnimetatud arengusuunad on üks võimalus selleks.

¹ seisuga 01.01.2013 oli registreeritud elanikke Aravetel 888; Amblas 350 ja Käravetel 271

7. VÄLISKESKKONNA MÕJUD JA ARENGUSUUNDUMUSED

Ambla valla arenguvõimalusi mõjutavad üldised globaalsed suundumused:

- **Maailmamajanduses toimuvad muutused.** Üha enam globaliseeruva majanduse ja seotud turgude tingimustes muutuvad järjest enam mõju avaldavaks maailmamajanduses toimuvad kriisid ja kasvud. Nii on ka maailmas 2008. aastal alguse saanud majanduslangus avaldanud märkimisväärset mõju kogu Eestile, sh Ambla vallale. Eesti liitumine euroalaga 2011. aastal andis investoritele suurema kindlustunde ja loodetavalt suurema majandusliku stabiilsuse, mis omakorda on eelduseks majanduse arengule.
- **Teadmiste ja informatsiooni olulisuse kasv.** Globaalne infoühiskond võimaldab jagada ümber praeguseks kujunenud teadmistel põhinevat võimutasakaalu ja jõukust. Teadmistepõhine tootmine, teadussaavutuste kommertsialiseerimine ning paindlik tööturg on tulevased edu tegurid. Võidavad need, kes on enam avatud, innovaatilised ning osalevad aktiivselt koostöövõrgustikes (nii lokaalsetes kui globaalsetes). Arenguvõimalus avaneb „hariduspesade” väljaarendamise teel.
- **Säästva arengu põhimõtete levimine.** Loodussõbralikust elu- ja tootmiskeskonnast on saamas üks olulisi kohaliku omavalitsuse konkurentsifaktoreid ja elukvaliteedi näitajaid. Oluliseks on muutunud tervise ja keskkonna jätkusuutlikkuse väärtustamine. See loob võimalused alternatiivenergia tootmiseks ja kasutamiseks, samuti mahepõllumajanduse (sh GMO-vaba) viljelemiseks.
- **Kodanikuühiskonna tugevnemine.** Kodanikualgatus kasvab ja tugevneb ning kodanikuühenduste mõju avaliku elu otsustusprotsessidele suureneb. Hea valitsemine eeldab huvigruppide kaasamist, suuremat demokraatiat otsustusprotsessides ning otsuste läbipaistvuse suurenemist. See muudab otsustusprotsessid aeglasemaks, teisest küljest aga tagab elanike kaasatuse, suurema vastutuse ja parema rahulolu tulemustega. Valla eduka juhtimise eeldus on kodanikeühenduste kaasamine.
- **Turismimajanduse kasv.** Inimeste jõukuse kasv ja vaba aja suurenemine muudab nad territoriaalselt mobiilsemateks ning loob eeldused reisimise suurenemiseks. Väärtustatakse uusi kogemusi, unikaalsust; reisisihi valikul muutuvad üha tähtsamaks loodus ja keskkonnasõbralikkus. Traditsioonilise puhkamise kõrval muutub üha olulisemaks kultuuri-, spordi-, -loodusturism jms. Ambla vallal on head eeldused realiseerida oma unikaalsed võimalused (13. sajandi kirik, külamuuseum, kvaliteet-käsitööd oskavad ja tegevad meistrid; motosporidirajatised, kiiking jms) ning oluliselt suurendada turismi- ja puhkemajandust, teenindavat ettevõtlust.

Eesti riigi kuulumisega Euroopa Liitu ja NATO-sse on seotud järgmised mõjud:

- **Kuulumine Euroopa Liidu ühtsesse majandus- ja seadusandlikku ruumi ning alates 2011. aastast ühtsesse rahasüsteemi, samuti kuulumine NATO-sse** ühtlustavad Eesti seadusandlikku baasi, majanduskeskkonda, elatustaset ja julgeoleku garantiisid Lääne- ja Põhja-Euroopa riikidega. Seoses sellega karmistuvad nõuded ja suurenevad kulud keskkonnakaitsele, sotsiaalsele turvalisusele, normidele vastava töökeskkonna loomisele, tarbijakaitsele, sotsiaalkindlustusele.
- **Euroopa Liitu kuulumine** on avanud Ambla vallale olulised abiprogrammid. On avanenud võimalused kasutada Euroopa Liidu struktuurivahendeid, mis loob eeldused valla eelarvesse täiendavate rahaliste vahendite laekumise. See omakorda annab võimaluse professionaalsemaks arendustegevuseks.

Eesti riigi sisearengutest on Ambla valla arengule oluline mõju järgmistel teguritel:

- **Eesti riigi regionaalpoliitika suundumused.** Praegune regionaalpoliitika suund on lühidalt põhimõte: ka maal peab saama elada. Geograafilise asendi tõttu jääb Ambla vald nii administratiivsete piiride kui toimealade järgi pigem ääremaaks, kuid samas loob selline olukord hea eelduse edu nimel pingutamiseks ning pingutuste suunamiseks kasvu ja mõju suurenemisele. Kasvav piirkondlik konkurents sunnib otsima unikaalseid arenguteid, mis põhinevad kohalikul eripäral või piireületaval koostööl. Aastate jooksul on regionaalministrid tegelenud haldusreformi ettevalmistamisega, kuid valitsuse seisukoht on endiselt omavalitsuste vabatahtlik ühinemine. Ambla vallal oleks võimalus algatada uuringud ja analüüsid võimaliku ühinemise mõjude ja ohtude kohta ning otsida aktiivselt parimaid võimalusi omavalitsusena tegutsemiseks.
- **Demograafilised protsessid.** Rahvastiku vananemise tulemusena kasvab rahvastiku-koormus, tööealiste inimeste osatähtsus rahvastikus väheneb ning iga töötaja olulisus rahvusliku rikkuse loomisel suureneb. Ambla vallal tuleb pingutada selle nimel, et ei tekiks rahvastiku väljarännet. Tuleb soodustada noorte perede loomist ja laste sündi vallas.
- **Eesti riigi hariduspoliitika.** Muudatused põhi- ja gümnaasiumihariduse korralduses on paratamatud, arvestades demograafilist situatsiooni ja omavalitsuste tulubaasi ebapiisavust. Ambla vallale muutuks kahe kooli, sh ühe keskkooli pidamine üle jõu käivaks juhul, kui ei ole piisavalt õpilasi. Õpilaste arvu saab tagada eristumisega ja kvaliteediga. Oluline on koostöö teiste omavalitsustega.
- **Majanduspoliitilised otsused.** Senised majanduspoliitilised otsused ei ole suurendanud omavalitsuste tulubaasi ega investeerimisvõimet; teadmatus ja turvatunde puudumine ei ole soosinud pikaajalise arengu kavandamist. Siinkohal on vajalik poliitiline surve Eesti ühiskondliku mudeli kaasajastamisele. Investeeringuid tuleb rohkem suunata inimressursi arendamisele ja teadmistepõhisesse majandusse.
- **Rahvusvahelise suhtlemise intensiivistumine.** Võimaluste avardumine ja üldine globaliseerumine on loonud võimalused välisinvesteeringuteks, koostööks, majandussuheteks, reisimiseks jne. Ka Ambla valla külastatavus ja välissuhtlus on suurenenud.
- **Kohalike omavalitsuste sisuline koostöö.** Paljudel aladel ja valdkondades on tekkinud vajadus ja võimalused ühistööks ning ressurssside ühendamiseks ühiste eesmärkide saavutamiseks. Ka edaspidi tuleb ära kasutada ühisprojektide võimalused, samuti ühine arendustegevus. Ambla vallal on siinkohal senine hea koostöö Järvamaa omavalitsustega ja koostöö LEADER-tegevusgrupi raames ka Lääne-Viru ja Harjumaa omavalitsustega.

8. HINNANGUD AMBLA VALLA ARENGUEELDUSTELE

8.1. Siseministeeriumi poolt tellitud uuring

Uuringud. Siseministeeriumi tellimisel läbiviidud uuringu² tulemuste põhjal on Ambla vald Eesti kohalike omavalitsuste võimekuse indeksi edetabelis 227 omavalitsuse hulgas 74. kohal (vt tabel 10). KOV võimekuse indeks koosneb kuuest komponendist: rahvastik ja maa, kohalik majandus, elanikkonna heaolu, kohaliku omavalitsuse organisatsioon, kohaliku omavalitsuse finantsolukord, kohaliku omavalitsuse teenused. Uuringus kasutatud andmed pärinevad aastatest 2008–2011.

KOV	Koht KOV-võimekuse indeksi edetabelis	Koht KOV-võimekuse indeksi komponentide edetabelis					
		A1. Rahvastik ja maa	A2. Kohalik majandus	A3. Elanike heaolu	B1. KOV organisatsioon	B2. KOV finantsolukord	B3. KOV teenused
Ambla vald	74.	66.	129.	47.	121.	146.	77.
Albu vald	52.	109.	119.	53.	127.	31.	19.
Järva-Jaani vald	77.	180.	90.	64.	112.	49.	38.
Tamsalu vald	118.	106.	127.	186.	85.	109.	26.
Tapa vald	105.	81.	117.	178.	65.	147.	35.

Tabel 10. Ambla valla ja naaberomavalitsuste kohad KOV-võimekuse indeksi ja indeksi komponentide edetabelis (allikas: Sepp, Noorkõiv, Loodla 2012)

Nagu tabelist 10 näha, kuulub Ambla vald Eesti omavalitsuste KOV-võimekuse edetabelis esimese kolmandiku lõppu, mida võib pidada heaks tulemuseks, ning on naaberomavalitsustest (v.a Albu vald) edetabelis eespool. Analüüsist on näha, et Ambla valla nõrgemateks külgedeks on kohalik majandus, kohaliku omavalitsuse organisatsioon ja finantsolukord. Tugevamaimaks on elanike heaolu.

8.2. Elanike küsitluse kokkuvõte

8.2.1. Küsitluse eesmärk ja analüüsi meetodika

Ambla Vallavolikogu algatas 16. jaanuari 2013 istungil otsusega nr 2 uue arengukava koostamise aastateks 2014-2020. Koostamise üheks olulisemaks osaks on rahva arvamus, hinnang ja ettepanekud. Nende saamiseks on mitmeid erinevaid võimalusi, üks oluline neist on ananüüme küsitlus. See oligi küsitluslehe peamine eesmärk. Võrreldavaks analüüsiks on kõikidel küsitlusaastatel küsitud samu küsimusi.

Valdkondlike hinnete andmisel oli välistatud keskmine ehk 3, mis ei anna reaalselt hinnangut. Antud hinnete keskmise juures ei ole määravaks kuni 0,2 punkti suurus, mis võib tuleneda puhtalt erinevate perioodide vastajate erinevusest. Samas väga oluliseks saab hinnata 1 punkti

² V. Sepp, R. Noorkõiv, K. Loodla. Eesti kohaliku omavalitsuse üksuste võimekuse indeks: meetodika ja tulemused, 2008–2011.

pügala muutust valdkonnas. Suuremate muutuste juures saab põhjust otsida ühe või teise sündmuse, asjaolu või muu toimumist küsitlusperioodide vahel.

Üldjuhul võib hinnata elanike rahulolu kolmes järgus (alla ühe ja üle nelja keskmine hinne puudub) – 1-2 mitte rahuldav, 2-3 rahuldav ja 3-4 väga rahuldav.

Esitatud arvamuste, puuduste ja ettepanekute juures arvestatakse nendega, mis on reaalselt eksisteerivad või võimalikud. Näiteks, kui toodi esile pallimängu võimaluste puudumine ja samas kõrvutada võimalustega (korvpalli, jalgpalli, värvapalli ja rannavolle) siis see väide on väär. Või siis näiteks kergliiklustee kohene ehitus marsruudil Aravete-Käravete-Ambla, mis on üle jõu käiv lähiperioodil ning mille rajamine ei sõltu ainult Ambla vallast. Samas asjalikke ja teostatavaid ettepanekuid ei panda arengukavasse, vaid võetakse vallavalitsuses kohe arutellu.

Ettepanekute kokkuvõtetes on koondatud korduvad ja samasuunalised ning toodud suhtarvude juures ei ole arvestatud üksikuga. Samuti ei ole kajastatud kiitvaid ütlusi, sest need ei mõjuta otseseid arengusuundi, võrreldes kritiseerivatega.

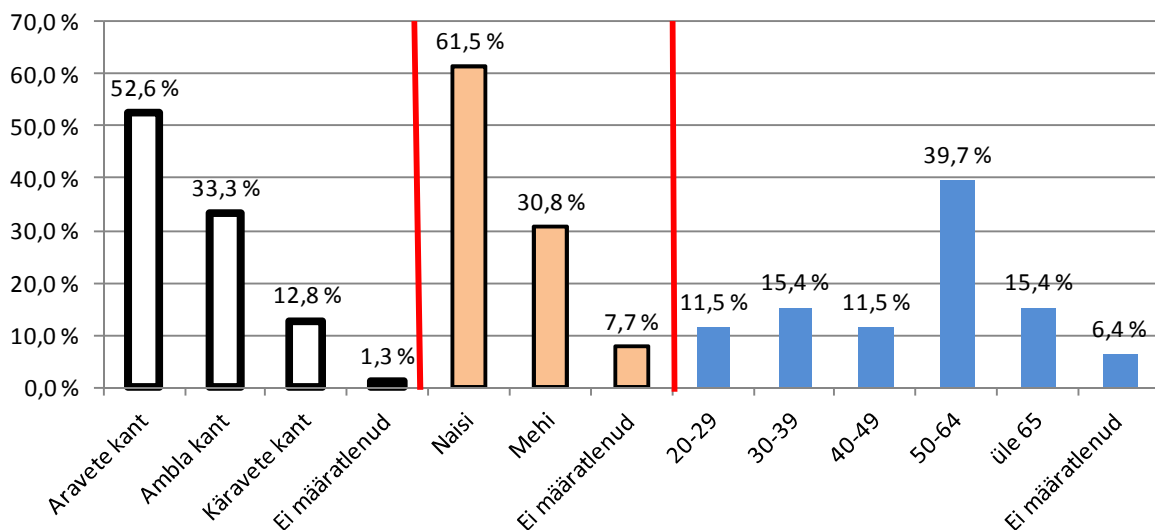
Vastuste analüüsi juures ei võetud arvesse vigaseid, ebaselgeid või kaheti mõistetavaid vastuseid.

Küsitluse valdkondlikud kokkuvõtted on tood Arengukava II osas valdkonda lõpus.

8.2.2. Vastajate profiil

Vastanute arv võrreldes eelnevate küsitlustega.

Statistiliselt oli aktiivseima vastaja profiiliks Aravete kandis elav 50-64-aastane naisterahvas ja passiivseim Käravete kandis elav 20-29-aastane meesterahvas. Üldised näitajad on toodud joonisel 7, kus näitajad on liigitatud kolmeks – kant, sugu ja vanusegrupp.

Joonis 7. Vastajate profiilnäitajad

8.2.3. Ühinemine teiste omavalitsustega

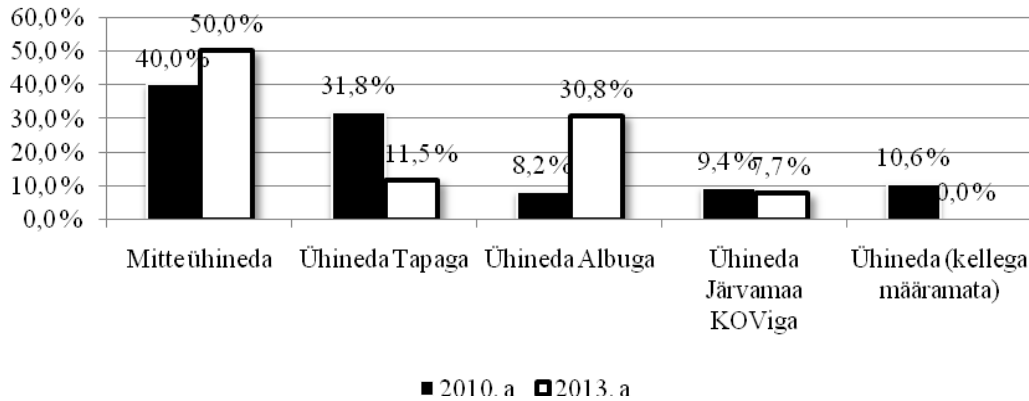
Elanike arvamust teiste omavalitsustega ühinemise kohata küsiti teist korda. Tulemuste võrdluses paistab silma teatud kardinaalne muutus. Selle põhjust saab otsida ainult kahest teemat puudutavast vahesündmusest – Tapa valla ettepanek ühinemiseks läbirääkimistesse astumiseks ja Albu valla ettepanek koostööks ja võimaliku ühinemise läbirääkimistega alustamiseks.

Tapa puhul oli selge, et nendepoolne ettepanek ühineda juba 2013. aastal, oli liiga lühikesele ajale planeeritud. Sellest tulenevalt oli palju emotsioone ja asi päädis rahva rohkearvulise pöördumisega Ambla Vallavolikogu poole ühinemisprotsessi peatamiseks.

Albu vallaga toimus üks ühine „lõuna“ volikogude ja valitsuste liikmete osavõtul ja seal peeti aru koostöö arendamise üle.

Haldusterritoriaalse ühinemise küsitluse tulem

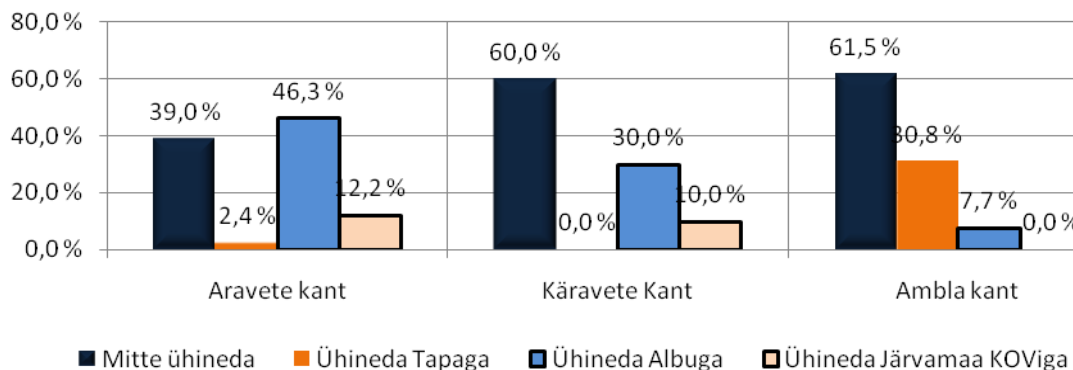
Joonis 15. Haldusterritoriaalse ühinemise küsitluse tulemus.

Eelnimetatud kardinaalne muutus kajastub (vt joonis 15) peamiselt Albu ja Tapa vallaga ühinemise soovide muutuses, mis on võrreldes eelmise korraga nagu peegelpildis. Nende arv, kes soovivad ühineda ja ainult Järvamaa omalitsustega, on peaaegu muutumatu. Samas on näha, et need, kes ei osanud eelmisel küsitlusel määrata tulevast „partnerit“, oleksid nagu tänaseks jõudnud arusaamisele ühinemise mittevajalikkuse kohta.

Erinevate kantide hinnang on toodud joonisel 16.

Haldusterritoriaalse ühinemise küsitluse tulem

Kantide järgi

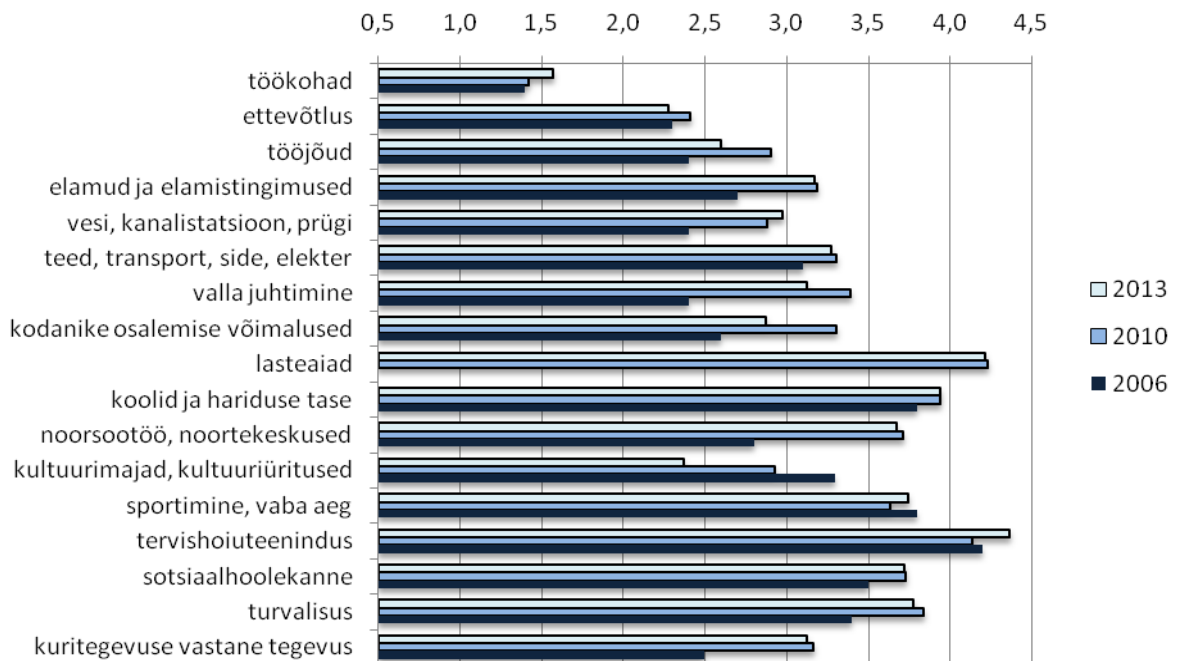

Joonis 16. Haldusterritoriaalse ühinemise küsitluse tulemus Ambla valla kantide järgi.

8.2.4. Kokkuvõte

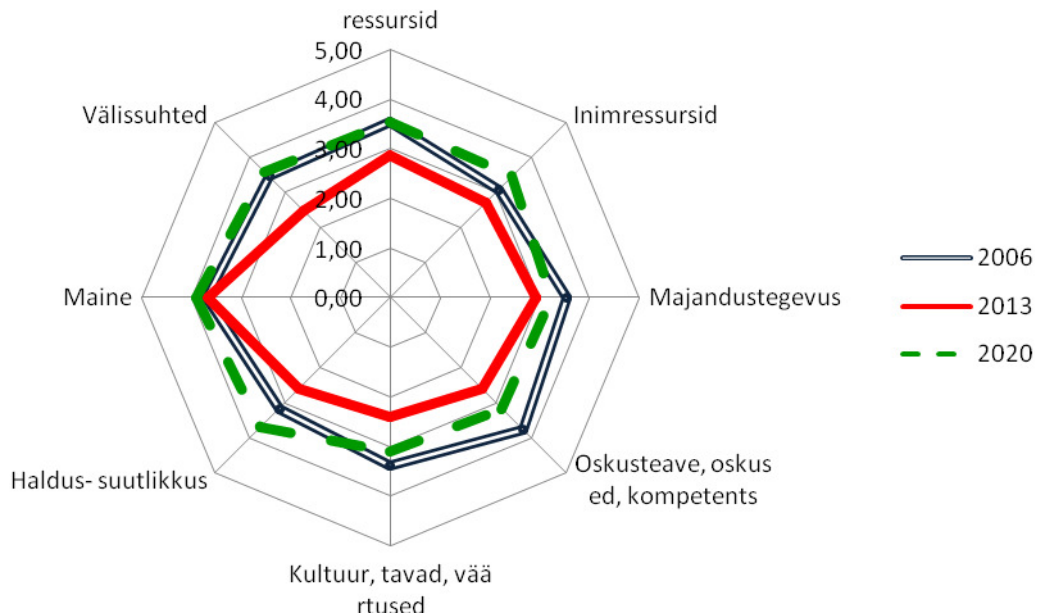
Kokkuvõttes võib hinnata vastuste tulemust väheste muutustega kajastades reaalseid probleeme hetke majandus- ja sotsiaalruumis. Kolme küsitluse võrdlus on toodud joonisel 17.

Joonis 17. Küsitluse 2013. a tulemus võrdluses 2010. ja 2006. a küsitlusega

Omavalitsuse profiili määramine on üks analüüsimeetod, mida kasutatakse arengukavade koostamisel kohaliku omavalitsuse üksuse erinevate valdkondade arengu tasakaalu hindamisel. Profiil määratakse 8 komponendi põhjal, hinnates praegust ja 5 aasta tagust olukorda ning prognoosides tulevikku. Ambla valla profiil 2013. a määranguks saadeti kõikidesse valla postkastidesse koos vallalehega küsitlusleht. Tagastati ca 1,6% küsitluslehtedest. Tulemus on toodud joonisel 18.

Joonis 18. Valla profiili määramise küsitluse tulemused.

9. AMBLA VALLA ARENGUKAVA SEOS JÄRVAMAA ARENGUSTRATEEGIADE JA PLANEERINGUTEGA

Käesolev „Ambla valla arengukava aastateks 2014–2020“ on koostatud, lähtudes Eesti riiklikest strateegiatest³ ning arvestades Järva maakonna arengustrateegiat ja muid maakondlikke strateegilisi arengudokumente.

Käesolev arengukava on kooskõlas järgmiste Järva maakonna strateegiliste arengudokumentidega⁴:

- Järvamaa arengustrateegia 2012-2020;
- Järva maakonnaplaneeringu teemaplaneering “Maakonna sotsiaalne infrastruktuur” 2009;
- Järva maakonnaplaneering 1998;
- Järvamaa hooldusvõrgu arengukava 2005–2015;
- Järva Maavalitsuse ja Järvamaa Omavalitsuste Liidu teedehituse eelistused aastani 2014;
- Järvamaa kodanikuühiskonna arengukava 2011-2018
- Järvamaa ühistranspordi arengukava 2013-2018
- Järva maakonna hooldus- ja õendusabi võrgu arengukava
- Järvamaa hooldusvõrgu arengukava 2005-2015
- Järvamaa lastehoolekande teenuste arengukava 2006-2015
- Järvamaa psüühiliste erivajadustega täiskasvanute teenuste arengukava 2005-2015
- Järvamaa noorsootöö arengukava 2012-2017
- Järva Maavalitsuse alaealiste komisjoni kuriteoennetusliku tegevuse arengukava 2013-2016

³ Eesti Valitsuse ja Riigikogu poolt heaks kiidetud arengukavad vt <http://www.valitsus.ee/?id=5226>

⁴ Järvamaa strateegiad jt arengudokumendid vt http://www.jarvamv.ee/index.php?lang=est&main_id=95

10. LISAD

10.1. Arengukava I osas sisalduvad joonised ja tabelid

- Joonis 1. Ambla valla strateegilise arendamise mudel
- Joonis 2. Arengukava hindamise arvjoon
- Joonis 3. Arengukava realiseerimisega seotud riskide tõenäosus ja mõju
- Joonis 4. Ambla valla territoriaalne asend ja kaart
- Joonis 5. Viieaastane elanike arvu võrdlus
- Joonis 6. Rahvastikuregistris registreeritud elanike arv soolis-vanuseline jaotus 1. jaanuari seisuga
- Joonis 7. Vastajate profiilnäitajad
- Joonis 8. Majandustegevuse valdkondlikud hinded
- Joonis 9. Elamumajanduse ja taristu valdkondlikud hinded
- Joonis 10. Kohaliku omavalitsuse juhtimise valdkondlikud hinded
- Joonis 11. Hariduse ja noorsootöö valdkondlikud hinded
- Joonis 12. Kultuuri, spordi ja muu vaba aja valdkondlikud hinded
- Joonis 13. Tervisehoiuteenuse ja sotsiaalhoolekande valdkondlikud hinded
- Joonis 14. Turvalisuse ja kuritegevusevastasuse valdkondlikud hinded
- Joonis 15. Haldusterritoriaalse ühinemise küsitluse tulemus
- Joonis 16. Haldusterritoriaalse ühinemise küsitluse tulemus Ambla valla kantide järgi
- Joonis 17. Küsitluse 2013. a tulemus võrdluses 2010. ja 2006. a küsitlusega
- Joonis 18. Valla profiili määramise küsitluse tulemused

- Tabel 1. Arengu hindamise näide
- Tabel 2. Tegevuskava täitmise suhtarvud
- Tabel 3. Täitmise osakaalu võrdlus 2010, 2011 ja 2012
- Tabel 4. Elanike arvu muutus
- Tabel 5. Laste arvu muutus
- Tabel 6. Ettevõtluse aktiivsus
- Tabel 7. Tulumaksu laekumine
- Tabel 8. Arengunäitajate koond
- Tabel 9. Registreeritud elanike arv Ambla vallas (allikas: rahvastikuregister)
- Tabel 10. Ambla valla ja naaberomavalitsuste kohad KOV-võimekuse indeksi ja indeksi komponentide edetabelis (allikas: Sepp, Noorkõiv, Loodla 2012)

10.2. Kasutatud materjalid

1. Ambla aleviku arengukava 2010–2025. Ambla 2010.
http://ambla.ee/web/data/Arengukavad/Ambla_valla_ARENGUKAVA_2010-2025_tervitekst_muudatustega_20.09.2012.pdf
2. Ambla valla arengukava aastateks 2007–2015. Ambla 2006.
http://www.ambla.ee/web/data/Arengukavad/Ambla_valla_arengukava_aastateks_2007-2015_muudetud_18.09.2008.pdf.
3. Ambla valla üldplaneering. Tallinn–Ambla: OÜ E-Konsult, Ambla Vallavalitsus 2009.
http://www.ambla.ee/web/index.php?lang=et&page_id=436.

4. Aravete ja Kurisoo arengukava 2008–2011. Aravete 2008.
http://www.ambla.ee/web/data/Arengukavad/Aravete_ja_Kurisoo_arengukava_2008-2011.pdf.
5. Arengukava “Turvaline Järvamaa” 2008–2013. Paide: Järva Maavalitsus 2008.
<http://www.jarva.ee/?action=article&CatID=1096&ArtID=39895>.
6. Eesti Statistika. Statistikaamet. <http://www.stat.ee>.
7. Järva maakonna terviseprofiil ja tegevuskava 2010–2013. Paide: Järva Maavalitsus 2010.
http://www.jarvamv.ee/index.php?lang=est&main_id=95.
8. Järva maakonna ühistranspordi arengukava 2005–2008 (2012). Paide: Järva Maavalitsus 2005. http://www.jarvamv.ee/index.php?lang=est&main_id=95.
9. Järva maakonnaplaneering 1998. Paide: 1998. <http://www.jarva.ee>.
10. Järva maakonnaplaneeringu teemaplaneering “Maakonna sotsiaalne infrastruktuur 2009–2015”. Paide: Järva Maavalitsus 2009.
11. Järva Maavalitsuse Alaealiste komisjoni kuriteoennetusliku tegevuse arengukava aastateks 2008–2011. Paide: Järva Maavalitsus 2007.
http://www.jarvamv.ee/index.php?lang=est&main_id=95.
12. Järvamaa Arengulepe 2007–2013. <http://www.jarva.ee/index.php?page=536&>.
13. Järvamaa arengustrateegia aastani 2010. Paide: Järva Maavalitsus 2004.
http://www.jarvamv.ee/index.php?lang=est&main_id=95.
14. Järvamaa hariduskorralduse arengusuunad 2010. aastani. Paide: Järva Maavalitsus 2003.
http://www.jarvamv.ee/index.php?lang=est&main_id=95.
15. Järvamaa hariduskorralduse arengusuundade tegevuskava aastateks 2009–2010. Paide: Järva Maavalitsus 2005. http://www.jarvamv.ee/index.php?lang=est&main_id=95.
16. Järvamaa hooldusvõrgu arengukava 2005–2015. Paide: Järva Maavalitsus 2005.
http://www.jarvamv.ee/index.php?lang=est&main_id=95.
17. Järvamaa noorsootöökorralduse arengusuunad aastani 2012. Paide: Järva Maavalitsus 2005. http://www.jarvamv.ee/index.php?lang=est&main_id=95.
18. Järvamaa spordi arengukava 2006–2010. Paide: Järva Maavalitsus 2006.
http://www.jarvamv.ee/index.php?lang=est&main_id=95.
19. Järvamaa turismistrateegia 2008–2013. Järva Maavalitsus 2008.
http://www.jarvamv.ee/index.php?lang=est&main_id=95.
20. Karin-Liis Haljaste, Aado Keskaik, Rivo Noorkõiv, Andrus Pirso, Veiko Sepp. Arengukaval põhinev kohaliku omavalitsuse arendustegevus. Tartu–Tallinn: Siseministerium, Geomedia 2007.
21. Käravete arengukava 2007–2015. Käravete 2007.
http://www.ambla.ee/web/data/Arengukavad/Karavete_arengukava.pdf.
22. Linnad ja vallad arvudes 2009. Tallinn: Statistikaamet 2009.
23. Maarjamõisa küla arengukava aastateks 2003–2015.
http://www.ambla.ee/web/data/Arengukavad/Maarjamiisa_kyla_arengukava.pdf.
24. Merike Koov. Ambla valla elanikud hindavad elu vallas paremaks kui neli aastat tagasi. – Ambla Vallaleht nr 5(198) mai 2010, lk 2.
http://www.ambla.ee/web/data/Vallalehed/2010/ambla_mai_2010_veebi.pdf.

25. Noorkõiv, Rivo. Kohaliku omavalitsuse arengukava koostamise soovitusel. Tartu: Siseministeerium, 2002.
26. Säasküla arengukava 2008–2012. Säasküla 2008.
http://www.ambla.ee/web/data/Arengukavad/Saaskyla_arengukava_2008-2012.pdf.
27. Veiko Sepp, Rivo Noorkõiv, Kaja Loodla. Eesti kohaliku omavalitsuse üksuste võimekuse indeks: meetoodika ja tulemused, 2005–2008. – Linnad ja vallad arvudes 2009. Tallinn: Statistikaamet 2009, lk 10–42.

VASTU VÕETUD
Ambla Vallavolikogu
26. septembri 2013. a
määrusega nr 10

AMBLA VALLA ARENGUKAVA AASTATEKS 2014–2020

II osa

Seisund ja üldhinnang valdkonniti aastal 2013

Ambla 2013

Sisukord

1. KOHALIKU OMAVALITSUSE HALDUSALA VALDKONNAD	33
1.1. Kohalik omavalitsus	33
1.1.1. Üldhinnang valdkonnale	36
1.2. Maa, keskkonnakaitse, elamumajandus ja taristu	37
1.2.1. Maakasutus ja metsandus	37
1.2.2. Teedevõrgustik	38
1.2.3. Ühistransport	39
1.2.4. Elektrivarustus	40
1.2.5. Ühisveevarustus ja -kanalisatsioon	40
1.2.6. Kaugküte	41
1.2.7. Elamumajandus	41
1.2.8. Keskkonnakaitse ja jäätmekäitlus	43
1.2.9. Üldhinnang valdkonnale	44
1.3. Kohaliku omavalitsuse haldusala valdkonnad ja avalikud teenused	46
1.3.1. Munitsipaalmaajandus	46
1.3.2. Haridus ja noorsootöö	47
1.3.2.1. Aravete Lasteaed Mesimumm	48
1.3.2.2. Ambla Lasteaed-Põhikool	49
1.3.2.3. Aravete Keskkool	50
1.3.2.4. Noorsootöö	52
1.3.2.5. Üldhinnang valdkonnale	54
1.3.3. Vaba aeg, kultuur, sport, turism	55
1.3.3.1. Kultuur	55
1.3.3.2. Sport	57
1.3.3.3. Turism	59
1.3.3.4. Vabaaja veetmise võimalused külates, külaliikumine	60
1.3.3.5. Üldhinnang valdkonnale	61
1.3.4. Sotsiaalvaldkond	63
1.3.4.1. Sotsiaalne kaitse	63
1.3.4.2. Tervishoid	64
1.3.4.5. Üldhinnang valdkonnale	65
1.3.5. Avalik kord ja turvalisus	67
1.3.5.1. Politsei ja turvateenused	67
1.3.5.2. Päästeteenistus	67
1.3.5.3. Kriisireguleerimine	67
1.3.5.4. Üldhinnang valdkonnale	68
2. ETTEVÕTLUS JA TÖÖJÕUD	69
2.1. Ettevõtluse ja tööjõu üldnäitajad	69
2.2. Side-, kaubandus-, toidlustus-, posti- ja pangateenused	71
2.3. Üldhinnang valdkonnale	71
3. AMBLA VALLA SWOT- ANALÜÜS	74
3.1. Ambla valla tugevad küljed	74
3.2. Ambla valla nõrgad küljed	74
3.3. Ambla valla võimalused (väljastpoolt)	75
3.4. Ambla valla ohud (väljastpoolt)	75
4. ARENGUKAVA II OSAS SISALDUVAD JOONISED JA TABELID	76

1. KOHALIKU OMAVALITSUSE HALDUSALA VALDKONNAD

1.1. Kohalik omavalitsus

Omavalitsuste taassünni järel⁵ omistati Ambla vallale omavalitsuslik staatus 11. aprillil 1991 – esimese vallana Järvamaal ja teise omavalitsusena Türi linna järel. Vabariigi arvestuses oli Ambla vald 35. omavalitsus.

Viimastel kohalike omavalitsuste valimistel 18. oktoobril 2009 kandideeris Ambla Vallavolikogu 13 kohale 66 kandidaati. Esindatud olid järgmised erakonnad/valimisliidud: Eesti Reformierakond (14 kandidaati), valimisliit „Koduvalla eest“ (20), Eesti Keskerakond (13), Erakond Isamaa ja Res Publica Liit (4), Sotsiaaldemokraatlik Erakond (14) ja üks üksikkandidaat. Valituks osutusid: valimisliidust „Koduvalla eest“ 6 kandidaati, Reformierakonnast 5 kandidaati ning Isamaa ja Res Publica Liidust ja Sotsiaaldemokraatlikust Erakonnast kummastki üks kandidaati.

Valimisaktiivsus oli Ambla vallas 51,07%, mis on küll kõrgem kui eelmistel kohalike volikogude valimistel 2005. aastal (42,8%), kuid siiski madalaim Järvamaa omavalitsuste hulgas (Järvamaa keskmine 57,33%, Eestis kokku 60,57%).

Ambla Vallavolikogu on 13-liikmeline. Registreeritud on üks fraktsioon - Reformierakonna fraktsioon, kuhu kuulub 5 liiget. Volikogus on 5 alatist komisjoni: majandus- ja eelarvekomisjon (7 liiget), sotsiaal- ja tervishoiukomisjon (6 liiget), kultuuri- ja hariduskomisjon (7 liiget), maaelukomisjon (6 liiget), revisjonikomisjon (4 liiget).

Vallavolikogu moodustatud täitevorgan – **Ambla Vallavalitsus** – on 5-liikmeline. Ambla valla haldusaparaadis töötab kokku 12 ametnikku ja 3 töötajat.

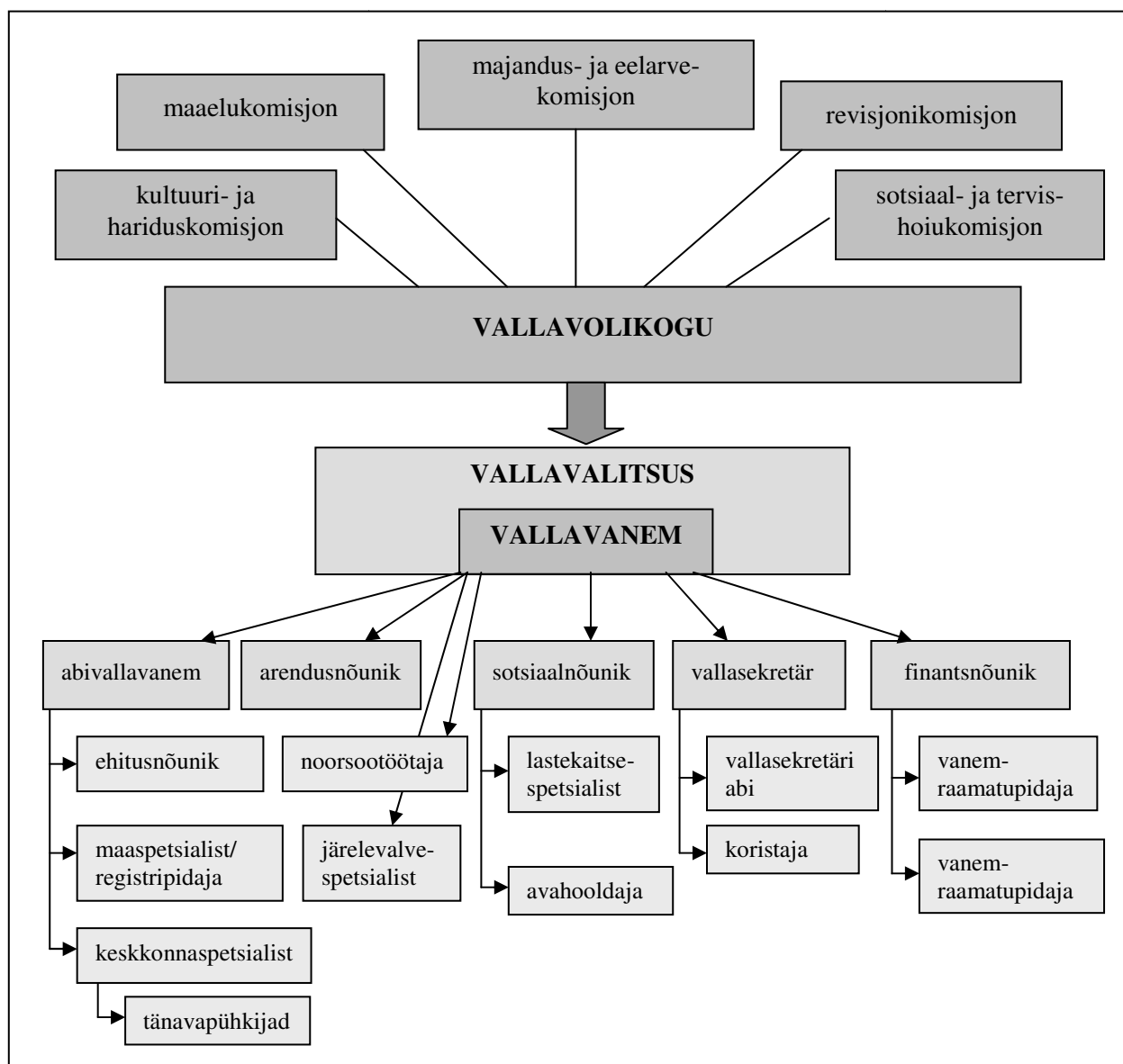
Ambla valla kohaliku omavalitsuse struktuur on toodud joonisel 1.

Mittetulundussektor ja kodanike kaasamine. Ambla vallas tegutseb üle 10 külaseltsi ja/või kohaliku elu edendamise tegeleva MTÜ: Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts, Käravete Küla Selts, Sääsküla Külaselts, Maarjamõisa Külaelu Edendamise Selts, Reinevere, Roosna-Tammiku Külaselts, Ambla Haridusselts, Kiigeland, Päärna Vabaajakeskus, Sääsküla Huviklubi jt. Valla elu korraldamise ja juhtimisse kaasamise seisukohalt on arvestatavad veel järgmised tegutsevad MTÜ-d: Ambla Spordiklubi, EELK Ambla Maarja Kogudus, Aravete Tulehoidja, Ambla Metsäühistu, Aravete Kultuuri- ja Huviselts. Aastatel 2006–2013 on valla MTÜ-de poolt parandatud oluliselt kohalikku elukeskkonda ja korraldatud kogukonda arendavaid ning valla atraktiivsust suurendavaid üritusi. On välja töötatud ja toimib Ambla valla eelarvest MTÜde toetamise kord; on korraldatud MTÜde teavitus ja nõustamine projektide koostamisel.

Munitsipaalasutused. Ambla vallal on 10 hallatavat asutust: Ambla Lasteaed-Põhikool, Aravete Keskkool, Aravete Lasteaed Mesimumm, Aravete Hooldekeskus, Ambla Kultuurikeskus, Aravete Spordi- ja Tervisekeskus, Aravete Külamuuseum, Ambla Raamatukogu, Aravete Raamatukogu, Käravete Raamatukogu.

Osalus ja liikmelisus juriidilistes isikutes. Ambla vald on järgmiste mittetulundusühenduste liige: Järvamaa Omavalitsuste Liit, MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus, MTÜ Arenduskoda, Eesti Maaomavalitsuste Liit, Eesti Raamatupidajate Kogu. Ambla vald omab 5,5% osalust AS-is Järvamaa Haigla ja 4,7% AS-is Paide Vesi (0,05% oli 2010 aastal).

⁵ Omavalitsuste taassünni alguseks sai 8. august 1989, mil ENSV võttis vastu otsuse „Haldusreformi läbiviimisest Eesti NSV-s“. Eesmärgiks seati üleminek kehtivalt haldussüsteemilt omavalitsuslikule süsteemile, rahvavõimu detsentraliseerimine omavalitsuslikele juhtimistasanditele, samuti riikliku ja omavalitsusliku juhtimise eristamine. Tol ajal reguleeris kohalikke töid kohaliku omavalitsuse aluste seadus.

Joonis 1. Ambla valla kohaliku omavalitsuse struktuur

Koostöösuhted. Ambla vald teeb koostööd teiste omavalitsustega. Ambla vald on Järvamaa Omavalitsuste Liidu liige. LEADER-tegevusgrupi (MTÜ Arenduskoda, asub Tapal, Lääne-Virumaal) moodustas Ambla vald koos Lääne-Virumaa Tapa, Kadrina ja Vihula vallaga ning Harjumaa Kuusalu valla ja Loksa linnaga Spordialased sõprussuhted on välja arendatud Soome Taipalsaari vallaga.

Eelarve. Valla eelarve kulude maht aastatel 2009–2014 on toodud tabelis 1. Seisuga 31.07.2013 on Ambla vallal võetud varalisi kohustusi 2029. aastani, millele võetakse täiendavalt 2013 aasta lõpus üle 100 tuhande € (ei sisaldu tabelis 3) Aravete ja Käravete ÜVK rekonstrueerimise omaosaluse katteks. Ambla valla finantskohustused on toodud tabelis 2.

Tulumaksu laekus Ambla valla eelarvesse 2012. aastal 996 323 (Rahandusministeeriumi andmed); tulumaksu laekumine ühe elaniku kohta⁶ oli 6595 €. Joonisel 2 on toodud kümne viimase aasta tulumaksu laekumise trendijoon, tabelis 3 laekumised koos suhtarvuga.

⁶ elanike arv on 1. jaanuari seisuga

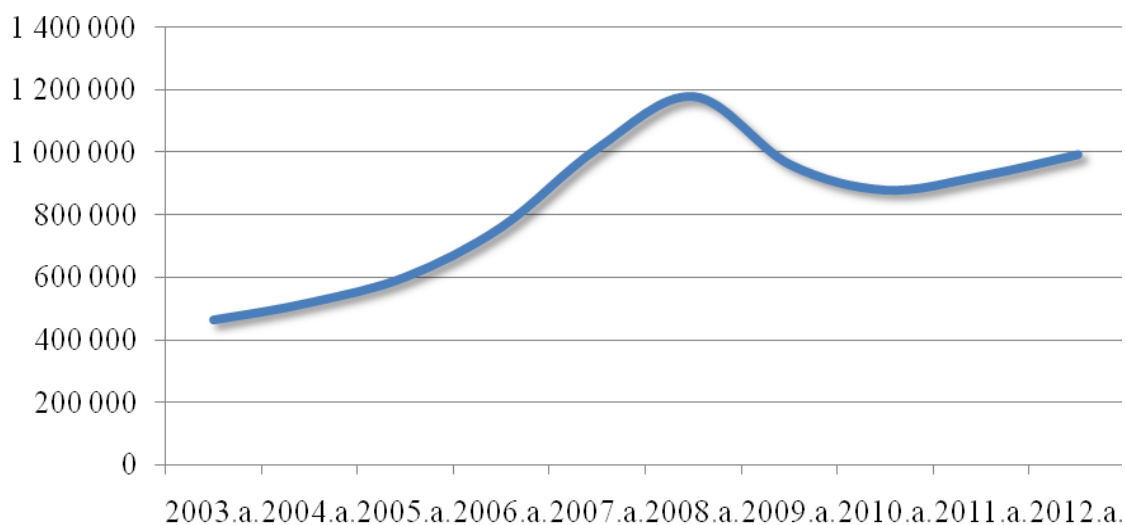

	2009	2010	2011	2012	2013
	(täitmine)	(täitmine)	(täitmine)	(täitmine)	(eelarve)
Eelarve kulu- de kogumaht	2 188 948,00 €	2 654 290,00 €	1 786 343,00 €	1 769 954,00 €	2 019 596,00 €
Eelarve kulud elaniku kohta	944,00 €	1 161,11 €	797,47 €	796,20 €	919,25 €
Valitsemisku- lude osakaal	11,6 %	9,4 %	13,2 %	13,4 %	12,8 %
Hariduskulude osakaal	59,6 %	59,0 %	56,6 %	56,3 %	54,7 %

Tabel 1. Ambla valla eelarve maht ja olulisemad suhtarvud

Aasta	2013(31.07)	2014(01.01)	2015(01.01)	2016(01.01)	2017(01.01)
Kokku	1 078 813	1 041 191	968 305	895 708	823 405
Sh pangalaenu	357 377	319 755	261 298	202 841	144 384
Sh KIK laenukohustused	721 436	721 436	707 007	692867	679021

Tabel 2. Ambla valla finantskohustused aastani 2019 (seisuga 31.07.2013), eurodes

— Tulumaksu laekumised

Joonis 2. Tulumaksu laekumise joon perioodil 2003-2012.

Aasta	Laekumine	Muutus võrreldes eelneva aastaga
2003.a.	465 175	11,6%
2004.a.	522 465	12,3%
2005.a.	604 777	15,8%
2006.a.	764 810	26,5%
2007.a.	1 017 025	33,0%
2008.a.	1 182 162	16,2%

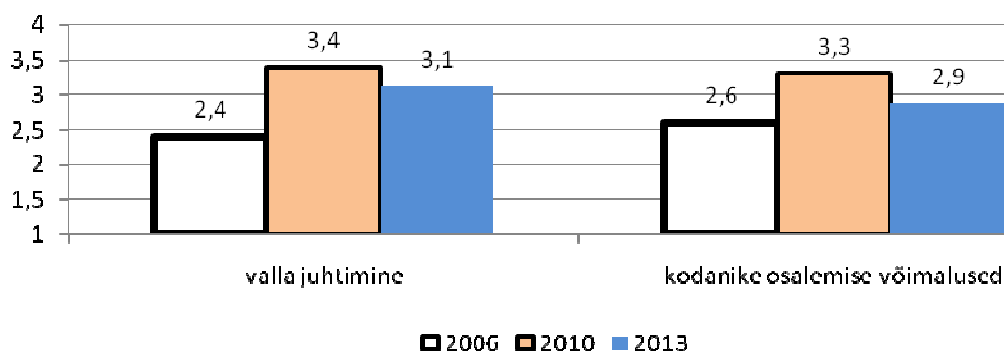
2009.a.	964 787	-18,4%
2010.a.	882 935	-8,5%
2011.a.	928 232	5,1%
2012.a.	996 323	7,3%

Tabel 3. Tulumaksu laekumine

1.1.1. Üldhinnang valdkonnale

Elanike valdkondlik hinnang küsitluse põhjal

Küsitluses hinnati rahulolu valla juhtimisega ning kodanike ja seltside-ühingute võimalust osaleda valla juhtimisel. Esitatud hinnete keskmised on toodud joonisel 3.

Joonis 3. Kohaliku omavalitsuse juhtimise valdkondlikud hinded.

Vastajate äärmusprofiilid jagunesid järgnevalt:

Küsimus	Kõrgeim rahulolu	Madalaim rahulolu
Valla juhtimine	Käravete kandist nii 30-39 kui ka 40-49- aastane naiste- ja meesterahvas	Ambla kandist üle 65 aastane naiste- ja meesterahvas
Kodanike osalemise võimalused	Käravete kandist 20-29- aastane meeste- ja naisterahvas	Ambla kandist üle 65 aastane naiste- ja meesterahvas

Nii valla juhtimise kui ka kodanike osalemise võimaluste juures võib rahulolu peamiseks põhjuseks pidada arendusnõuniku olemasolu. Tema töötulemused on olnud märgatavad, kuid samas on jäänud märkamata tegija, kes selle tulemuse taga on. Seda näitas ka arvamuste/ettepanekute osa, kus ei olnud teda kordagi mainitud. Seda näitavad ka hinded, mis kokkuvõttes olid 2006. aastal (aasta, millal ta asus tööle) pea-aegu 10% madalamad kui 2010. aastal. 2011. aastal lahkus arendusnõunik töölt ning otsest asemikku ei määratud seoses majandusraskustega, töökohustused jagati olemasoleva personali vahel. Tulemuseks on antud valdkonna hinde langemine ca 0,4%.

Esitatud märkuste/ettepanekute koond on järgmine:

- 51,5 % Rohkem ümarlaudasid, rahva kaasamist ja informatsiooni tegemist
- 15,2 % Elanikud on liiga passiivsed
- 12,1 % Vähene arvestamine elanikega
- 9,1 % Valitsus on nõrk oma tegevuses
- 6,1 % Kultuurijuhi puudumine

6,1 % Rohkem tähelepanu Aravete piirkonnale

Valdkonna SWOT

Tugevused

Valitsuse lähedus elanikele
Avalike teenuste rohkus
Tugev eelarve- ja arengupoliitika

Nõrkused

Elanike passiivsus valla juhtimisel
Avalike koosolekute vähesus
Kultuurijuhi puudumine

Võimalused

Suurendada valdkondliku koostööd teiste omavalitsustega
Kaasata erinevaid meetmeid omavalitsuse parendamiseks
Osalemine kohalikes ja rahvusvahelistes võrgustikes.

Ohud

Riigi poliitilised otsused, reformid
Elanike väljaränne
Üldine majanduslangus

Arengueeldused, väljakutsed ja valikud

Ambla valla võimalik ühinemine teis(t)e omavalitsus(t)ega on olnud aastatel 2008–2012 arutelu teemaks, kuid selles suunas tõsisemaid samme pole astunud. Järvamaa omavalitsustele on tehtud ettepanek ühineda üle terve Järva maakonna üheks omavalitsuseks, kuid see ettepanek ei leidnud üldisemat poolehoidu. Samuti ei leidnud valitsuses toetust regionaalministri algatus haldusreformi läbiviimiseks üle Eesti n-ö sunniviisiliselt enne 2009. aasta kohalike volikogude valimisi. 2012. aastal tegi Tapa vald ühinemise ettepaneku Aegviidu ja Ambla vallale. Aegviidu vald korraldas koheselt küsitluse, kust selgus rahva suur vastuseis, mille tulemusel Aegviidu vald loobus ühinemisläbirääkimistest. Ambla Vallavolikogu otsustas juunikuu istungil alustada ühinemisläbirääkimisi. Novembris esitati Ambla Vallavolikogule üle kahesaja vallakodaniku allkirjaga avaldus lõpetada läbirääkimised Tapa vallaga, motiiviks vastuolu seadusega. Detsembrikuu istungil Ambla Vallavolikogu võttiski vastu otsuse lõpetada ühinemisläbirääkimised. Samasugune ühinemisevastasus kajastus hiljem ka 2013. aasta aprillikuus tehtud küsitluses (kokkuvõte arengukava I osas).

On näha, et üksinda, tulenevalt peamiselt rahva arvu vähenemisest, muutub valla majandamine järjest raskemaks. Samas puudub sügav mõte mingi teise omavalitsusega ühineda haldusterritoriaalselt. Hetkel oleks mõistlikum lahendus koostöö erinevate omavalitustega erinevates valdkondades.

1.2. Maa, keskkonnakaitse, elamumajandus ja taristu

1.2.1. Maakasutus ja metsandus

Ambla valla kogupindala on 166 km² (16 662,2 ha), millest valdav osa on tasane. Ambla valla territooriumi kõlvikuline jaotus on toodud tabelis 4 ning reformitud ja reformimata maa jaotus omaniku järgi on toodud tabelis 5. Ambla vallas on kõrge boniteediga viljakas põllumaad, haritavat maad on 43% kogu valla territooriumist (vt tabel 4).

Metsamajandustegevuse mahud hektarites on toodud tabelis 6.

Liik ja suurus		Osakaal
Haritav maa	7 372,3 ha	44,2 %
Metsamaa	6 899,8 ha	41,4 %
Muu maa	1 228,2 ha	7,4 %
Looduslik rohumaa	894,7 ha	5,4 %
Õuema	267,2 ha	1,6 %

Tabel 4. Ambla valla kõlvikuline koosseis (seisuga 01.04.2013)

Vorm ja suurus		Osakaal
Eramaad	12 131,4 ha	72,8 %
Riigimets	2 884,6 ha	17,3 %
Riigi omand	742,3 ha	4,5 %
Määramata	695,6 ha	4,2 %
Senine maakasutus	177,1 ha	1,1 %
Munitsipaalomand	31,2 ha	0,2 %

Tabel 5. Ambla valla maade jaotus omandivormi järgi (seisuga 01.04.2013)

Raie tüüp	2010 aastal	2011 aastal	2012 aastal
Uuendusraie	288,6 ha	188,5 ha	234,2 ha
Harvendusraie	228,6 ha	143,6 ha	170,8 ha
Sanitaarraie	217,3 ha	202,4 ha	288,9 ha
Valgustusraie	71,8 ha	138,7 ha	109,4 ha
Raadamine	4,4 ha	1,6 ha	1,0 ha
Maapinna mineraliseerimine	50,3 ha	42,8 ha	31,1 ha
Istutamine	36,8 ha	46,6 ha	66,2 ha

Tabel 6. Metsamajandustegevuste mahud hektarites

1.2.2. Teedevõrgustik

Ambla valla teedevõrgustiku struktuur on toodud joonisel 4. Ambla vallas on kohalikke teid kokku 153 km, millest on valla teederegistrisse kantud 116 km, selle hulgas 45 km maanteed, 16 km tänavad ja 44 km erateid, 11 km metsateed, muud teed 37 km.

Lisaks neile läbib Ambla valda riigi põhimaanteed 13 km (T-5 Pärnu–Rakvere–Sõmeru), tugimaanteed 7 km (T-13 Jägala–Käravete ja T-39 Tartu–Jõgeva–Aravete) ja kõrvalmaanteed 85 km. Peale nende asub Ambla valla territooriumil veel Riigimetsa Majandamise Keskusele kuuluvaid metsateid 11 km. Teedevõrgustik on Ambla vallas tihe, kõik asulad on ühendatud korraliku teedeühendusega.

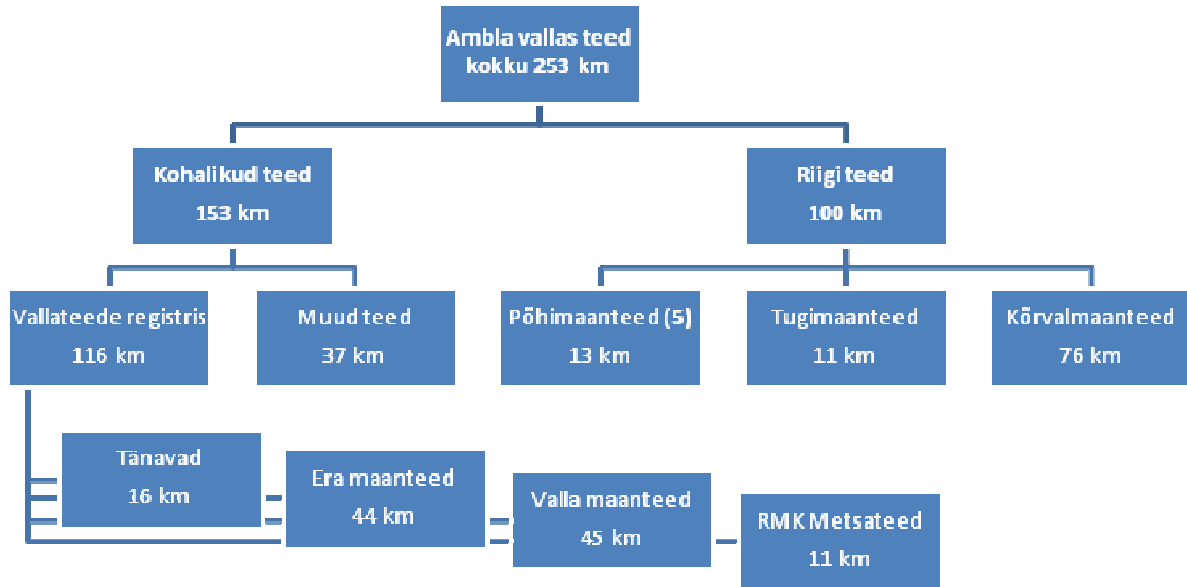
Keskmine ööpäevaringne liiklussagedus riigiteedel 2009. aastal oli alljärgnev: T-5 – 1570 autot, T-13 – 1390 autot, T-39 – 589 autot, T-15201 – 806 autot. Teistel kõrvalmaanteedel on liiklussagedus suhteliselt väike.

Riigi põhimaantee olukord on hea – 2008. ja 2009. aastatel sai uue asfaltkatte ainuke põhimaantee Ambla vallas (Pärnu–Rakvere–Sõmeru) Ambla valla piirides. Aastatel 2004–2005 remonditi tugimaantee Jägala–Käravete.

Probleemsem on olukord kohalikel ja riigi kõrvalmaanteedel. Riigile kuuluvatel kõrvalmaanteedel teostatakse ainult hooldustöid, mitte renoveerimist. Kui aastal 2006 eraldas riik Ambla vallale ca 0,9 mln krooni, 2007. aastal 1,1 mln krooni, 2008. aastal 2,3 mln krooni

kohalike teede remondiks ja hoolduseks, siis aastal 2009 vähenes see summa 0,7 mln kroonile ja 2010. aastal 0,6 mln kroonile. Ambla vallaelarvest ei ole teede remondiks raha eraldatud juba aastast 2007. Arvestades 2010. aasta erakordselt lumerohkete talve, kulub lõviosa riigi poolt eraldatud rahast talihooldusele.

2009. a koostati kergliiklustee projekt Aravete ja Maarjamõisa (15201) vahele, kus on küllaltki tihe jalakäijate ja jalgratturite liiklus. 2013. aastal ehitati osa teest valmis.

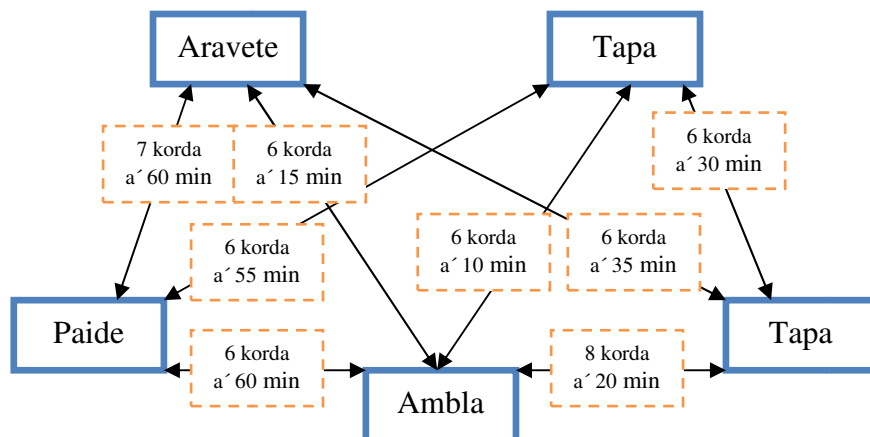

Joonis 4. Ambla valla teede struktuur

1.2.3. Ühistransport

Enamik vallakodanikele liikumine keskustesse on tagatud Järvamaa maakonnaliinidega nr 39 Paide – Aravete – Tapa ning nr 26 Lehtse – Käravete – Aravete – Paide. Lisaks maakonnaliinidele on võimalus kasutada kaugliinide teenuseid marsruutidel Pärnu – Rakvere, Koeru – Tallinn ning Väike-Maarja – Tallinn.

Ühistranspordi võimalused (2013. a kevadperioodi seisuga) liikumiseks vallakeskusesse Ambla alevikku, maakonnakeskusesse Paidesse ja lähimasse tõmbekeskusesse Tapa linna Amblast, Käravetelt ja Aravetelt on toodud joonisel nr 5.

Joonis 5. Ühistranspordi (bussiliiklus) kasutamise võimalused Ambla vallas sõiduks maakonnakeskusesse Paidesse ja lähimasse tõmbekeskusesse Tapa linna (ühendusnoolel on märgitud veoste kord tööpäevadel ja ühe sõidu kestvus).

1.2.4. Elektrivarustus

Perioodil 2006–2009 on Ambla valla territooriumil Eesti Energia poolt paigaldatud Topsu, Sopi ja Kingu alajaamad; samuti on asendatud 0,4 kV õhuline õhu-kaabelliinidega, millega seoses paranes tunduvalt elektrienergiaga varustus ja varustuskindlus.

2010. aastal paigaldatakse Roosnasse endisesse Liivaku külla uued alajaamad (Muraka ja Sinimäe) ning ehitatakse ca 2 km 10 kV elektriliini. 2010. aastal on asendatud Ambla valla territooriumil 0,4 kV õhuline õhu-kaabelliinidega 0,5 mln krooni väärtuses. Aastatel 2011–2012 Eesti Energia poolt Ambla valla territooriumil uusehitisi ja parendusi ei teostatud.

1.2.5. Ühisveevarustus ja -kanalisatsioon

Ühisveevärk ja -kanalisatsioon (ÜVK) on tagatud viies asulas, kus on ka üldplaneeringuga kehtestatud reoveekogumisala. Alates 2010 aastast on ÜVK varade omanik ning operaator AS Paide Vesi.

Aravete alevik. 2013. aastal rekonstrueeriti ÜVK süsteem ning ehitati uus reoveepuhasti EL Ühtekuuluvusfondi toetusel. Paraku ei tagatud projekti käigus kõigile kanalisatsiooniteenust, kuna inimekvivalendi (nõutud 2000 ie) arv on alla nõutud piiri.

Käravete alevik. 2013. aastal rekonstrueeriti osaliselt ÜVK süsteem ning ehitati uus reoveepuhasti EL Ühtekuuluvusfondi toetusel. Osalise rekonstrueerimise põhjustas kõrge riigihankejärgne hind. Rekonstrueerimise jätkamine on planeeritud järgmisse EL Ühtekuuluvusfondi programmi perioodi.

Ambla alevik. Ambla aleviku Veski tn, kultuurimaja ja põhikooli puurkaev-pumplad asendatakse lähitulevikus uue veehaardega. SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK) toetusel on 2008. aastal projekteeriti kogu aleviku ÜVK ehitusprojekt ning paigaldati torustikud Pikale ja Laiale tänavale. 2013. a on planeeritud ehitada uus reoveepuhasti ning paigaldada torustikud Veski, Põllu, Kastani, Kesk, Rehe ja Kooli tänavale. Täismahus ÜVK väljaehitamine sõltub kaasrahastaja (KIK) ja AS Paide Vesi finantsvõimekusest.

Jõgisoo küla. Jõgisool tuleb rekonstrueerida olemasolev reoveepuhasti. Rekonstrueerida tuleb ka suurem osa olemasolevatest veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemidest.

Lühikokkuvõte ÜVK põhilistest puudustest:

- puurkaev-pumpla on amortiseerunud,
- olemasolevad vee- ja kanalisatsioonitrassid amortiseerunud,
- suur osa trassidest asub erakinnistutel.

Roosna küla. Roosna külas tuleb rekonstrueerida olemasolevad puurkaev-pumplad. Puudub ühiskanalisatsioon. Suur osa veevarustus- ja kanalisatsioonitorustikest tuleb ehitada uued.

Lühikokkuvõte ÜVK põhilistest puudustest:

- puurkaev-pumplad on amortiseerunud,
- olemasolevad veetrassid amortiseerunud,
- suur osa trassidest asub erakinnistutel,
- puudub reoveepuhasti ja ühiskanalisatsioonitrass.

Kõikides kohtades on sadevee ärajuhtimine puudulik.

1.2.6. Kaugküte

Kaugküte toimib Aravete alevikus (v.a KETE e Maarjamõisa), teistes alevikes köetakse kortermaju kas lokaalsete keskküttekateldega või ahjudega. Kaugküttesüsteemis on kokku 9 korteriühistut, Aravete Agro OÜ kontori hoone ning 4 valla haldusalasse kuuluvat hoonet.

Põhiline probleem on energiakulukas õhutrasside süsteem Aravetel ja rekonstrueerimist ning taastuvatele energiaallikatele ümberehitamist vajav katlamaja. Antud probleemiga on hakatud aktiivselt tegelema. 2009. aastal likvideeriti amortiseerunud ning äärmiselt suurte kadudega Sauna tänava poolne maapealne kaugküttetrass kogupikkusega 670 meetrit ning paigaldati katlamaja ja Aravete Agro OÜ kontori vahele eelisoleeritud kaugküttetrass. Õhutrassid on alles jäänud kokku ca 900 m. Trassid on plaanis järk-järgult asendada tänapäevaseid vajadusi rahuldavate eelisoleeritud kaugküttetrasside vastu, mis oleks võimalik eelkõige avanenud ja avanevate toetusprogrammide abil.

2012. aastal ehitas OÜ Aravete Biogaas Mägise farmi juurde biogaasil töötava koostootmisjaama, millest alustati 2012. aasta sügisest soojaga varustamist Aravete kaugküttevõrku. Esimesel kütteperioodil (2012-2013) ei saavutanud biogaasi tootmise protsess parimat efektiivsust. Kuid eeldatud on, et järgnevatel kütteperioodidel on protsessid viidud kõrgtasemele, mis võimaldaks langetada kaugkütte soojahinda.

Kaugküttesüsteem on ebaefektiivne ja energiakulukas, samuti, põhinedes põlevkiviõlil, elanikele ja vallale liialt kulukas. Lähiaastatel tuleb rakendada meetmeid energiasäästu saavutamiseks kaugküttesüsteemis ja munitsipaalhoonetes.

Energiakulukas õhutrasside süsteem Aravetel tuleb rekonstrueerida ja katlamaja ümber ehitada taastuvatele energiaallikatele põhinevaks. Õhutrassid (kokku 900 m) vajavad kindlasti lähiajal väljavahetamist.

Soojavarustus hajaasustuses ning väikeelamute piirkonnas lahendatakse üldjuhul individuaalkütte baasil (puit-, elektri-, õliküte), kui ei ole võimalust kasutada eelisarendatavat keskkonnasõbralikumat kütteviisi, nt gaasi, maakütet vms. Hoonestusalade valdav soojavarustusliik tuleb määrata detailplaneeringuga, hoonete soojavarustusüsteemid määratakse hoone projektis.

Uute korruselamute püstitamisel tuleb soojusega varustamisel arvestada piirkonnas eelisarendatava kütteviisiga, eelistades võimalikult keskkonnasõbralikku kütteviisi. Tulevikus tuleks kaaluda endiste kaugküttepiirkondade liitmist kaugküttega.

1.2.7. Elamumajandus

Ambla vallas on kokku 649 elamut, milles on kokku 1302 tavaeluruumi. Kortermaju on kokku 74 tk (elatakse käesoleval ajal 65-es) milles on kokku 675 korterit. Kortermajad ja eramud on ehitatud põhiliselt nõukogude ajal, hajapiirkondades talumaja tüüpi elamud ehitatud enne 1945. aastat. Elamute arvud on toodud tabelis 7 ja 8, ehitusega seotud lubade arv on toodud joonisel 6.

Period	Ehitatud elamute arv
1919-1945	339
1946-1960	50
1961-1970	54
1971-1980	61
1981-1990	69
1991-1995	18
2005-2010	4

2010-2012

0

Tabel 7. Ehitatud elamute arvud

	kokku	korterelamud	eramud
Ambla alevik	149	8	141
Aravete alevik	138	33	105
Käravete alevik	51	12	39
Jõgisoo küla	56	5	51
Kukevere küla	31	1	30
Kurisoo küla	39	-	39
Mägise küla	9	-	9
Märjandi küla	26	-	26
Raka küla	20	1	19
Rava küla	17	-	17
Reinevere küla	44	2	42
Roosna küla	33	5	28
Sääsküla küla	36	1	35

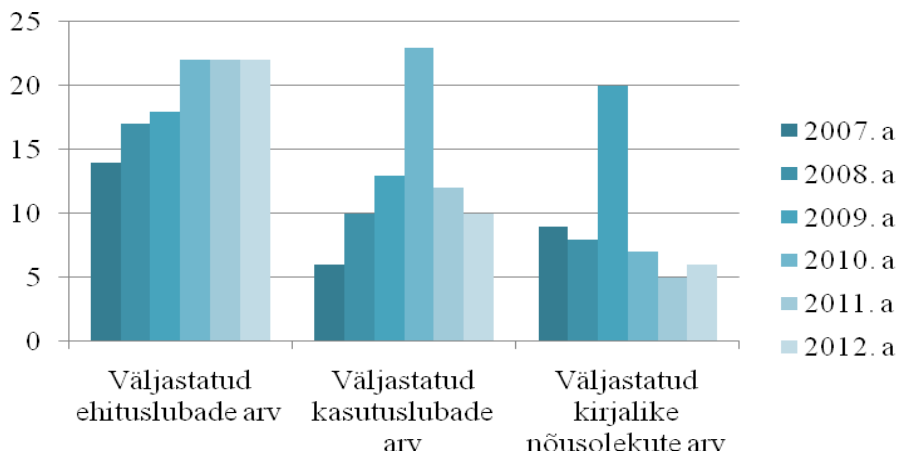
Tabel 8. Elamute arvud asulates.

Alevikes, välja arvatud Amblas, asetsevad korterelamutes on korterid enamasti erastatud ja on moodustatud korteriühistud või tegutsetakse ühiselt. Kaugküte toimib Aravete alevikus, (välja arvatud KETE e Maarjamõisa) teistes alevikes köetakse kortermaju kas lokaalsete keskküttekateldega või ahjudega.

Ambla alevikus asuvaid kortermaju valitseb Ambla Vallavalitsus (Pikk tn 27 kõik valla korterid, Pikk tn 19 üks valla korter).

Kortermajade olukord Aravete ja Käravete alevikes on rahuldav, Ambla alevikus asuvate kortermajade olukord on aga enamasti ebarahuldav.

Kinnisvaraturg on Ambla vallas üsnagi aktiivne, enamus tehinguid toimub maatulundusmaaga (metsaga), korteriomanditega ja hoonestatud kinnistutega. Haritava maaga on toimunud üksikuid vabaturgetehinguid. Enamus haritava maaga toimunud tehinguid on riigi kasutusvalduses oleva maa väljaostmisega tegeliku väärtuse eest. Ambla vald on võõrandanud aastatel 2010 – 2012 valla valitsemiseks mittevajalikke amortiseerunud korteriomandeid ja mitteeluruume ning ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni torustikke koos kaevude ja pumplatega. Väljastatud ehituslubade arvud on toodud joonisel 6.

Joonis 6. Ambla vallas aastatel 2007–2009 väljastatud ehitusload

1.2.8. Keskkonnakaitse ja jäätmekäitlus

Ambla vald asub Pandivere veekaitse- ja Pandivere- Adavere-Põltsamaa nitraaditundlikul alal. Pandivere veekaitseala puhul on tegemist unikaalse, enam kui poolt Eesti vetevõrku mõjutava põhjaveesüsteemiga. Põhjavee sattunud reostus levib kiiresti piki karstikanaleid ning jõuab allikateni, saastates nii allika- kui jõevett. Suur osa valla territooriumist moodustab kaitsmata põhjaveega ala. Kuna tegemist on traditsioonilise intensiivse põllumajandusalaga on põhilised keskkonnakaitsealased probleemid seotud põllumajandusega. Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundlikul alal kehtivad kaitse-eeskirjad, mille kohaselt tuleb neil aladel võtta kasutusele kõik veekaitseabinõud keskkonnareostuse vältimiseks. Nende hulka kuuluvad nõuetekohased sõnnikuhoidlad, sõnniku töötlemise ja laotamise parim võimalik tehnoloogia ning tehnilised abinõud veekogude ja põhjavee kaitseks.

Ambla valla territooriumil on 4 kaitseala: Rava maastikukaitseala, Lüsingu veesäilitusala, Kurisoo looduskaitseala ja Vulbi maastikukaitseala Albu valla piiril. Kõik need alad kuuluvad Natura 2000 võrgustikku. 25.11.2009 on kantud keskkonnaregistrisse Aquila pomarina (väike-konnakotkas) pesapuu Märjandi külas. Ambla Vallavolikogu otsusega nr 18 18.03.2010 kantakse keskkonnaregistrisse ja maa-ameti poolt hallatavasse Eesti topograafilisse andmekogusse Roosna külas Uustalu kinnistul (katastritunnus 13402:003:0301) asuv Tammiku allikas.

Rava maastikukaitseala on liigirikas tamme-segapuistu 92 põlise tamme-, 16 lehise-, ja ühe mitmesaja aastase männiga. Puisniidul kasvavad ka mitmed haruldased käpalised.

Lüsingu veesäilitusala on karstiala.

Kurisoo maastikukaitseala on karstiala ja väärtuslik metsala.

Vulbi looduskaitsealal asub Vulbi oos ja seal kasvab palju haruldasi käpalisi.

Vallas haldusterritooriumil asub ka palju kaitstavaid loodusobjekte ja kultuurimälestisi (64 tk) näiteks Aravete park, Eevakivi Mägise külas, kultusekivi Käravetel, Prümli kivi Jõgisoo külas, Aravete allikad, Käravete mõisaansambel, Ambla kirik kabeli ja kabeliaiaaga jne.

Ambla vallas asuvad neli paisjärve: Rava, Käravete, Preediku ja Roosna. Rava paisjärve kasutatakse avaliku supluskohana (vald hooldab paisjärve kaldaid ja teostab suvel regulaarselt veeanalüüse). Kõik paisjärved on populaarsed harrastuskalapüüdjate hulgas.

Jäätmekäitlus

Parendamiseks ja arendamiseks jäätmekäitlust Ambla vallas astus Ambla vald 2003.a. loodud MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskuse liikmeks, et koos teiste Järvamaa, Viljandimaa, Raplamaa, Pärnumaa ja Harjumaa (2010. a. kokku 27 KOV-i) omavalitsustega antud küsimustega ühiselt tegutseda. MTÜ KEJHK-usse kuuluvate omavalitsuste territooriumil elab ca 70000 inimest. MTÜ KEJHK koostas 2004-2006 aastatel kõikidele liikmetele jäätmekavad, jäätmehoolduseeskirjad ja korraldatud jäätmeveo konkursside korraldamiseks vajalikud normdokumendid. 2007. aastal korraldas MTÜ KEJHK korraldatud olmejäätmete veoks konkursid. Kokku on MTÜ KEJHK-use hallatavas piirkonnas 7 veopiirkonda, Ambla vald kuulub 1. veopiirkonda (Ambla, Järva-Jaani, Koeru, Roosna-Alliku ja Kareda vallad). MTÜ KEJHK tegeles samuti jäätmevaldajate registri koostamisega koostöös firmaga Tarkvarastudio OÜ, jäätmevaldajate register tegutseb alates 2008. aastast. 2012. aastal lõpetati koostöö esialgse jäätmevaldajate registri loojaga Tarkvarastudio OÜ ning alustati koostööd OÜ Geodata Arendusega, mindi üle uuele jäätmevaldajate registriversioonile EVALD.

Ambla valla haldusterritooriumil on rakendatud korraldatud jäätmevedu Aravete, Ambla ja Käravete alevikes ning Raka, Rava, Säasküla, Roosna, Jõgisoo, Kukevere, Kurisoo, Reinevere, Märjandi ja Mägise külades alates 01.03.2008. Olmejäätmete veo ainuõigust omab Ambla valla haldusterritooriumil AS Eesti Keskkonnateenus alates 01.03.2011 kuni .02.2014.

2009. aastal koostati MTÜ KEJHK-use liikmetele uued jäätmekavad, 2010. aastal, uued jäätmehoolduseeskirjad ja viidi läbi uus korraldatud olmejäätmete vedaja konkurss.

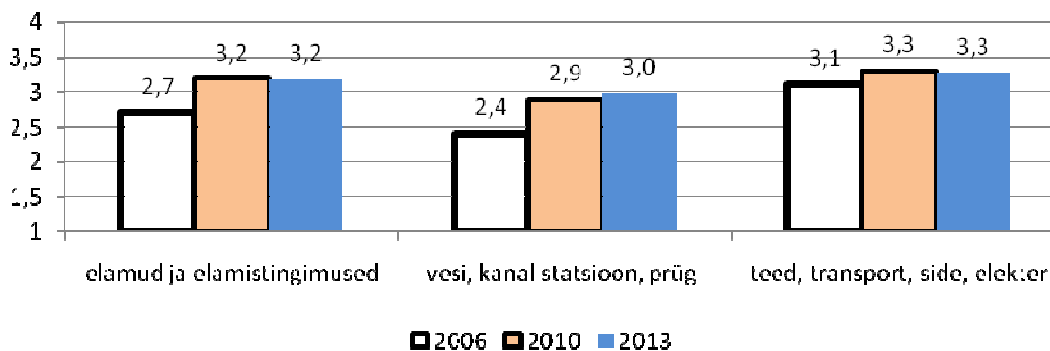
Pakendijäätmete kogumiseks teeb Ambla vald koostööd MTÜ ETO-ga (Eesti Taaskasutusorganisatsioon, koostööleping nr 2006/13-11 13.11.2006). segapakendikonteinerid ja vanapaberikonteinerid on paigaldatud Aravete, Käravete ja Ambla alevikesse ning Roosna, Rava ja Jõgisoo küladesse (korterimajade juurde, Raval paisjärve äärde). Alates 2009. a. on paigaldanud uus taaskasutusorganisatsioon Eesti Pakendi Ringlus täiendavad segapakendikonteinerid Aravete, Käravete ja Ambla alevikesse.

2012. a. koguti Ambla vallas elanikelt olmejäätmeid 217,3 tonni, mis arvestades valla territooriumil elavate inimeste arvu, moodustab ühe elaniku kohta ligikaudu 100 kg olmejäätmeid aastas. Vanarehvide ja suuregabariidiliste jäätmete kogumiseks teeb Ambla Vallavalitsus koostööd AS Väätša Prügilaga. Ohtlike jäätmete kogumiseks on Ambla valda muretsetud statsionaarne nõuetele vastav konteiner, mis on paigaldatud Aravete alevikus Lasteaia tänaval. Lisaks paigaldatud konteinerile teostatakse nimetatud jäätmete kogumiseks kogumisringid kevaditi mööda valla külasid ja alevikke. Ringid viib läbi MTÜ KEJHK koos Ambla vallaga. 2012. a. koguti Ambla vallas ohtlikke jäätmeid elanikelt kokku 1,5 tonni, elektroonikaromusid 4,7 tonni

1.2.9. Üldhinnang valdkonnale

Elanike valdkondlik hinnang küsitluse põhjal

Selles valdkonnas hinnati elamute olukorda, elamistingimusi, veevarustust, kanalisatsiooni, jäätmehooldust, ühistransporti, teid, elektrivarustust ja sidet. Saadud keskmised hinded on toodud joonisel 7.

Joonis 7. Elamumajanduse ja taristu valdkondlikud hinded

Vastajate äärmusprofiilid jagunesid järgnevalt:

Küsimus	Kõrgeim rahulolu	Madalaim rahulolu
Elamud ja elamistingimused	Aravete kandist 30-39- aastane naiste- ja meesterahvas	Ambla kandist 20-29- aastane naisterahvas
Vesi, kanalisatsioon, jäätmekäitus	Aravete kandist 20-29-aastane meesterahvas	Ambla kandist üle 65 aastane naisterahvas
Taristu	Käravete kandist 50-64- aastane	Ambla kandist 20-29- aastane,

	meesterahvas	sugu määramata
--	--------------	----------------

Valdkonna keskmine hinne näitab üldjuhul rahulolu. Küll mitte oluline, kuid siiski tõus on toimunud esimeses ja teises osas (vt. tabel). Hinnates olulisemaid, hinnanguid mõjutada võinud muudatusi küsitlusperioodil, saab esile tõsta peamiselt kolme projekti – „Värvid valda“ kampaania, ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniprojektid ja jäätmekäitluse põhimõtteline muutus.

Võrreldes eelneva valdkonnaga, laekus märkusi ja ettepanekuid palju laialivalgavamalt. Sellest tulenevalt on alljärgnevalt toodud kümme korduvat:

- 21,1 % Tagada kõikidele korralik ühisveevärk ja –kanalisatsioon
- 15,8 % Palju korrastamata ning lagunevaid maju, elamumajandus vananenud
- 14,0 % Teede (sh parklad) talihoolitus on vilets
- 12,3 % Valla- ja kõnniteed viletsas seisus
- 10,5 % Ühistransport puudulik laupäeval, pühapäeval, kell 8.00 Rakverre ja Paidesse ning õhtul Tallinna ei pääse
- 8,8 % Kaugkütte hind on kõrge
- 5,3 % Valda on vaja kergliiklusteid
- 5,3 % Probleemne jäätmekäitus
- 3,5 % Teed tolmuvabaks
- 3,5 % Puuduvad eluruumide üürimise võimalused

Valdkonna SWOT

Tugevused

Rahuldav elektrivarustus

Rekonstrueeritud ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni süsteemid (ÜVK)

Biogaasi koostootmisjaama rajamine Aravete kaugküttevõrgu sooja tagamiseks

Nõrkused

Amortiseerunud elamumajandus

Kõigile ei ole tagatud ÜVK

Enamik teid ei ole tolmuvabad

Võimalused

Meetmete rakendamine ÜVK lõplikuks rekonstrueerimiseks

Kergliiklustee rajamine koostöös riigi abiga

Kaugkütte süsteemi parendamiseks toetuste taotlemine

Ohud

Riigi poliitilised otsused, reformid

Keskkonnareostused ja põhjavee kvaliteedi halvenemine

Elanike vähesusest tulenevalt ühistranspordi harvenemine

Arengueeldused, väljakutsed ja valikud

Seoses teedehoiu rahaliste vahendite nappusega, on valla teede remont ja hooldus tõsiselt raskendatud. Oluline jätkata tegevusi vastavalt teehoiukavale. Kaugküttesüsteemi soojatrassid rekonstrueerida ja paigaldada maasse. Jätkata ÜVK rekonstrueerimist vastavalt ÜVK arendamise kavale.

1.3. Kohaliku omavalitsuse haldusala valdkonnad ja avalikud teenused

1.3.1. Munitsipaalmajandus

Ambla vallal on 12 munitsipaalhoonet: 2 korterelamut, 3 haridushoonet, 2 kultuurimaja ja 5 muu otstarbega hoonet. Hoonete ehituslik üldseis on kohati väga erinev. Valla hallatavate asutuste munitsipaalhoonete üldehituslikust seisundist annab ülevaate tabel 9 ja tehnosüsteemide olukorrast tabel 10.

Hoone	Katus	Konstruksioon	Fassaad	Aknad	Uksed	Põrandad	Vundament
Ambla kultuurimaja	2	4	2	3	3	4	2
Ambla lasteaed-põhikool	4	4	2	4	2	4	2
Ambla vallamaja	2	4	4	4	2	3	4
Käravete raamatukogu	2	4	4	2	3	3	4
Aravete lasteaed	4	4	4	4	4	4	4
Aravete keskkool, uus	4	4	4	4	4	4	4
Aravete keskkool, vana	2	3	3	1	3	3	3
Aravete kultuurimaja	1	3	3	2	3	2	4
Aravete spordihoone	2	3	1	2	3	4	4
Aravete külamuuseum	1	2	3	2	3	1	3
Ambla, Pikk 27	1	4	4	1	3	3	3
Ambla, Pikk 37a	4	3	2	4	2	4	3

Märkus. Hindes seisundile: 1 – kriitiline, 2 – vajab remonti 1...2 aasta jooksul, 3 – vajab remonti 3...5 aasta pärast, 4 – rahuldav.

Tabel 9. Ambla valla hallatavate asutuste munitsipaalhoonete üldehituslik olukord

Hoone	Elektter	ATS	Küte	Ventilatsioon	Vesi	Kanaliseatsioon	Valve
Ambla kultuurimaja	1	4	3	P	3	3	4
Ambla lasteaed-põhikool	3	4	4	P	3	3	4
Ambla vallamaja	4	P	4	P	4	4	4
Käravete raamatukogu	2	P	3	P	2	2	4
Aravete lasteaed	2	4	1	P	1	1	4
Aravete keskkool, uus	4	4	4	4	4	4	4
Aravete keskkool, vana	2	4	1	P	2	3	4
Aravete kultuurimaja	2	4	1	P	2	1	4
Aravete spordihoone	2	P	2	P	2	2	4
Aravete külamuuseum	1	P	3	P	P	P	P
Ambla, Pikk 27	3	P	2	P	1	1	P
Ambla, Pikk 37a	3	P	4	P	2	2	P

Märkus: kasutatakse tähistust, kus P – puudub; hindes seisundile: 1 – kriitiline, 2 – vajab remonti 1...2 aasta jooksul, 3 – vajab remonti 3...5 aasta pärast, 4 – rahuldav.

Tabel 10. Ambla valla hallatavate asutuste munitsipaalhoonete tehnosüsteemide olukord

Aravete Keskkooli hoone on jagatud kaheks – uus ja vana osa. 2010. a lõpetati uue osa täielik renoveerimine. Puudu on osaliselt õpperuumide sisustust. Vanas osas on mõningad ruumid (nt WC-d) renoveeritud, kuid osa (nt õpilaskodu ruumid) on täielikult amortiseerunud.

Aravete Lasteaia Mesimumm hoone ehituslik-arhitektuurne osa on rekonstrueeritud. Puudulikud on tehnosüsteemid.

Ambla Lasteaed-Põhikooli hoone vajab peamiselt energiasäästumeetmete rakendamist.

Aravete kultuurimaja hoone üldseis ei ole rahuldav. Kõige kriitilisem on reovee kanaliseerimise puudumine, katus ja küttesüsteem.

Ambla kultuurimaja hoone ei ole samuti rahuldavas seisus. kriitilisemad on katuse, küttesüsteemi, fassaadi seisukord.

Aravete spordihoone peamiseks probleemideks on soojapidavus, tehnosüsteemid ning osaliselt konstruktsioonide lagunemine, mis kohati on väga kriitiline.

Ambla vallamaja on rahuldavas seisus. Samuti on Käravete raamatukogu hoone üldjuhul rahuldavas seisus.

Korterelamu Amblas Pikk 37a üldseis on rahuldav. Esmaselt peab rekonstrueerima tuulekoja ja soojustama fassaadi. Korterelamu Amblas Pikk 27 üldseis on rahuldav. Vaja on teostada katuse ja korstnaotste remont ning vee- ja kanalisatsioonitööd.

Energiasäästu meetmete rakendamine

Perioodil 2010–2013 on rakendatud munitsipaalhoonetel vähem energiasäästumeetmeid kui eelneval perioodil, mis on peamiselt tingitud majanduslikust madalseisust. Aravete lasteaiahoonel rekonstrueeriti soojasõlm. Aravete spordihoones rekonstrueeriti soojasõlm, soojustati vundament ning vahetati välja enamused aknaid.

Arengu eeldused

Hoonete säilitamiseks ja nende normaalse funktsioneerimise tagamiseks peab järgima tabelis 9 toodud soovituslikku ehitustegevuse ajastust. Võimalusel kaasata erinevaid investeerimismeetmeid.

1.3.2. Haridus ja noorsootöö

Ambla vallas on pikaajalised traditsioonid hariduse andmisel, hästi toimiv haridusasutuste võrk ja kvalifitseeritud kaader. Vallas tegutsevad Aravete Keskkool, Ambla Lasteaed-Põhikool, Aravete Lasteaed Mesimumm. Noorsootööd juhivad 0,5 ametikohaga valla noorsootöötaja ning Amblas ja Aravetel tegutsevad noortekeskused. Vallas töötab 1,0 ametikohaga lastekaitse spetsialist ja loodud on Alaealiste komisjon.

2013. aastal asutasid Ambla VV ja J.-Jaani VV valdade haridusasutuste tegevuste toetamiseks, parendamiseks ja arendamiseks Sihtasutuse Piibe koolid. Sihtasutuse eesmärk on võimaldada üld- ja vabahariduse omandamist lähtuvalt riiklikust õppekavast ja elanike vajadustest ning huvihariduse teenuse osutamist ja teenuse ostmist sihtotstarbeliste finantseeringute vahendusel.

Vastavalt demograafilisele olukorrale on nelja viimase aastaga suurenenud lasteaialaste arv (kokku +8) ja jätkuvalt vähenenud õpilaste arv, oluliselt gümnaasiumi astmes (kokku -50; vt tabel 11).

Haridusasutus	2009/2010	2012/2013	muutus (+/-)
Aravete Lasteaed Mesimumm	65	70	+5
Ambla Lasteaed-Põhikool (lasteaed)	18	21	+3
Ambla Lasteaed-Põhikool (põhikool)	60	40	-20

Aravete Keskkool, sh	187	157	-30
I–IX klass	129	127	-2
X–XII klass	58	30	-18

Tabel 11. Laste/õpilaste arv Ambla valla haridusasutustes 2010. ja 2013. aastal

Rahvastikuregistri andmetel (seisuga 16.04.2013) läheks aastatel 2014–2020 esimesse klassi kokku 140 Ambla valla last, sh 96 last Aravete piirkonnas ja 44 last Ambla piirkonnas (vt tabel 12). Võrreldes eelmise arengukava analüüsiga on sündide arv suurenenud (Ambla piirkonnas oli sündide arv 33, nüüd vastavalt 44, Aravete piirkonnas sama).

Sünni-aeg	01.10.06–30.09.07	01.10.07–30.09.08	01.10.08–30.09.09	01.10.09–30.09.10	01.10.10–30.09.11	01.10.11–30.09.12	01.10.12–16.04.13*	Kokku lapsi
Aravete piirkond	16	16	11	14	14	18	7	96
Ambla piirkond	8	3	8	9	8	6	2	44
Vald kokku	24	19	19	23	22	24	9	140

Märkus *) seitsme kuu andmed.

Tabel 12. Ambla valla laste sünnid seisuga 16.04.2013 (potentsiaalsed põhikooli esimesse klassi astujad aastatel 2011–2017)

1.3.2.1. Aravete Lasteaed Mesimumm

Aravete Lasteaed tegutseb 1980. aastast. Alates 1993. aastast on lasteaed valla munitsipaalasutus. Lasteaiaga ühes hoones asuvad perearstid, apteek, raamatukogu, hooldekodu, politsei ja kriminaalhooldus.

Lapsed. Lasteaia teeninduspiirkonnaks on Ambla vald, vabade kohtade olemasolul võetakse lasteaeda ka teiste valdade lapsi. Avatud on neli rühma, söimerühm kuni 3-aastastele lastele, noorem aiarühm 3- 4-aastastele lastele, keskmine aiarühm 5- 6-aastastele lastele ja vanem aiarühm koolieelikutele. Alates 2007. aastast töötab lasteaias ka beebikool 7 kuu kuni 1,8 aasta vanustele lastele. Beebikooli nimekirjas on olnud aastate lõikes 10-16 last. Beebikool on loodud lasteaiaeluga kohanemiseks tulevastele söimerühma lastele.

Laste arv on aastaste lõikes suurenenud. 2013. aastal käib lasteaias 70 last. Nõustamiskomisjoni soovitusel võetakse lasteaeda ka erivajadusega lapsi ja neile luuakse tingimused õppimiseks ning arenemiseks koduvallas.

Õppetöö lasteaias toimub kinnitatud õppekava alusel ja korraldusel. Tegevusi lõimitakse ja arvestatakse lapse individuaalsusega. Lastel on võimalus osaleda peotantsus, rahvatantsus, pillimängus, eurütmi, suusatamises ja inglise keele tegevustes. Lasteaed on otsinud pikka aega logopeedi, kuid tulutult. Logopeedilist abi oleme saanud naabervalla spetsialistilt, kes igal sügisel kontrollib laste kõnet.

Personal. Lasteaias töötab 8 õpetajat, direktor ja alates 2011. aastast ka õppealajuhataja. Igas rühmas tegeleb lastega 2 pedagoogi ja 1 õpetaja abi. Projekti raames töötab alates 01.02.2012 erivajadusega lapsega lisaks õpetajale isiklik abistaja. Kuna õpetajad ei tööta rühmas täiskoormusega, siis annavad rühmaõpetajad ka liikumis- ja muusikategevusi. Pedagoogiline kaader vastab kvalifikatsiooninõuetele: 5 õpetajat omavad kõrgharidust ja 5 kesk-eriharidust.

Osalise tööajaga töötavad kokad, majandusjuhataja, elektrik-sanitaartehnik. Personal omab pikaajalist töökogemust lasteaias.

Materiaal-tehniline baas. Lasteaed asub spetsiaalselt lasteaiaks ehitatud hoones Aravete alevikus. Rühmadel on piisavalt õppe- ja tegevusruumi. Igal rühmal on õpperuum, magamistuba ja olmeruumid. Laste kasutada on lisaks suur saal liikumis- ja muusikategevusteks. Lasteaias on aiarühmadele kaasaegselt sisustatud ühine söögituba. 2011-2012. aastal renoveeritud laste mänguväljakud on heakorrastatud, laste jaoks mitmekesiste ning eakohaste vahenditega ja turvalisuse tagamiseks ümbritsetud aiaga. Lisaks on lastel kasutada võimlemisväljak. Osalemine erinevates projektides on võimaldanud hankida lisavahendeid mängukeskkonna täiustamiseks.

Hoone välisfassaad renoveeriti 2007, hoonel vahetati ka ukсед ja aknad. 2012. aastal paigaldati katusele uued lumetõkked, piksekaitse, teostati elektripaigaldise kontroll ja kööki paigaldati ventilatsioon. Hoonel on automaatne tulekahjusignalisatsioon. valminud on projektid elektri- ja keskküttesüsteemide renoveerimiseks.

Maja on saanud uue välisilme, kuid renoveerimist ootavad aegunud kommunikatsioonid: vee-, keskkütte- ja kanalisatsioonitorustikud, elektri- ja ventilatsioonisüsteemid. Ruumid ootavad korralikku remonti ning kaasaegset sisustust. Lahendust vajab ka vihmavee ärajuhtimine, et liikumisteed ei oleks märjad ja libedad.

1.3.2.2. Ambla Lasteaed-Põhikool

Amblas on kooliharidust antud alates 1866. aastast, põhikoolina alustati tööd 1985. aastal ja lasteaed-põhikoolina 2008. aastal.

Ambla Lasteaed-Põhikool koosneb kolmest kooliastmest ja lasteaia liitühmest. Põhikooli teeninduspiirkonda kuuluvad Ambla alevik, Jõgisoo, Reinevere, Roosna, Raka, Märjandi, Räsna, Tapa valla Linnape ja Jootme külad.

Õpilased. 2012./2013. õppeaastal on Ambla Lasteaed-Põhikoolis 40 õpilast ja lasteaia liitühmas 21 last. Lähtuvalt laste arvust toimub õppetöö liitklassides ja kokku on koolis 5 klassikomplekti. 40-st õpilasest käib bussiga kooli 27: Roosnast 6, Reineverest 5, Jõgisoolt 4, Tapalt 10, ja Linnapelt 2. Väljastpoolt Ambla valda õpib koolis 12 last.

Lasteaia liitühma tegevused toimuvad kell 9.00 – 13.00 kahes vanuserühmas eraldi rühmaruumides. Lasteaia töö on tihedalt seotud kooli töökorraldusega, sest õpetajad annavad tunde nii lasteaias kui ka koolis (muusika, rütmika, kunsti- ja tööõpetus). Kõikidel suurematel üritustel osalevad lasteaialapsed ja õpilased koos. Meie lasteaia teenust kasutavad ka Tapa valla Linnape küla elanikud. Lapsevanemate soov on laps tuua lasteaeda 1,5-aastaselt. Vajalik on avada lasteaia osas ka teine rühm.

Personal. Ambla Lasteaed-Põhikoolis on 24 töötajat. 2012./2013. õppeaastal on koolis 6,6 õpetaja ametikohta, lasteaias 2,5 õpetaja ametikohta. Täistööajaga töötavad direktor, 2 lasteaiaõpetajat, kokk, köögitööline, majahoidja/remonditööline ja 3 klassiõpetajat. Koolis puuduvad logopeed ja psühholoog. Vajadusel kasutame KENK-i poolt pakutud logopeedi ja psühholoogi teenust. Tulemuse saavutamiseks peab kõneravi algama lasteaias ja olema järjepidev. Selleks on oluline täita logopeedi ametikoht. Hetkel töötavatest õpetajatest ei vasta kvalifikatsiooninõuetele kaks õpetajat.

Õppekorraldus. 2012./2013. õppeaastal töötavad liitklassidena I ja II, III ja IV ning VII ja VIII klass. Ambla Lasteaed-Põhikoolis õpetatakse võõrkeeli järgnevalt: A-võõrkeel – alates I klassist inglise keel; B-võõrkeel – alates VI klassist vene keel. Valikainena õpivad IV–VIII klassi õpilased 1 tund nädalas kaitseõpet.

Tugisüsteemina töötavad koolis parandusõpperühmad, pikapäevarühm, toimuvad õpiabi tunnid. Töötab õpilasabi ümarlaud, mille töös osaleb ka Ambla valla lastekaitse spetsialist. Vajadusel nõustab Aravete Keskkooli koolipsühholoog. Koostöö on ka Tapa valla lastekaitse spetsialistiga. Ambla Lasteaed-Põhikooli VIII klassi õpilastel on võimalus osaleda Järvamaa Kutsehariduskeskuse poolt korraldatud kutsealases eelkoolituses.

Koolis töötavad järgmised huviringid: näite-, spordi-, kokandus-, tantsulise võimlemise ja lauluring.

Kogu kooliperele on toimunud väljasõidud, matkad, rännakud ja välilaagrid looduses, et kinnistada kaitseõppe tundides omandatud teoreetilisi teadmisi.

Materiaaltehniline baas. Ambla Lasteaed-Põhikool asub 1920-ndate aastate algul spetsiaalselt koolimajaks ehitatud hoones. Kooli kasutuses on 11 klassiruumi, arvutiklass, õppekirjanduse kogu ja saal. Koolihoone vasakpoolse tiiva esimesel korrusel on välja ehitatud ruumid lasteaia liitrühmale. Kolmel õppeveerandil toimuvad V–IX klassi poiste tööõpetuse tunnid Aravete Keskkooli puutööklassis. Arvutiklassis on kasutada 9 arvutit, õpetajate kasutuses on 10 sülearvutit ja kogu koolimajas on toimiv WiFi võrk. Lisaks on õpetajatel on võimalus kasutada kolme projektorit ja dokumendikaamerat.

Kodundusklassis on õpilastele sisustatud kaasaegne kööginurk koos vajaliku inventariga. Klassiruumid on avarad ja hea valgustusega, v.a üks õppeklass. Kooli kõrval asub täismõõtmes staadion ja kehalise kasvatusesisetunnid viiakse läbi kooli saalis. Lasteaed on sisustatud kaasaegse mööbliga, laste kasutuses on arendavad mängu- ja õppevahendid. Staadioni kõrval asub aiaga piiratud turvaline laste mänguväljak.

Koolil on tervisekaitse nõuetele vastav söökla. 2009. aasta sügisest on kool energia- ja loodussäästlikul küttevõimsusel - maakütel. Kooli hoones on toimiv valvesignalisatsioon, välja on ehitatud automaatne tulekustutusüsteem (ATS- süsteem).

Remonti ja kaasaegset mööblit vajab arvutiklass, renoveerimist ootavad saali põrand ja puutrepp, hoone välisfassaad ja vundament, välistrepid ja osade klassiruumide põrandad - ukSED. Evakuatsioonitrepikodades puuduvad omaette tuletõkkeseksioonid. Lasteaia osas on vajalik ehitada välja ja sisustada ruumid teisele rühmale.

Hubase koolikeskkonna saavutamiseks tuleb klassides ning koridorides jätkata remonti ja soetada uut koolimööblit.

Turvalisuse tagamiseks vajab kooli territoorium välisvalgustust. Maaküttele alla läinud pinnale on võimalik ehitada erinevateks tegevusteks mõeldud väljakuid (pallimängud, turnimisredelid, õueõppeklass).

1.3.2.3. Aravete Keskkool

Tänases Aravete Keskkooli hoones oleks võimalik õppida 540-l õpilasel. 2013. aasta jaanuari seisuga on koolis 157 õpilast ja 12 klassikomplekti, töö 24 pedagoogi.

Õpilased. Aravete Keskkoolis õppis 2012./2013. õppeaastal 157 õpilast, sh:

I–IX klassides 127 õpilast;

X–XII klassides 30 õpilast.

Õpilaste arv on võrrelduna 2011./2012. õppeaastaga suurenenud 6 õpilase võrra ja võrrelduna 2009./2010. õppeaastaga vähenenud 30 õpilase võrra.

Seisuga 01.01.2013 käib Aravete Keskkoolis 141 (89,8%) Ambla valla last ja 16 (10,2%) last teistest omavalitsustest. Valdav osa naabervaldade õpilastest on Albu vallast (12).

Aravete Keskkooli teeninduspiirkonda kuuluvad Aravete alevik, Kurisoo, Säasküla, Rava ja Mägise külad, Käravete alevik, Kukevere ja Märjandi külad ning X–XII klasside osas lisaks Ambla Lastead-Põhikooli piirkond.

Personal. Aravete Keskkoolis on 37 töötajat. 2012./2013. õppeaastal on koolis 16,1 õpetaja ametikohta. Koolis on täistööajaga tööl direktor, õppealajuhataja, majandusjuhataja, raamatukoguhoidja, psühholoog/sotsiaalpedagoog, sekretär-kassapidaja, kokk-juhataja, kokk, köögitööline ja viis koristajat. Osalise tööajaga töötavad huvijuht, õppesõidu instruktor, infojuht, pikapäevarühma kasvataja ja riiehooldaja. Huviringide juhendajatele on 1,54 ametikohta. Puudub logopeed, kellele on ette nähtud 0,5 ametikohta.

Pedagoogide täiendkoolitus toimub koolis vastavalt koolituskavale. 2011. aastal oli pedagoogide koolitusteks ja lähetusteks kooli eelarves 4506 €, 2012. aastal 5300 €.

Õppekorraldus. Aravete Keskkoolis õpetatakse põhikooli ja gümnaasiumi riiklike õppekavade alusel. Tugisüsteemina töötavad koolis parandusõpperühmad, pikapäevarühm, toimuvad õpiabi tunnid ja õpilasabi ümarlaud.

Valikainetena on IV–IX klassis arvutiõpetus; X–XII klassis majandus, arvutiõpetus, psühholoogia, uurimistöde alused, disain, etiketiõpetus, C-võõrkeel ja joonestamine. Valikainete arvel on suurendatud ka keeleõppe ja matemaatika tundide arvu. 2005. aasta sügisest tehakse koostööd Rakvere Ametikooliga keskkooli õpilastele kutseõpetuse läbiviimiseks (2013. aastal giidi eriala). Kõikidel keskkooli õpilastel on soovi korral võimalus läbida B-kategooria autojuhi kursus. Põhikooli õpilased läbivad koostöös JKHK-ga 8. klassis eelkutseõppe programmi.

Koolis on mitmekülgsed võimalused huviala- ja klassiväliseks tegevuseks. Kool arendab jõudsalt rahvusvahelist suhtlemist ja -koostööd.

Ohuks Aravete KK-le on HTM-i poolt kavandatav gümnaasiumivõrgu reform (Järvamaale jääks kuni kolm gümnaasiumi). Põhjenduseks tuuakse gümnaasiumisse minevate õpilaste arvu olulist vähenemist, riigi finantsvahendite nappust kõikide olemasolevate gümnaasiumide rahastamiseks ja seda, et õpilastele ei anta väikestes gümnaasiumides head haridust.

Materiaal-tehniline baas. Aravete Keskkool asub kahes erinevatel ajajärkudel ehitatud omavahel ühendatud hoones: 1940-tel ja 1960-tel valminud osas (vana maja) – üldpindalaga kokku 1130 m² ja 1980-tel valminud osas (uus maja) – üldpindalaga kokku 3690 m². 2010. a sügisel lõppes uue maja täielik renoveerimine. Vanas majas on renoveeritud raamatukogu, välja ehitatud tuletõrje- ja valvesignalisatsioonisüsteemid, renoveeritud poiste ja tütarlaste tualettruumid, mängutuba, vahetatud klassiruumide aknad ja 2. korruse (osaliselt ka 1. korruse) ruumide uksed ning on viidud tervisekaitse normidega kooskõlla klassiruumide valgustus.

Kooli õppeinventari olukorda võib pidada rahuldavaks. Klassimööblit on välja vahetatud enamuse laudadest, toolidest ja tahvlitest, kuid kappide ja riulite seisukord on suuremas osas mitterahuldav.

Probleemiks on uuele õppekavale vastava õppekirjanduse soetamine. Üleminek uutele õppekavadele peab toimuma 3 aasta jooksul, kuid riigipoolne finantseerimine selleks on ebapiisav.

2012./2013. õppeaastal on kooli arvutiklassis 24 töökohta (3 terminalserverit 28 tööjaamaga, millest 24 tööjaama asuvad arvutiklassis ning 4 raamatukogus), lisaks on õpilaste kasutuses 1 sülearvuti kooliraadio ruumis. Õpetajate kasutuses on 16 tööjaama ning lisaks veel seitse multimeedia projektorit, üks dokumendi kaamera, viis sülearvutit ja multimeedia tahvel.

Administratsiooni ja raamatukogu käsutuses on 7 tööjaama. Kõik arvutid on ühendatud kohtvõrku ja internetiga.

1.3.2.4. Noorsootöö

Noorsootöö on tingimuste loomine noore isiksuse mitmekülgsaks arenguks, mis võimaldab noortel vaba tahte alusel perekonna-, tasemeharidus- ja tööväliselt tegutseda. Noorsootöö seaduse järgi määratletakse Eestis noorena inimesi vanuses 7-26 aastat (*Noorsootöö seadus 2010*). Ambla vallas on rahvastikuregistri andmetel (seisuga 01.01.2013) 528 noort.

Ambla Vallavalitsuses on tööl 0,5 koormusega noorsootöötaja, kelle ametikoha põhieesmärgiks on valla noorsootöö korraldamine ja koordineerimine. Hetkel on tehtud ettepanek suurendada noorsootöötaja ametikoormust.

Ambla vallas pakuvad erinevaid tegevusvõimalusi noortele noortekeskused, koolid, spordiklubi, spordi- ja tervisekeskus, kultuurimajad ja mittetulundusühendused kultuuri-, noorsoo-, spordiprogrammide ja külaelu toetamise korra kaudu. Keskkoolis tegutseb õpilasesindus, skaudiring ja Aravete Noortekeskuses kaks Noorteühing Eesti 4H klubi. Ametlikult on loomata noortest koosnev osaluskogu valla tasandil ehk noortevolikogu. Valla noorsootöö eelarvest ning erinevatest fondidest saadud rahastusega korraldatakse erinevaid ülevallalisi projekte, ühisüritusi ja õppepäevi ning võimaldatakse noorte osalemine väljaspool valda toimuvatel sündmustel. Noori tunnustatakse alates 2011. aastast „Aasta tegija” konkursi Aasta Noor kaudu, samuti läbi erinevate maakondlike ja üle-eestiliste konkursside. Alates 2006. aastast korraldatakse suviti õpilasmalevaid ja 2008. aastast on alus pandud valla noortepäevade traditsioonile. Koos käib noorsooümarlaud, mille tegevus vajab järjepidevat arendamist. Maakondlikult on olulised koostööpartnerid Kesk-Eesti Noorsootöö Keskus, Järva Maavalitsus ja Järvamaa Noortekogu, oluline koostööpartner on Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus, mille liikmeks tahetakse astuda. Rahvusvahelist koostööd teeb spordiklubi, rahvusvahelisi projekte on läbi viidud ka Aravete Keskkoolis. Ambla Vallavalitsus on toetanud noorte osalemist rahvusvahelistel seminaridel ja osalemist vahetusõpilaste programmides. Ambla vallas puudub huvihariduse võimalus, lähemad huvikoolid tegutsevad Tapal ja Paides. Teavitamis- ja nõustamisteenuseid pakub Kesk-Eesti Noorsootöö Keskus.

Erinoorsootöö. Peamiseks alaealistega tehtava kriminaalpreventiivse töö koordineerijaks ja teostajaks on alaealiste komisjon. Ambla Vallavalitsuse alaealiste komisjon loodi 2006. aastal. Komisjoni pädevuses on alaealiste õiguserikkumiste arutamine, leidmaks lapsest lähtuvalt sobiv mõjutusvahend – hoiatusest kuni eri-õppekasvatusasutusse suunamiseni. Alaealiste komisjoni eesmärk pole noore karistamine, vaid suunamine õigele ja seaduskuulekale teele. 2008 - 2012 on toimunud 15 istungit, kus on arutatud 30 juhtumit, millest 10 on tüdrukute ja 20 poiste juhtumeid.

Alaealiste komisjoni töö võimalused on piiratud ressursside tõttu, puuduvad riiklikud võimalused suunata lapsi ennetavatesse programmidesse. Kõige efektiivsem toetusprogrammi võimalus on rehabilitatsiooniteenusele suunamine. Positiivne areng erinoorsootöös toimub eelkõige läbi pideva ja struktureeritud ennetustöö. Ennetustöö parendamiseks on oluline

võrgustikutöö haridusasutuste, noortekeskuste, spordiühingute ning perearstide vahel ja loomulikult koostöö lapsevanematega.

Noortekeskused. Ambla valla peamiseks piirkondlikuks noorsootöö korraldajaks on alates 2005. aastast avatud noorsootöö põhimõttel tegutsev Ambla valla Avatud Noortekeskus (Aravete ja Ambla keskustega), mis on Ambla Kultuurikeskuse struktuuriüksus. Noortekeskuse põhiülesanded on erinevate noorsooteenuste pakkumine, noorte arengu ja ühiskonnastumise toetamine ning piirkonna noortele vaba aja veetmiseks võimaluste loomine erinevate noorteprojektide ja programmide teostamise kaudu.

Noortekeskustel on Ambla Vallavolikogu poolt kinnitatud eraldi eelarved, lisaraha saadakse erinevatest fondidest, peamiselt avatud noortekeskuste (ANK) projektikonkurssidelt. 2011-2012. aastal pakuti mõlemas noortekeskuses ESF-i kompleksteenust (huviring, tööelu programm, noortealgatuste fond) ning 2013. aastal teeb Aravete Noortekeskus mobiilset noorsootööd. Tänu nimetatud rahastusvõimalustele on noortekeskustes alguse saanud mitmed uued tegevussuunad, millega tuleks jätkata ka peale Euroopa Sotsiaalfondi rahastuse lõppemist.

Noortekeskuse peamiseks probleemideks on ruumi puudus Aravetel, kehvad tingimused Amblas, vähe tegevust koolivaheaegadel ning 0,5 koormusega ja vähe motiveeritud töötajad, mistõttu alates 2013. aasta algusest on Ambla noortekeskus ilma töötajata. Kuna noorsootöötajad töötavad suures osas ka nädalavahetustel, õhtu- ja öötundidel ning korraldavad erinevaid tegevusi väljaspool keskuse ruume, on keskused tihti suletud või avatud ebastabiilselt, seetõttu on vähenenud ka noortekeskuste külastatavus. On tehtud ettepanek suurendada noortejuhi ametikoormust, ühildades see kultuurimaja perenaise ametiülesannetega.

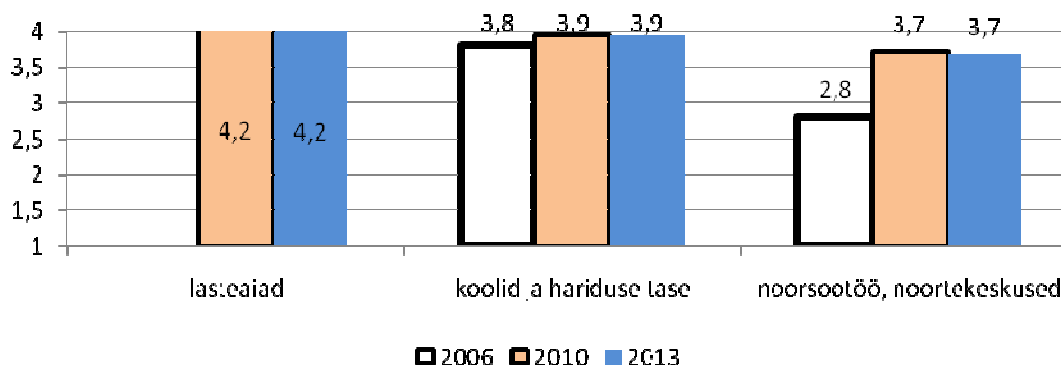
2012. aasta alguses viidi Ambla vallas läbi noorsootöö kvaliteedi hindamine. Peamiseks tugevusteks hinnati olemasolevaid mitmekülgeid noorsootöövõimalusi, lisarahastust toovaid projekte, noorsooümarlauda, koostööd ning noorteürituste traditsioone. Hindamistulemustest lähtuvalt on antud valdkonna parendusvajadusteks eelkõige noorsootöö eesmärgipärane ja vajaduspõhine korraldamine, noorte poolt suurem noortekeskuste ja noorsootöö võimaluste kasutamine (eelkõige tõhustada Ambla keskuse tööd, siduda maja kui külakeskuse tegevused põlvkonniti) ning lisaväärtuse loomiseks mobiilse noorsootöö rakendamine, mis tähendab noorsootöötaja abi külates.

2013. aasta kevadel teostatud uurimustööst “Noorte rahulolu ja motivatsiooni aspektid noorsootöös Ambla valla näitel” selgus, et noored on passiivsed nii noortekeskuste külastamises, huviringides kui muudes tegevustes osalemises, ligi pooled noortest ei ole motiveeritud noorsootöös osalema. Põhjusteks võib välja tuua nii noorte enda huvi- kui ka ajapuuduse. Noored ei ole kursis noorsootöös pakutavate võimalustega ning noorte arvates ei ole nende jaoks piisavalt võimalusi. Soovitakse rohkem huviringe, erinevaid üritusi, laagreid, suuremat noortekeskust, mitmekülgesmaid võimalusi erinevatele vanusegruppidele. Samuti soovivad noorsootöös osaleda noored, kellel transpordi puudumise tõttu see võimalus puudub (Kalamägi 2013).

1.3.2.5. Üldhinnang valdkonnale

Elanike valdkondlik hinnang küsitluse põhjal

Küsitluses hinnati valla hariduse ja noorsootöö rahulolu. Esitatud hinnete keskmised on toodud joonisel 8.

Joonis 8. Hariduse ja noorsootöö valdkondlikud hinnad.

Vastajate äärmusprofiilid jagunesid järgnevalt:

Küsimus	Kõrgeim rahulolu	Madalaim rahulolu
Lasteaiad	Ambla kandist 30-39- aastane naisterahvas	Kärvete kandist 20-29 ja 40-49- aastane meeste- ja naisterahvas
Koolid ja hariduse tase	Ambla kandist 30-39- aastane naisterahvas	Kärvete kandist 40-49- aastane meesterahvas
Noorsootöö	Kärvete kandist 20-29- aastane meeste- ja naisterahvas	Ambla kandist üle 65 aastane naisterahvas

Hea on tõdeda, et siinses valdkonnas on kõrgeimad rahulolupunktid. Küsitlus näitab, et meil on optimaalne haridusvõrk. See näitab õigete otsuste tegemist haridusasutuste säilitamisel ja lasteaegade arendamisel. Eraldi saab välja tuua noorsootööd, kus 2006. aastal oli noorsootöötaja alles alustanud oma tegevust ning juba 2010. aastal on tema tubli töötulemus näha pea 10% hinde tõusus. Vaatamata sellele, et märkuste/ettepanekute seas oli palju kiidusõnu, oli suurema kriitika all noorsootöö.

- 23,7 % Noortele rohkem tegevust, vald noortele atraktiivsemaks ja rohkem toetada noorsootööd
- 18,4 % Noortekeskused avatuks vaheaegadel, rohkem kaasamist (Ambla noortekeskus olematu)
- 13,2 % Haridusasutustesse rohkem noori pedagooge ja vajalikke tugispetsialiste
- 10,5 % Valda üks kool
- 7,9 % Ambla kool peab säilima
- 5,3 % Kärvete gümnaasium peab säilima
- 5,3 % Koolidesse töökasvatuse õpet
- 5,3 % Koolide astmed madalamaks
- 5,3 % Keskkoolis leida uusi väljundeid, tegevusi, kutseõpet
- 5,3 % Vaja tõsta hariduse taset, rohkem aidata mahajäänuid

Valdkonna SWOT

Tugevused

Ambla valla eelkooliealistel ja kooliealistel lastel on võimalus omandada haridus koduvallas. Noorte arengut toetav mitmekülgne noorsootöö. Toimiv tugivõrgustik.

Nõrkused

Laste ja noorte vähesus!
Amortiseerunud hooned, ligipääsuteed, õuealad. Aegunud inventar ja tehnosüsteemid.
Eripedagoogi (logopeedi) puudumine.
Noorte vähene teadlikkus ja huvi puudumine noorsootöö võimaluste kasutamisel.

Võimalused

Piirkondliku omanäolisuse väljakujundamine..
Koostöö kohalikul, maakondlikul ja vabariiklikul tasandil erinevate institutsioonidega ja huvigruppidega.
Osalemine erinevates projektides ja programmides lisaressursside taotlemiseks .

Ohud

Ebakindlus (haridus- ja noorsootöö poliitika, projektipõhine rahastamine)
Valla tulubaasi vähenemine/ebapiisavus.
Riiklikul tasandil puuduvad võimalused käitumisraskustega laste toetamiseks.
Haldusreform.
Atraktiivsema asukohaga ja paremate võimalustega naaberkoolid.

Arengueeldused, väljakutsed ja valikud

Ambla vallas on toimiv koolivõrk ning koordineeritud ja laiahaardeline noorsootöö, sh noortekeskused Aravetel ja Amblas, mis toetavad koolivälisist tegevust. Ambla vallas on turvaline ja looduslähedane keskkond laste kasvatamiseks. Noorsoo- ja haridustööd toetab tugivõrgustik. Lasteaiarühmade kohad on täidetud ja Amblas on soovijaid rohkemgi. Ambla valla koolides ja lasteaedades käivad meeleldi ka naabervaldade lapsed. Aravete Keskkooli hoone on renoveeritud. Vallas on mitmekesised spordibaasid. Haridusasutuste ja noortekeskuste näo kujundavad omanäolised ühisüritused.

Olulisemateks probleemideks on Aravete lasteaiahoone amortiseerunud tehnosüsteemid ning sademete äravoolutorustikud. Vajalik on ka Ambla lasteaia laiendamine kahe rühmaliseks. Haridusasutustel puudub välisvalgustus ning õuealad vajavad kõvakattega teid. Noortekeskuste ruumid on väikesed ja nii koolid kui noortekeskused vajavad jätkuvalt kaasaegset inventari ning õppevahendeid. Ees ootab noortekeskuste funktsioonide ja tingimuste laiendamine.

Olemasolevate haridusasutuste säilitamise tagab omanäolisus ja eristumine. Tulevikus peaks Aravetel olema kaasaegse ja turvalise õpi- ning töökeskkonnaga haridusasutus, kus õpilastel on võimalik omandada heal tasemel põhi-, kesk- ja (eel)kutseharidust ning täiskasvanutele on olemas võimalused ümber- ja täiendõppeks. Amblas on võimalik välja arendada omanäoline, turvaline ja kaasaegne haridusasutus, kus igal lapsel oleks võimalik omandada võimetele vastav haridus. Oleks vaja soodustada noorteorganisatsioonide ja osaluskoogu (volikogu) teket ja toetada nende tegevust.

1.3.3. Vaba aeg, kultuur, sport, turism

1.3.3.1. Kultuur

Kultuuriehitised ja nende hetkeolukord:

- Ambla Kultuurimaja – vajab kapitaalremonti Maja peaks jääma valla haldusesse.
- Aravete Kultuurimaja – vajab kapitaalremonti, et. Võiks minna üle MTÜle.
- Aravete Raamatukogu – asub Aravete Lasteaia majas renoveeritud ruumides.
- Ambla Raamatukogu – asub renoveeritud ruumides Ambla Kultuurimajas.
- Käravete Raamatukogu – asub Käravete vanas koolimajas.
- Aravete Külamuuseum – asub muinsuskaitse all olevas Kurisoo mõisas. Suur museaalide kogu.
- Aravete Keskkool – renoveeritud saal
- Käravete külahoone – osa Käravete vanast koolihoonest
- Käravete laululava – valminud 2010. a.
- Kangrumäe laululava – valminud 2009. a.
- Ambla tantsuplats – valminud 2009. a.

Traditsioonilised üritused:

- Ambla valla teatripäev
- Käravete järvemuusika
- Eakate huumoripäev
- Ambla kihelkonnapäevad
- Valla jõulupidu

Tegutsevad huviringid:

- Ambla Näitering „Anne“
- Sääsküla Külateater
- Eakate tantsuring
- Eakate naisansambel
- Fotoring Välklamp

Vaba aja sisustamisega tegelevad organisatsioonid:

- Ambla Kultuurikeskus – Valla allasutus, palgal 2 majaperenaist
- MTÜ Sääsküla Huviklubi - külaürituste korraldamine Sääskülas, Käravete järvemuusika korraldamine, mälumängus sarja korraldamine
- MTÜ Aravete Kultuuri- ja Huviselts – Aravete ürituste korraldamine, Aravete teatripäeva korraldamine
- MTÜ Kangrumäe Külakultuuri Arendamise Selts – Kangrumäe ja Ambla laululavade haldamine ja seal ürituste korraldamine
- MTÜ Käravete Külaselts – külaürituste korraldamine Käravetel. Külaseltsi eestvedamisel on külaparki erinevate programmide toel investeeritud laste mänguväljak, laululava, rannavolle väljak ja ujumissild järvel.
- MTÜ Maarjamõisa Külaselts - külaürituste korraldamine Maarjamõisas
- MTÜ Aravete Tulehoidja – tuleohutust propageerivate ürituste korraldamine
- MTÜ Reinevere Külaselts - külaürituste korraldamine Reineveres
- MTÜ Ambla Haridusselts – Ambla kihelkonnapäevade korraldamine
- MTÜ Ambla Metsaühistu – metsandusteadlikust tõstvate ürituste korraldamine
- MTÜ Kiigeland – lasteürituste korraldamine, kiiking, hobused
- MTÜ Ambla valla eakate klubi Vokiratas – eakate huvitegevuse korraldamine
- MTÜ Tammiku Talumuuseum – pärandkultuurialade haldamine
- EELK Ambla kirik – kirikukontsertide korraldamine

Kultuuri ja vaba aja arengusuunad arengukavas 2014 – 2020:

- Külaelanikele laialdasi teenuseid pakkuda võimaldavate ruumide väljaehitamine Ambla kultuurimajas;
- Aravete kultuurimaja poolt pakutavate teenuste hulga suurendamine. Maja arenguanalüüsi teostamine;
- Kultuurimajade renoveerimine;
- Aravete raamatukogu ühendamine Aravete Keskkooli raamatukoguga;
- Aravete Külamuuseumi renoveerimine;
- Kultuurialase tegevuse juhtimise struktuuri korrastamine;
- Kultuuri- ja noorsootöö ühtne koordineerimine;
- Koostöö arendamine naaberomavalitsustega;
- Kultuuriürituste laiem kajastamine meedias;
- Mittetulunduslike ühenduste jätkutoetamine.

1.3.3.2. Sport

Kõik valla olulisemad spordibaasid (v.a Aravete kardirada ja Aniste motokrossirada) on koondatud valla hallatava asutuse **Aravete Spordi- ja Tervisekeskus** alla. Aravete Spordihoonet haldab rendilepinguga MTÜ Ambla Spordiklubi ja Spordihoone jõusaali MTÜ Aravete Jõujaam. Aravete Spordi- ja Tervisekeskuses on tööl juhataja, administraator, 2 koristajat ja hooldustehnik poole koormusega.

Spordiobjektid ja nende olukord:

Aravete Spordihoone (valminud 1988) – maadlusaal (aeroobikasaal), jõusaal, 25 m lasketiir (ei ole lasketiiruna kasutusel), pallimängude saal (18x36m), 4 riietus- ja duširuumi ja 1 saun. Spordihoonet kasutab ka Aravete Keskkool kehalise kasvatus tundide ja klassi- ning koolivälise sporditöö organiseerimiseks. Spordihoones toimuvad regulaarselt lisaks treeningtööle Eesti MV mängud korvpallis, Järvamaa MV mängud võrkpallis, korvpallis ja ka raskejõustikus. Spordihoone soojapidavus on halb. Spordihoone vajab kapitaalremonti. Valminud on kapitaalremondi projekt. Spordihoonet haldab rendilepinguga MTÜ Ambla Spordiklubi ja Spordihoone jõusaali MTÜ Aravete Jõujaam.

Aravete Staadion – 300 m jooksuovaaliga kummiplaatkattega rajad, 50x70 muruväljak, 2 kaugushüppekasti, kettaheite (puudub turvavõrk) ja kuulitõuke valatud ringid. Jalgpallimuru olukord halb. Jooksuradasid katvate kummiplaatide all ebatasane ja ilmastikust sõltuv tellisepurust kate.

Ambla kooli staadion – normaalmõõtmega jalgpalliväljak, rahuldavas seisus, kuid tihedat hooldust vajav jalgpallimuru. Puuplankudel ca. 60 istekohta. Puuduvad väiksemate mõõtudega treeningväravad. Jooksurajad tellisepurust, jooksuraja äärised puuduvad, kaugushüppekast, kuulitõuke ja kettaheite (puudub turvavõrk) valatud ringid.

Ambla koolimägi – saepurukattega suusanõlv.

Ambla Arulageda jalgpallistaadion – normaalmõõtmega jalgpalliväljak, rahuldavas seisus jalgpallimuru, 6 jalgpallivärvat (2 suurt ja 4 2x4m treeningväravat).

Aravete rannavolle väljakud – 2 väljakut, rajatud 1989, olukord rahuldav; vajab hooldamist

Käravete rannavolle väljak – valminud 2009, kuulub MTÜ-le Käravete Küla Selts;

vajab hooldamist.

Ambla rannavolle väljak – valminud 2012, vajab hooldamist

Aravete Kangrumäe tervise- ja suusarajad – 1, 2, 3, 5 km saepurukattega suunaviitadega märgistatud rajad. 2 km rada ja eraldi rajatud kelgunõlv on valgustatud. On olemas suusaradade hooldustehnika: mootorsaan ja jäljehövel.

Aravete Moto- ja Vabaajakeskus – valla poolt antud rendile OÜ-le Aravete Külalistemaja; olemas kardirada, haldushoone, supermotorada, 30 ööbimiskohta, kohvik.

Aniste motokrossirada – valla poolt antud rendile MTÜ-le Star Racing; olemas krossirada ja maastikurada, puuduvad kommunikatsioonid.

Aravete ujula – eravalduses; aastaid kasutusest väljas.

Kiigeland – MTÜ-le Kiigeland kuuluv kiikinguklubi ja park (kiikingu kiiged). Võimalus ratsutada.

Maarjamõisa (e KETE elurajoon) tennisväljak – vajab renoveerimist.

Sporditegevust korraldavad organisatsioonid:

- Aravete Spordi- ja Tervisekeskus – valla hallatav asutus; spordibaaside haldamine, sporditegevuse koordineerimine, spordiürituste korraldamine
- MTÜ Ambla Spordiklubi – suusatamine, maastikurattasõit, korvpall, võrkpall, spordiürituste korraldamine.
- MTÜ Aravete Jõujaam – raskejõustik rammumehe alade ja klassikalise tõstmise suunitlusega, rammumehe ja tõstmisvõistluste korraldamine
- MTÜ Star Racing – motokross; Aniste krossiraja haldamine ja võistluste korraldamine.
- MTÜ Ambla Motoklubi – Kristjan Pilve toetuseks loodud motokrossiklubi.
- MTÜ Ambla Hobimoto – hobimototegevus Ambla piirkonnas.
- OÜ Aravete Külalistemaja – Aravete kardiraja kompleksi haldamine ning kardi- ja supermoto võistluste korraldamine.
- MTÜ Aravete Tulehoidja – tuletõrjespordi arendamine.
- MTÜ Kiigeland – kiikinguspordi ja ratsaspordi arendamine.

Spordialased huviringid: jõutreening, tervisevõimlemine, saalihoki, võrkpall, korvpall, jalgpall, suusatamine.

Traditsioonilised spordiüritused: seeriavõistlused (suusatamine, ümber järve jooks, suusaseerijooks, rannavolle), Rava rahvatriatlon, Toomas Berendseni auhinnavõistlus kergejõustiku viievõistluses, Aravete rannavolle auhinnaturniir, Ambla valla KV võrkpallis, Ambla Külaliiga jalgpallis, Jüriöö teatejooks Amblas, Jaanipäeva jalgpall, Mati Kulmu mälestusvõistlused tõstmises, Jõuluturniir korvpallis, tervisespordipäevad kevadel, motoorienteerumine, Madisepäeva suusasõit, Aravete Cup maastikurattasõidus.

Ambla vald ja Ambla SK osalevad ka igal aastal oma võistkondadega Eesti valdade tali- ja suvemängudel, Järvamaa tali- ja suvemängudel, Kõrvemaa tali- ja suvemängudel, Järvamaa meistrivõistlustel korvpallis, võrkpallis meestele ja meesveteranidele. Vallas toimuvad oma meistrivõistlused kergejõustikus ja kergejõustiku 5-võistluses. Ambla SK viib läbi seeriavõistlusi suusatamises, suusatajate seerijooksus, rannavolles, ümber järve jooksus - kokku 21 etappi. SK korraldamisel toimuvad Ambla vallas järjepidevalt Järvamaa MV suusatamises ja rannavolles.

Eesti meistrivõistlustel ja karikavõistlustel osalevad Ambla SK korvpallimeeskond ja Ambla Vallameeskond jalgpallis. Ambla SK maastikurattavõistkond osaleb ülevabariigilises Samsung Cup sarjas. Eesti noorte MV-1 ja ETV-Swedbank suusasarjas osalevad Ambla SK noorsuusatajad.

Tihedad pikaajalised spordialased sõprussuhted on Taipalsaari vallaga Soomest, kellega koos tehakse igal aastal noorte ühine jalgpallilaager ja osaletakse ühistel võrkpalli- ja rannavolleturniiridel. Esmakordselt toimus Taipalsaari vallas ka sõpruskohtumine korvpallis Ambla SK vs. Lappeenranta NMKY II.

Sporditegevuse arengusuunad arengukavas 2014 – 2020.

Spordirajatised:

- Olemasolevate korrashoid, kaasajastamine ja kasutamine;
- Universaalne pallimängude väljaku rajamine Aravetele, kunstmuruväljak jalgpalli harrastamiseks;
- Aravete staadioni jooksuraja renoveerimine;
- Aravete Kardikeskuse arendamine moto- ja vabaajakeskuseks;
- Kergliiklusteede kasutamine liikumisharrastuseks;
- Kangrumäe Terviserajale jõulinnakute rajamine;
- Aravete Spordihoone renoveerimine koos majutusruumide väljaehitamise ja sisustamisega treeninglaagrite korraldamiseks.

Rahva e. tervisesport:

- Liikumisharrastuse propageerimine;
- Tervisespordialaste ringide loomine: tervisevõimlemine eakatele, erineva suunitlusega võimlemisringid, tervise- ja liikumisring maastikul;
- Ülevabariigilistel ja rahvusvahelistel tervisespordialastel üritustel osalemine tervisespordialaste ürituste organiseerimine vallas;
- Valla elanikkonna suurem kaasamine rahvaspordialasesse tegevusse.

Noortesport e. treeninggrupid:

- Treeninggruppide töö organiseerimine ja toetamine suusatamises, jalgpallis, saalihokis ja korvpallis;
- Erinevate pallimängude, kergejõustiku ja raskejõustiku treeningrühmade loomine.

Võistlussport e. saavutussport:

- Oma esindusvõistkonnad pallimängudes Eesti MV-I ja KV-I korvpallis ja jalgpallis;
- Tulevikuperspektiiviga sportlaste toetamine kord aastas vastavalt hooajal näidatud tulemustele;
- Valla parimate sportlaste ja võistkondade tunnustamiseks statuudi väljatöötamine;
- Häid tulemusi näidanud sportlaste tunnustamine „Aasta tegija“ konkursil.

Spordialase tegevuse juhtimise struktuur:

- Keskne juhtorgan vallas, kes koordineerib kogu valla spordialast tegevust;
- Kõikide spordialade esindajate kaasamine sellesse (komisjoni, nõukokku, vms);
- Koostöö arendamine piirkonnas naabervaldadega ühiste treeninggruppide ja võistkondade loomisel;
- Tegevustoetus mittetulundusühingutele spordi toetamiseks;
- Sidemete hoidmine ja loomine teiste spordiorganisatsioonidega nii Eestis kui rahvusvahelisel tasandil;
- Spordisündmuste põhjalikum kajastamine valla kodulehel, vallalehes, maakonnalehes.

Spordialase tegevuse toetajate tunnustamine:

- Tänuüritus koos vallavanema vastuvõtuga kord aastas.

1.3.3.3. Turism Külustusobjektid

- Aravete Külamuuseum – Puuduvad mitmekeelsed infomaterjalid ja teenindus
- EELK Ambla Maarja kirik ja surnuaed – kiriku aias asuvad Vabadussõja mälestusmärk ja A. Starkopfi poolt loodud hauamonument. Kirikutorn on valgustatud. Puuduvad mitmekeelsed infotahvlid
- Aravete Moto- ja vabaajakeskus – rendil, kuid ei ole pidevalt avatud, ettetellimisel
- Aravete Kangrumäe lauluväljak – avatud kõigile
- Käravete mõis – eravaldues. Suletud. Puudub konkreetne visioon
- Kangrumäe valgustatud terviserajad – olemas on 2, 3, 5 km heas korras ringid.
- Rava tammik - RMK puhkeala, puuduvad viidad ja infotahvlid
- Märjandi bensiinjaam – kiirtoitlustus
- Sääsküla – külaplats, puuskultuurid, Preediku järv
- Kohvik Koorejaam – toitlustus, ei ole pidevalt avatud
- Ussisoo ja Tammiku kultuurihoiualad, võimalik iseseisvalt läbida, puuduvad mitmekeelsed infotahvlid
- Lillelehe puukool – taimeaed, koolitused

Loodusobjektid

- Maastiku kaitseala – Lüsingu karstiaala, viidastamata
- Looduskaitseala – Tammemägi, Rava tammik
- Sepamäe õunapuu – Eesti jämedaim aedõunapuu, viidastamata
- Tõrevere mägi – Järvamaa kõrgeim tipp. Mäel asuvad Nõukogude raketiväe seirebaasi varemed, räämas ja korrastamata. Puuduvad infotahvlid
- Eeva kivi – ligipääs raskendatud, viidastamata
- Aravete allikad – kaitsealune karstiaala, märgistamata
- Roosna laiakivi – Järvamaa suurima ümbermõõduga kivi, tee ääres nähtav, puudu infotahvlid
- Rava järv – supluskoht, viidastamata
- Aravete park – ajalooline tulease, puuduvad sildid

Turism - arengusuunad arengukavas 2014 – 2020:

- Aravete muuseumi, EELK Ambla Maarja kiriku ja surnuaia, Rava tammiku, Ussisoo ja Tammiku kultuurihoiualade infomaterjalidega ja suunaviitadega varustamine;
- turismi külastusobjektide Lüsingu karstiaala, Sepamäe õunapuu, Eeva kivi, Rava järve supluskoha, Aravete pargi suunaviitadega varustamine;
- Tõrevere mäe korrastamine ja viitade ja infotahvliga varustamine

1.3.3.4. Vabaaja veetmise võimalused külates, külaliikumine

Vaba aja veetmise võimalused külates, külaliikumine

Külaliikumine ja muu omaalgatuslik tegevus oleneb eelkõige kogukonna aktiivsusest ja eestvedajate olemasolust. Sellest tulenevalt on seltsitegevus piirkonniti erineva tasemega. Ambla vald toetab MTÜ-de tegutsemist, toetamise aluseks on volikogu määrus „Ambla valla eelarvest kultuuri-, noorsoo- ja spordiprogrammide, elukeskkonna arendamise ja kohaliku omaalgatuse toetuste taotlemise, andmise ja kasutamise kord”. Eesmärk on toetada kultuuri-, noorsoo- ja spordiprogramme, elukeskkonna arendamist ning kohalikku omaalgatust, soodustamaks Ambla valla elanike koostööd, parendada elukeskkonda ja valla elanike vaimset ja kehalist tervist ning seeläbi aidata kaasa Ambla valla üldisele arengule.

Mittetulundusühingud.

Ambla vallas tegutseb 26 MTÜ-d, aastal 2013 esitas taotluse toetuseks 14 ühingut.

Ambla valla hooneid kasutavad oma tegevuste arendamiseks mitmed MTÜ-d, alates aastast 2012 haldab Aravete spordihoonet Ambla Spordiklubi, Käravete Küla Selts kasutab endise koolihoone ruume.

Koostöös omavalitsusega korraldatakse traditsioonilisi üritusi nagu:

- Ambla valla teatripäev koostöös MTÜ Aravete Kultuuri- ja Huviseltsiga;
- Käravete järveuusika koostöös MTÜ Säasküla Huviklubiga;
- Eakate huumoripäev koostöös klubiga MTÜ Ambla valla eakate klubi Vokiratas;
- Suveõhtud Kangrumäel koostöös MTÜ Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Seltsiga.
- Kihelkonna päevad koostöös MTÜ Ambla Haridusseltsiga

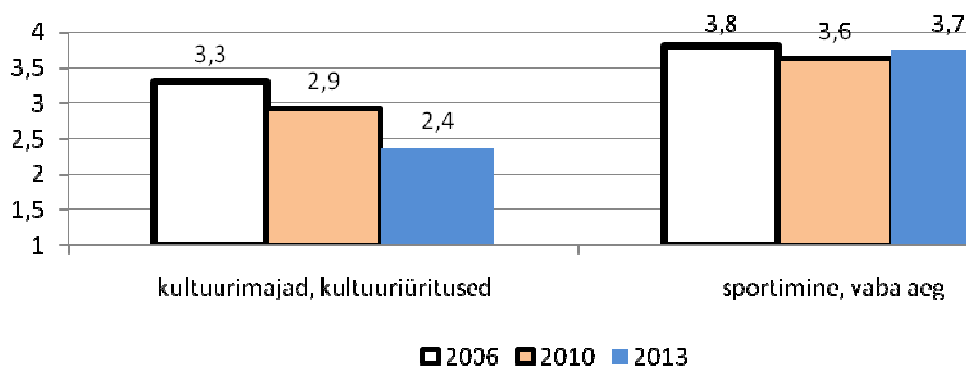
Aktiivsemad külaseltsid ja vaba aja sisustamisega tegelevad organisatsioonid:

- MTÜ Kangrumäe Külakultuuri Edendamise Selts – külaliikumise edendamine; Kangrumäe ja Ambla laululavade haldamine, ürituste korraldamine;
- MTÜ Käravete Küla Selts – külaürituste korraldamine Käravetel;
- MTÜ Säasküla Huviklubi – külaürituste korraldamine Säaskülas;
- MTÜ Ambla Haridusselts – Ambla kihelkonnapäevade korraldamine;
- MTÜ Aravete Kultuuri- ja Huviselts – Aravete teatripäeva korraldamine;
- MTÜ Maarjamõisa Külaelu Edendamise Selts – külaürituste korraldamine Aravete Maarjamõisas (KETEs);
- MTÜ Aravete Tulehoidja – tuleohutust propageerivate ürituste korraldamine, tuletõrjesport;
- MTÜ Ambla Metsaühistu – metsandusalast teadlikkust tõstvate ürituste korraldamine;
- MTÜ Tammiku Talumuuseum – pärandkultuuriga seonduv;
- EELK Ambla Maarja Kogudus – kirikukontserdid.
- MTÜ Kurisoomoto- motoürituste korraldamine.
- MTÜ Aravete Jõujaam- rammumeeste võistluste korraldamine
- MTÜ Ambla Spordiklubi- spordiürituste korraldamine

1.3.3.5. Üldhinnang valdkonnale

Elanike valdkondlik hinnang küsitluse põhjal

Küsitluses hinnati valla spordi, kultuuri ja muu vaba aja valdkonna rahulolu. Esitatud hinnete keskmised on toodud Joonis 9.

Joonis 9. Kultuuri, spordi ja muu vaba aja valdkondlikud hinded.

Vastajate äärmusprofiilid jagunesid järgnevalt:

Küsimus	Kõrgeim rahulolu	Madalaim rahulolu
Kultuurimajad, kultuuri üritused	Kärvete kandist 40-49- aastane naisterahvas	Ambla kandist 40-49- aastane, sugu määramata
Sportimine, vaba aeg	Kärvete kandist 50-64- aastane meesterahvas	Ambla kandist 30-39- aastane naisterahvas

Kui vaba aja veetmises spordi pool sai pea ainult kiidusõnu, siis kultuuri pool ainult laimust. Esimene neist on jätkuvalt valla arengu tegevuses prioriteetne ning ei vaja eraldi esiletoomist. Kultuuri tegevus on samas olulises languses ja tahab hea kontseptsiooni väljatöötamist. Üheks selle nurgakiviks on tugev, aktiivne ja kohalike huve arvestav kultuurijuht. Üheselt on selge, et sellega ei saa viivitada ning tuleb luua võimalused ametikoha täitmiseks. Valdkonna märkuste ja ettepanekute koond oli järgnev:

- 40,5 % Vähe üritusi, rohkem rahvameelseid ja üleriigilisi üritusi
- 23,8 % On vaja heal tasemel kultuurijuhti
- 19,0 % Puhkemajanduse ja turismi valdkond olematu.
- 9,5 % Huviringe ja seltsitegevust vähe
- 7,1 % Kultuurihooned viletsas seisus

Valdkonna SWOT

Tugevused

Tublid ja aktiivsed MTÜ-d ja külaseltsid.
Hästi arenenud MTÜ Ambla Spordiklubi.
Kultuuriehitiste rohkus.

Nõrkused

Amortiseerunud Aravete Spordihoone
Kultuurijuhi puudumine.
Kardikeskuse rentniku passiivsus.

Võimalused

Arendada ülepiirilist koostööd spordi valdkonnas.
Muuta Ambla kirik atraktiivseks turismiobjektiks.
Taotleda kaasrahastamist kultuuriüritustele.

Ohud

Riigi poliitilised otsused ja reformid
Valla tulubaasi vähenemine/ebapiisavus.
Rahastamisaotluste mitterahuldamine (nt külamuuseumile muinsuskaitse)

Arengueeldused, väljakutsed ja valikud

- Seltsitegevuse ühtne koordineerimine
- Keskne juhtorgan vallas, kes koordineerib kogu valla spordialast tegevust;
- Mittetulunduslike ühenduste esindajate kaasamine;
- Tegevustoetuse jätkamine mittetulundusühingutele;
- Seltsitegevuse põhjalikum kajastamine valla kodulehel, meedias.

1.3.4. Sotsiaalvaldkond

1.3.4.1. Sotsiaalne kaitse

Sotsiaalhoolekande ülesanne on osutada isikule või perekonnale abi toimetulekuraskuste ennetamiseks, kõrvaldamiseks või kergendamiseks ning kaasa aidata sotsiaalsete erivajadustega isiku sotsiaalsele turvalisusele, arengule ja ühiskonnas kohanemisele. Sotsiaalhoolekande organisatsioonilised, majanduslikud ja õiguslikud alused sätestab ning sotsiaalhoolekandes tekkivaid suhteid reguleerib sotsiaalhoolekande seadus. Elanikkonna sotsiaalse kaitse küsimusega Ambla vallas tegelevad Ambla Vallavolikogu, Ambla Vallavolikogu sotsiaal- ja tervishoiukomisjon, Ambla Vallavalitsus, Aravete Hooldekeskus, sotsiaalnõunik, lastekaitsetöötaja ja koduhooldustöötaja (avahooldaja).

Sotsiaalhoolekande kolm peamist sihtgruppi on: (1) lapsed, (2) eakad ning (3) puudega inimesed.

Laste hoolekande korraldamiseks ja laste arenguks soodsa keskkonna kujundamiseks toetab omavalitsus last ja lapsi kasvatavaid isikuid, tehes koostööd perekonnaliikmete ja teiste isikutega ning asjaomaste asutuste ja mittetulundusühingutega, määrab vajadusel lapsele või last kasvatavale isikule tugiisiku või hooldusperekonna, korraldab lapse eestkostet ning aitab korraldada lapsendamist.

Seisuga 31.03.2013 on Ambla vallas kaks vanemliku hoolitsuseta last paigutatud hooldusperedesse. Püsivalt tegeletakse 35 perega, kus kasvab 60 riskigrupi kuuluvat last. Riskigrupis on puudega lapsed, suurte perede lapsed, üksikvanemaga pered, hoolduspered, töötu vanemaga pered, sotsiaalsete probleemidega pered (vanematel probleemid sõltuvushäiretega) ja lapsed, kes ei täida koolikohustust. Erivajadustega laste koolides õpib 4 last ja üks laps käib arendusrühmas. Koolis käivatest lastest õpib tavaprogrammi alusel 5 raske puudega last ja lihtsustatud õppekava alusel õpib tavakoolis 2 last.

Nelja- ja enamalapselisi peresid on Ambla vallas 6, kus kasvab kokku 30 last. Traditsiooniks on saanud iga-aastane suurte perede üritus (ühine väljasõit või pidulik õhtusöök).

Suurt rõhku pööratakse vallas laste sünnile – lisaks sünnitoetusele (384 €) toimub igal aastal perepäev peredele, kus on sündinud uus ilmakodanik. Vallapoolne tunnustamine on suunatud valla haridusasutustes lapse lasteaia lõpetamisele ja kooliminekule, koolis edukalt õppimisele ja väljaspool õppetööd saavutatule ning koolilõpetamisele. Selleks on juurdunud vallas oma traditsioonid.

Puuetega inimestele suunatud hoolekandeteenuste osutamise eest vastutab eelkõige kohalik omavalitsus, kes tagab parima abi kättesaadavuse puuetega inimestele. Ambla vallas on ligi 200 keskmise, raske või sügava puudega isikut. Hooldajatoetust makstakse 1 puudega lapse hooldajale ja 11 sügava või raske puudega isiku hooldajale. Lisaks hooldajatoetusele makstakse vallaeelarvest ravimi- ja transporditoetust. Vallas on 4 piiratud teovõimega isikut. Erihoolekande teenust saavad kaks tööealist inimest ja üks eakas inimene. Üks töövõimelises eas inimene on paigutatud üldhooldekodusse. Lisaks toetustele väljastab vald puuetega inimestele abivajaja kaarte ja parkimiskaarte. Samuti toetatakse erinevate teenuste abil abivajajaid.

Puuetega inimestele, eakatele ja lastele, kes vajavad proteese, ortopeedilisi ja muid abivahendeid, kompenseerib riik 50–90% abivahendi maksumusest. Madala sissetulekuga inimeste omaosalust toetab vald omapoolselt maksimaalselt 50% ulatuses.

Eakatele hoolekandeteenuste osutamine toimub eelkõige koduteenuste ja hoolekandeteenuste abil. Põhirõhk on pandud üksi elavatele eakatele. Alates 01.01.2009 hakati Ambla vallas osutama koduhooldusteenust. Teenuse kasutajate arv on aastaajast

sõltuvalt kõikuv, kuid keskmiselt tegeleb hooldustöötaja 12 kliendiga kuus. Aktiivselt tegutseb vallas eakate klubi Vokiratas, kus lisaks igakuulistele klubi kokkusaamistele osaletakse ka erinevates huvialaringides. Alates 2013. aasta märtsist on MTÜ Ambla valla eakate klubi Vokiratas registreeritud mittetulundusühingute registris. Traditsiooniks saanud valla poolt korraldataval eakate jõululõunal käivad valla ligi 280-st eakast pooled.

Ambla valla hallatav asutus **Aravete Hooldekeskus** osutab ööpäevaringset hooldust ja põetust vanuritele ja puuetega inimestele, kes ei ole suutelised iseseisvalt elama ning kelle toimetulekut ei saa tagada teiste sotsiaalteenustega. Hooldekeskuses on 21 voodikohta ja eelarves on arvestatud sellise mahuga. Kuna valla nõudlus hooldusele on suurem, siis tulevikus plaanitakse luua võimalused hoolduseks 24 kliendile. Hoolduskoha maksumus kuus on 450 eurot. Hooldekeskuses töötab 11 töötajat 8 koha ulatuses ja töö toimub ööpäevaringselt. Neljal hooldajal on omandatud töö kõrvalt sotsiaalhooldaja kutse.

Suuremad projektid, mis käesoleval hetkel on käimas:

Sotsiaalkindlustusametiga koostöös olev projekt „Multiprobleemidega inimestele vajaduspõhiste teenuste pakkumine juhtumipõhise võrgustikutöö piloteerimise kaudu“;

MTÜ Süda-Eesti Sotsiaalkeskusega koostöös „Tugiteenuste kaasabil tööturule“;

Järvamaa Toidupank.

Sügisest alustatakse uue projektiga „Sihid selgeks-elus edasi!“.

Väikese sissetulekuga perekondadele valla poolt makstav **toimetulekutoetus** riigieelarvest on olulisem sotsiaaltoetuse liik. Esimeses kvartalis 2013 oli Ambla vallas toimetulekutoetuse saajateks 9 peret ja kokku maksti välja toetust 2364.39 eurot.

Alates 01.06. 2013.a. on võimalik peredel taotleda **vajaduspõhist peretoetust**. Vajaduspõhine peretoetus on toetus, mida makstakse allpool vajaduspõhise peretoetuse sissetulekupiiri elavatele lastega perekondadele. Vajaduspõhist peretoetust määrab ja maksab kohalik omavalitsus riigieelarvelistest vahenditest.

Osutatakse **sotsiaaltransporditeenus**. Teenuse kasutajateks on erinevad sihtgrupid, kes vajavad transporti arsti juurde, haiglaravile või rehabilitatsiooniteenusele sõiduks. Teenuse eest võetav tasu on 0,13 eurot kilomeetri eest ja see tulu laekub valla eelarvesse. Erijuhtudel tehakse koostööd Lääne-Virumaa omavalitsustega sotsiaaltranspordi koostööprojektis, kus teenuse osutajaks on OÜ Samres”.

Töötute arv püsib võrreldes eelmise arengukava perioodiga stabiilsena, kuid muret tekitavad pikaajalised töötud.

Koostööd tehakse AS-iga Järvamaa Haigla ja Tapa Haigla, eriti hooldusravi osakondade ja taastusravi osakondadega; SA-ga Dharma, Perekeskusega Sina ja Mina, Süda-Eesti Sotsiaalkeskusega, SA Tartu Ülikooli Kliinikumi lastefondiga, Inkotoaga, Invaruga, Kesk-Eesti Noorsootöö Keskusega, Eesti Noorsootöö Keskusega jne. Samuti osaletakse naaberomavalitsustega ühisprojektides, loomaks uusi sotsiaalteenuseid. Ollakse avatud erinevatele koostöövõimalustele.

1.3.4.2. Tervishoid

Ambla vallas tegutseb kaks iseseisvat perearstipraksist, arengukava koostamise ajal on mõlemad arstid FIE-d. Personal (arstid, pereõed) on kvalifitseeritud ja sertifitseeritud. Praksiste põhiasukoht on Aravetel, filiaal asub Amblas. Aravetel on renditud ruumid Aravete lasteaiahoone I korrusel, kus perearst võtab vastu 4–5 päeval nädalas, lisaks on igapäevaselt

olemas pereõde. Amblas on renditud ruumid kultuurimaja I korrusel, kus igapäevaselt töötab pereõde ja arstide vastuvõtud on vähemalt üks kord nädalas.

Ambla vald toetab oma eelarvest vallas tegutsevaid perearste.

Taastusravi võimalused kohapeal on minimaalsed. Hambaravikabinet on Amblas. Aravete Keskkoolis asub selleks kohandatud ruumides meditsiiniõe kabinet. Ambla Lasteaed-Põhikooli õpilased käivad vastuvõtul perearsti kabinetis.

Ambulatoorset eriarstiabi elanikele saab kõige rohkem Paidest ja Tapalt, väiksemas mahus Rakverest, Tallinnast, Tartust. Erakorralist meditsiiniabi väljaspool tööaega annavad osaliselt kohapealsed perearstid ja pereõed võimaluse piires.

Erakorralise meditsiini osakonnad on olemas Paides ja Rakveres, mõningast abi saab ka Tapalt. Kiirabi sõidab kohale Paidest või Tapalt, vajaduse korral ka mujalt.

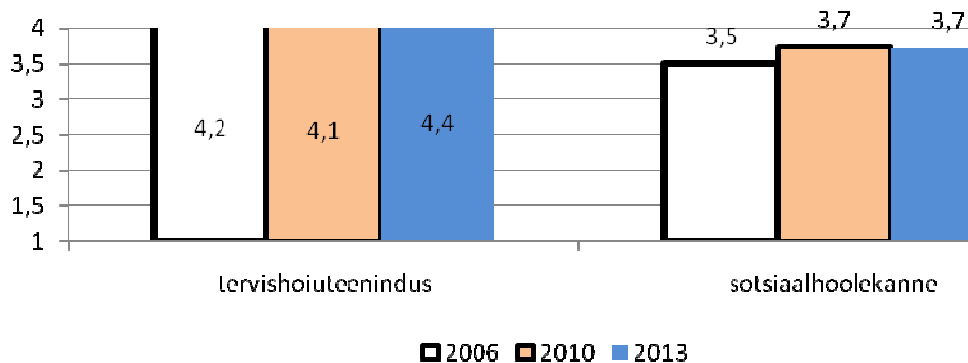
Apteek asub Aravetel, on avatud tööpäevadel ja ka 4 tundi laupäeviti; lähimad apteegid asuvad Tapal ja Aegviidus.

Valla eelarvesse planeeritakse igal aastal kindel summa ravikindlustuseta isikute toetamiseks erakorralisteks juhtudeks abivajajatele, kellel puudub ravikindlustus.

1.3.4.5. Üldhinnang valdkonnale

Elanike valdkondlik hinnang küsitluse põhjal

Küsitluses hinnati valla tervishoiuteenuse ja sotsiaalhoolekande valdkonna rahulolu. Esitatud hinnete keskmised on toodud joonisel 10.

Joonis 10. Tervishoiuteenuse ja sotsiaalhoolekande valdkondlikud hinded.

Vastajate äärmusprofiilid jagunesid järgnevalt:

Küsimus	Kõrgeim rahulolu	Madalaim rahulolu
Tervishoiuteenus	Aravete kandist 50-64- aastane meesterahvas	Käravete kandist 50-64- aastane naisterahvas
Sotsiaalhoolekanne	Aravete kandist üle 65 aastane, sugu määramata	Käravete kandist 40-49- aastane meesterahvas

Analoogiliselt lasteaedade rahuloluga on väga kõrge rahulolu tervishoiuteenusega, kus peamiselt kiideti, üksikutel kordadel ka laideti.

Sotsiaalhoolekannegi sai väga head hinded, kuid oli ka rohkem rahulolematust, mis on hea valdkonna arenguks. Valdkonna peamised märkused/ettepanekud olid järgmised:

- 25,0 % Sotsiaalhoolekanne on puudulik
- 20,0 % Aravetele hambaravi
- 20,0 % Hooldekeskuse asukoht II korrusel on halb, puudub lift, viletsad tingimused
- 20,0 % Kõik abi saajad ei vaja abi, kõik abivajajad ei saa abi, kõik abivajajad ei julge küsida abi
- 15,0 % Amblasse apteek

Valdkonna SWOT

Tugevused:

Kvalifitseeritud spetsialistid;
Väljakujunenud sotsiaal- ja tervishoiusüsteem;
Väike omavalitsus- kohene märkamine, sekkumine;
Eakate aktiivsus.

Nõrkused:

Erialaspetsialistide puudus;
Terviseprobleemide süvenemine.
Elanikkonna vananemine;
Riskiperede arvu suurenemine.

Võimalused:

Rahastamisvõimaluste leidmine erinevatest fondidest;
Koostöö erinevate organisatsioonidega (KOV, MTÜ, OÜ jne);
Vabatahtlike kaasamine;
Spetsialistide arendamine ja koolitamine.

Ohud:

Noorte perede lahkumine;
Teenuste kättesaadavus, kaugus suurematest keskustest;
Riigi poolsete kohustuste suurenemine ilma finantseeringuta;
Magala piirkonna süvenemine.

Arengueeldused, väljakutsed ja valikud

Sotsiaalne kaitse

Ambla valla sotsiaalhoolekandesüsteem toimib hästi ja on pälvinud elanikkonnalt suhteliselt kõrge hinnangu. Toimiva süsteemi edasiarendamiseks ja teenuste kättesaadavuse parendamiseks on Ambla vallas vaja laiendada Aravete Hooldekeskust ja muretseda sinna lift. Samuti laiendada seal pakutavate teenuste hulka, arendades seda sotsiaalkeskuseks, kus lisaks hooldekeskuse funktsioonidele, pakutakse päevakeskuse teenust ja samuti erihoolekande teenuseid.

Omavalitsuse territooriumil arendada sotsiaalteenuseid puuetega inimestele ja eakatele;
luua sotsiaalelamispind;
arendada edasi lastega perede tugisüsteeme;
arendada puudega laste päevahoiuteenust;
toetada eakate klubi tegevust,
arendada e-teenuseid
teha jätkuvalt preventiivset tööd riskigruppidega.

Tervisehoid

Ambla valla tervishoiuasutuste võrk toimib suhteliselt hästi ja on pälvinud elanikkonnalt kõrge hinnangu. Toimiva võrgustiku edasiarendamiseks ja tervishoiuteenuste kättesaadavuse parendamiseks on tekkinud vajadus koduõendusteenuse järele, samuti tuleks toetada nn patsienditakso tegevust.

Tervishoiuteeninduse valdkonnas on olulisemaks eesmärgiks olemasoleva säilitamine. Vajalik on sotsiaaltranspordi tegevuse toetamine, koduõendusteenuse loomine, Ambla kultuurimajas asuva perearsti kabineti renoveerimine (ventilatsioon, aknad, eesruum, praegu puudub WC).

Terviseedendus ja tervisliku eluviisi propageerimine peab saama suurema tähelepanu. Samuti koolitus koostöövõrgustike kasutajatele.

1.3.5. Avalik kord ja turvalisus

1.3.5.1. Politsei ja turvateenused

Politseiteenused.

Ambla valda teenindavad põhiliselt Järva-Jaani konstaablijaoskonna politseiametnikud. Järva-Jaani konstaablijaoskonna struktuur on järgmine:

- Albu–Ambla konstaablipiirkond,
- Järva-Jaani–Roosna-Alliku konstaablipiirkond,
- Kareda–Koeru–Koigi konstaablipiirkond.

Turvateenused.

Ambla vallas pakub turvateenust USS AS. Tagatud on 24-tunniline tehniline valve ning 12-tunnine (kell 19–7) ekipaažiga valve. Suurenenud on reageerimisaeg, mis tuleneb ekipaaži oote asukoha viimisest Järva-Jaani.

1.3.5.2. Päästeteenistus

Ambla vallas on päästeteenistus tagatud Lääne- Eesti Päästkeskuse Järvamaa Päästeosakonna Aravete päästekomando baasil. Komando väljasõiduvalmidus on 1 minut. Komando on võimeline likvideerima väiksemaid ja keskmisi õnnetusi. Suuremate õnnetuste korral saadetakse Häirekeskuse poolt abijõud lähimatest komandodest (Tapa, Koeru, Paide, Kehra).

Komando isikkoosseis on täielikult komplekteeritud (17 päästjat) ja on võimeline likvideerima tulekahjusid, liiklusavariisid, väiksemaid keskkonnareostusi ja samuti andma esmaabi. Meeskonnad on koolitatud andma inimesele elupäästvat esmaabi kuni kiirabi saabumiseni.

Aravete komando on tehniliselt varustatud põhiautoga, (SCANIA) paakautoga (ZIL 131) Lisaks on järelveetav mootorpump, kantav mootorpump, ujuvpump ja haagis. Põhiauto on varustatud tänapäevase päästetehnikaga. Isikkoosseis saab teha tööd rasketes tingimustes (näiteks suitsus ja kuumuses), on olemas lõikeseadmed ja valgustusseadmed pimedas töötamiseks. Põhiauto varustuses on ka veepinnalt pääste ülikonnad ja varustus.

Probleemid: Paakauto ei vasta tänapäevastele nõuetele.

1.3.5.3. Kriisireguleerimine

Ambla valla riskianalüüs on koostatud ning Järva maavanemaga kooskõlastatud 2006 aastal. Ambla Vallavalitsus kehtestas 2. oktoobri 2012 aasta Ambla valla kriisikomisjoni

põhimääruse koos kriisikomisjoni koosseisuga. Nimelisse koosseisu kinnitati isikud on toodud tabelis 13.

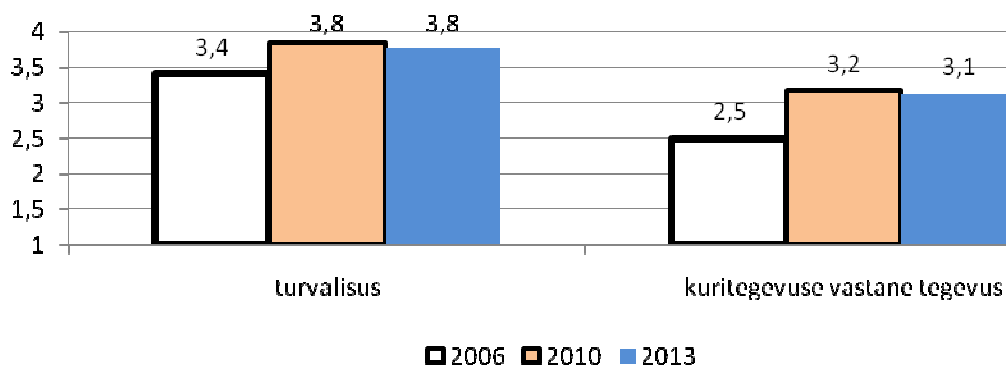
Amet	Nimi	Telefon	E-post
Esimees	Rait Pihelgas	505 1762	rait@ambla.ee
Aseesimees	Andrus Mikson	516 7875	andrus@ambla.ee
Sekretär	Tea Loodis	508 6302	info@ambla.ee
Päästeametnik	Arvi Luuk	514 3156	arvi.luuk@rescue.ee
Politseiametnik	Meelis Somelar	526 7262	meeliss@pa.ee
Veterinaar	Meeme Ilusk	513 2578	meeme.ilusk@mail.ee
Arst	Viiu Paljak	514 5147	viiu.paljak@mail.ee
Elektrik	Rain-Üllari Krabi	5341 9510	rain@sarts.ee
Sotsiaalnõunik	Katre Mägi	5347 3327	katre@ambla.ee
Keskkonnaspetsialist	Ants Saariste	514 4598	ants@ambla.ee

Tabel 13. Kriisikomisjoni nimeline koosseis

1.3.5.4. Üldhinnang valdkonnale

Elanike valdkondlik hinnang küsitluse põhjal

Küsitluses hinnati valla turvalisuse ja kuritegevusevastase valdkonna rahulolu. Esitatud hinnete keskmised on toodud joonisel 11.

Joonis 11. Turvalisuse ja kuritegevuse vastase tegevuse valdkondlikud hinded.

Vastajate äärmusprofiilid jagunesid järgnevalt:

Küsimus	Kõrgeim rahulolu	Madalaim rahulolu
Turvalisus	Kärvete kandist 50-64- aastane meesterahvas	Aravete kandist üle 40-49 aastane, sugu määramata
Kuritegevuse vastane tegevus	Ambla kandist 20-29- aastane naisterahvas	Aravete kandist üle 40-49 aastane, sugu määramata

Nii turvalisuse kui ka kuritegevuse vastase tegevusega rahulolu kasvas 2010. aastal ja on tänase küsitluse tulemusel sama. Teada on, et riigipoolsed reformid on tugevasti vähendanud politsei olemasolu kohapeal. Kui 2006. aastal võis kohapealset võimekust hinnata vähemalt kahele politseinikule, siis tänaseks on see langenud hinnanguliselt alla ühe. Samuti on vähenenud Ambla vallas politseipatrulli kohalviibimine. Märkuste/ettepanekute osas oli minimaalselt kiidusõnu, rahulolematust aga palju. Neist korduvad on:

58,8 %	Politsei vähesus alevikus, palju liiklusrikkujaid ja purjutajaid, eriti öösel
23,5 %	Konstaabli ebapädev töö
5,9 %	Noortel vähe tegevust, hulguvad tänaval
5,9 %	Politsei peaks rohkem abistama, kaitsma ja korrale kutsuma, mitte kohe karistama
5,9 %	Naabrivalve alevikesse

Valdkonna SWOT

Tugevused

Päästekomando olemasolu.

Turvateenus on tagatud ekipaažiga.

Kuritegevuste avastamise suhtarv on kasvanud.

Nõrkused

Vähene eripäästetehnika olemasolu.

Ühe konstaabli poolt kahe valla teenindamine.

Võimalused

Vajadusel võimalus rakendada maakonna kriisikomisjoni.

Naabrivalve arendamine.

Abipolitseike menetlusõiguste suurenemine.

Ohud

Vähetõenäoliste ohtude korral on nende likvideerimise kohapealne võimekus madal.

Turvateenuse konkurentsi vähesus.

Muudatused riiklikes struktuurides – nt politseipatrulli viimine maakondlikule tasandile jt.

Arengueeldused, väljakutsed ja valikud

Perioodil 2006–2009 intensiivsem abipolitseinike rakendamine tõstis turvalisust. Tulenevalt seadusest on raskendatud abipolitseinike motiveerimine ning sellest tulenevalt on nende rakendamine alates 2010 aastast minimaalne. Abipolitseinike patrullitegevust on mõistlik tõhustada. Ambla vallas on hästi tagatud päästeteenistus. Ohuolukorras õige käitumise teadlikkuse tõstmiseks tuleks arendada koostööd Aravete päästekomandoga.

2. ETTEVÕTLUS JA TÖÖJÕUD

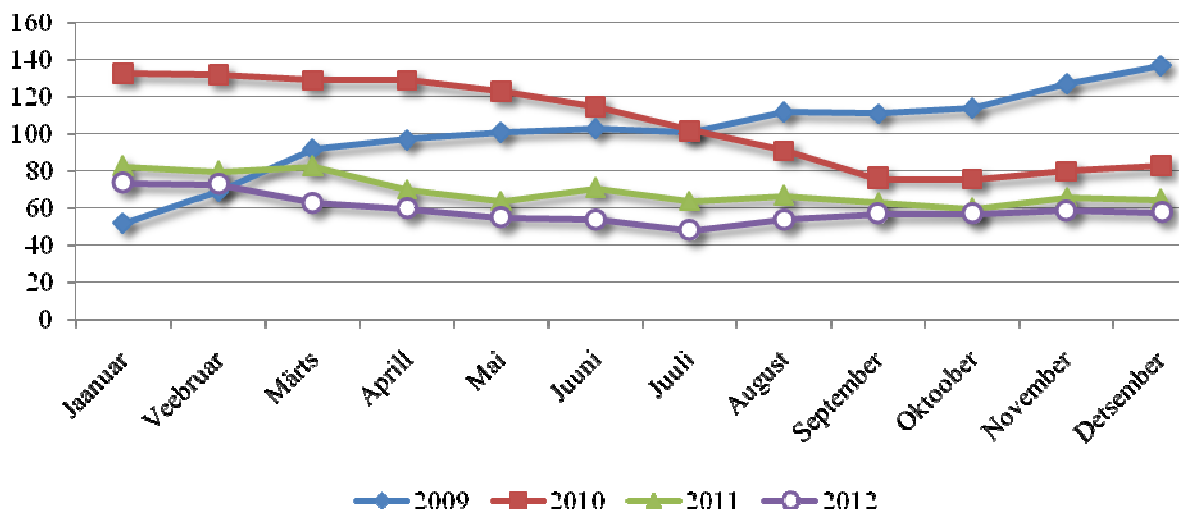
2.1. Ettevõtluse ja tööjõu üldnäitajad

Viis suurimat tööandjat olid 2013. aastal OÜ Aravete Agro, Ambla Vallavalitsus, AS Aravete Saeveski, Kaitsevägi ja AS Aegviidu Puit, kes andsid tööd kokku ca 295 inimesele ehk peaaegu 30% tulusaanutest.

Rahandusministeeriumi andmete analüüsi põhjal oli 2012. aastal tulusaanud isikute keskmine kuutulu (sh palgatulu, juriidilise isiku juhtimis- ja kontrolliorgani liikme tasu, töötasu töövõtulepingu alusel, vanemahüvitis, töökaotusega seotud hüvitisid jms) Ambla vallas 755 eurot (2011. a 713, 2010. a 673, 2009. a 678, 2008. a 735, 2007. a 659 eurot). 2012 aastal I kvartali keskmine tulu oli 709 ning tõusis IV kvartalis 783 euroni. 2013 I kvartalis oli 724 eurot (2,1% tõus võrreldes eelmise aasta sama ajaga) ning II kvartalis 825 eurot (5,4% tõus võrreldes eelmise aasta sama ajaga).

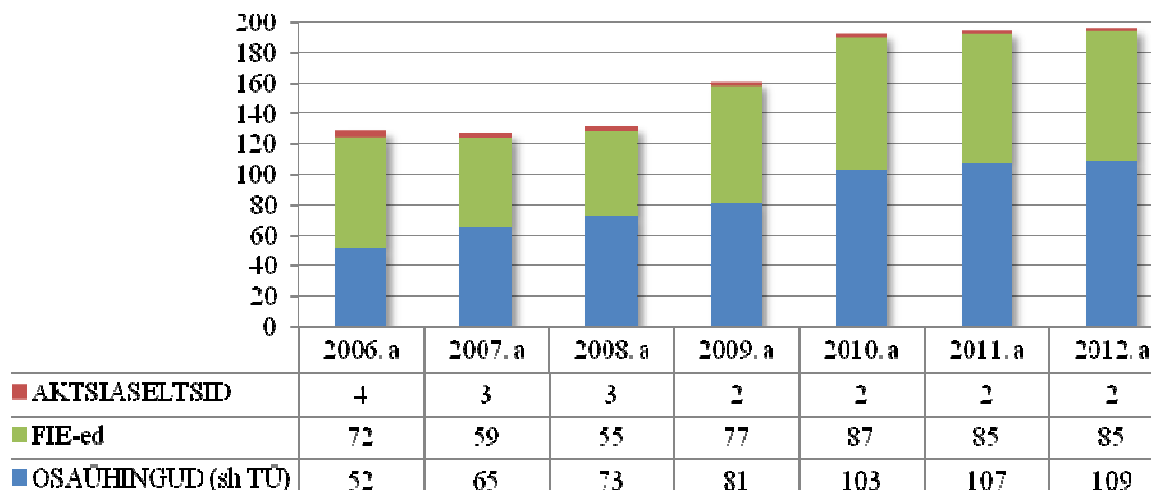
Tulusaanud isikute arv oli 2012. aastal keskmiselt 942, mis on võrreldes 2011. a 19 isiku ehk 2,1% võrra kasvanud. Aasta madalaim arv oli 907 (2011. a 862) jaanuaris ja kõrgeim 979 (2011. a 973) detsembris. 2013 aasta esimesel poolel madalaim 909 aprillis ja kõrgeim 945 juunis.

2008. aastal keskel alguse saanud kiire töötuse kasv kestis 2009. aasta lõpuni. Registreeritud töötute arv 2010. a alguses stabiliseerus ning langes aasta lõpuks pea 50%. 2011. aasta alguses oli 83 registreeritud töötut, mis langes stabiilselt aasta jooksul 65-ni ehk kokku 22%. 2012. aastal töötuse trendijoon püsis 2011. aasta joones, olles keskmiselt 15% madalam. 2013 aasta alguses tõusis töötute arv (veebruaries) 81 ning langes juulikuuks 52.

Joonis 12. Registreeritud töötute näitajad kuude lõikes 2009. kuni 2012. aastani.

Ettevõtluse kasv jäi 2011 aasta tasemele, kus registreeriti kaks uut ettevõtjat.

Joonis 13. Registreeritud ettevõtjad

Kokkuvõtteks võib hinnata 2012 aastat Ambla valla ettevõtlust ja tööturгу stabiilseks kerge kasvu tendentsiga, mis on hea võrreldes euroala üldise majandusseisakuga.

Kuni aastani 1992 olid suuri ettevõtjaid 2- Aravete kolhoos ja Aravete KETE (Kolhoosidevaheline Ehitusmaterjalide Tootmise Ettevõte). Kaubandusteenuseid pakkusid

Järva Tarbijate Ühistu, kes tegutseb tänaseni ja Tapa Tarbijate Ühistu, kelle tegevusest on alles jäänud Ambla alevikus Vesiroosi kauplus. Lisaks olid kättesaadavad kõik elementaarsed teenused.

1992. aastal toimunud põllumajandusreform seadis kolhoosi töötajad valiku ette, kas ja kuidas kolhoos jätkab oma tegevust. Üksmeelselt jõuti otsuseni – säilitada kolhoos ühe tervikuna ning moodustada OÜ Aravete (tänapäev OÜ Aravete Agro). Sellest ajast saadik on mitmeid kordi muudetud ettevõtte nime, kuid tänaseni on ta Ambla vallas suurim tööandja. tegutsedes piimakarjakasvatusega ja maaviljelusega.

Sama jätkusuutlikkust on näidanud ka omandireformi käigus tekkinud talupidajad, kes on arvuliselt kõige suuremad tööandjad.

Aravete KETE lagunes pärast omandireformi aluste mitmeks ettevõtteks. Neist suurimad on tänaseks Aravete Metallitööde OÜ, Aravete Saeveski AS, AS Saint-Gobain Ehitustooted tehas Optimix ja EPK Transport OÜ.

Lisaks tekkisid ettevõtted kolmel põhjusel:

1. omandireformi alustel riigipoolse soosimisega ettevõtluseks – erastati munitsipaalvara, mille alusel alustati ettevõtlust
2. elanike vajadus teenustele – kaubandus, tervishoid, kommunikatsioon, pangateenused jne. Neist paljud (nt. toitlustusteenus) on tarbijaskonna vähesuse tõttu hääbunud.
3. Väärtusahel – Tootmine-transportiteenus, ehitustööd-ehitusmaterjalide kauplus jne.

2.2. Side-, kaubandus-, toitlustus-, posti- ja pangateenused

Kaabelsidega, millega on tagatud interneti- ja telefoniteenus, on kaetud enamuse Ambla vallast. Avalikud internetipunktid on avatud Ambla, Aravete ja Käravete raamatukogudes.

Õhuside on tagatud täielikult EMT poolt. Teiste õhusideteenuste pakkujatel on teenus kohati nõrgalt tagatud.

Ambla vallas on postiteenust võimalik kasutada kahes postkontoris – Ambla ja Aravete. Avatud oleku ajad on kohendatud vastavalt kandi vajadustele.

Pangateenuseid osutavad SEB ja Swedbank. Swedbankal on Aravetel pangaautomaat ja Amblas käib iga kahe nädala tagant pangabuss, kus osutatakse kõiki põhilisi pangateenuseid. SEB pakub Aravete postkontoris postipangateenust. Lisaks on võimalik kasutada elektroonilise panganduse teenuseid kõikides valla raamatukogudes.

Aravetel tegutseb "AjaO" ja "Meie" kauplus, Käravetel "Meie" kauplus ning Amblas "Meie" ja "Vesiroos" kauplus.

Ambla vallas tegutseb Lilletuba ja Aravete Aiand OÜ, paiknedes Aravete alevikus ning varustades elanikkonda lillede-, istikute- ja seemnetega.

Rändkauplus varustab üks kord nädalas valla elanikke värske kalaga, Aravete alevikus kahel müügikohal, Ambla ja Käravete alevikus ühel müügikohal.

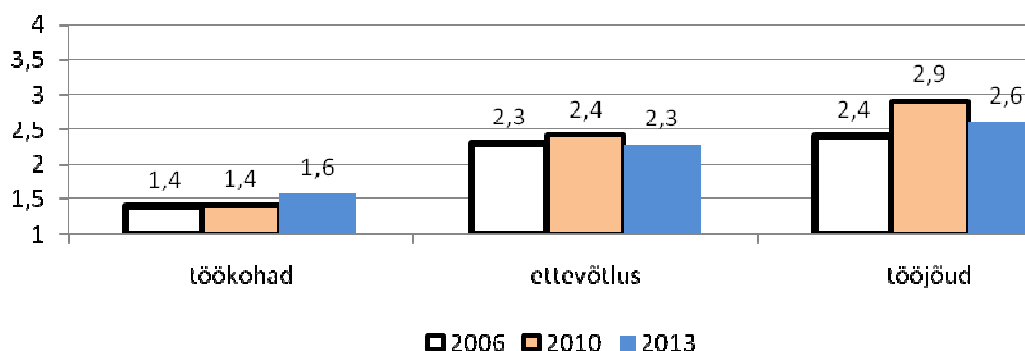
Tööstuskaupade kauplusi Ambla valla territooriumil ei ole, tööstuskaupa on võimalik osta laudadelt ja tänavakaubandusest. Aravete alevikus asub ka ehitustarvete kauplus aadressil Tööstuse tee 4.

Toitlustusteenuseid pakkusid 2012. aastal Ambla vallas Aravete Külalistemaja OÜ (Kardiraja kohvik), Sevenoil EST OÜ (Käravete tankla), OÜ Koore Jaam (Reineveres) ja OÜ KirsiMari (Ambla alevikus) Rohkem avalikke toitlustuskohti ja ametlikult teenust pakkuvaid ettevõtteid ei ole.

2.3. Üldhinnang valdkonnale

Elanike valdkondlik hinnang küsitluse tulemusel

Selles valdkonnas sooviti saada hindeid töökohtade olemasolu, ettevõtluse võimaluste ja kvalifitseeritud tööjõu olemusest ning arvamust valdkonna probleemide kohta. Hinnete keskmine on toodud joonisel 14.

Joonis 14. Majandustegevuse valdkondlikud hinded

Vastajate äärmusprofiilid jagunesid järgnevalt:

Küsimus	Kõrgeim rahulolu	Madalaim rahulolu
Töökohad	Aravete kandist 30-39- aastane naisterahvas	Ambla kandist 20-29- aastane naisterahvas
Ettevõtlus	Käravete kandist 20-29- aastane meesterahvas	Ambla kandist 50-64- aastane naisterahvas
Tööjõud	Käravete kandist 20-29- aastane meesterahvas	Ambla kandist 20-29- aastane naisterahvas

Kui ettevõtluse ja tööjõuga ollakse enam-vähem rahul, siis töökohtade olemasolu on madalaim hinded kogu küsitluses. Samas ei saa hinnata kolme küsitluse erinevust olulise muutusena.

55,7 % vastanutest esitasid märkusi. Neist viis korduvat märkust:

- 39,6 % Hästi tasustatud töökohtade puudus. Eriti naistele.
- 25,0 % Kvalifitseeritud tööjõu puudus.
- 14,6 % Puuduvad eriala täiendõpped, ettevõtjakoolitused ja ettevõtluse toetused.
- 12,5 % Ettevõtlike inimeste puudus.
- 8,3 % Kohapealse ettevõtluseks puuduvad atraktiivsed asjaolud.

Valdkonna SWOT

Tugevused

Ettevõtluse lai valdkondlikkus
Stabiilsete ja konkurentsivõimeliste töandjate olemasolu
Ettevõtlusarengu piirkondade olemasolu

Nõrkused

Käravete tööstusküla arengu seisak
Toitlustusteenuse puudumine
Ettevõtlike inimeste puudus

Võimalused

Käravete tööstusküla arendamine erinevate meetmete toetusel

Ettevõtluskoolituste korraldamine

Töötukassaga koostöö laiendamine tööjõu aktiveerimiseks

Ohud

Üldine majanduslangus

Jaekaubanduse osaline sulgemine

Riigi poliitiliste otsused ja reformid

Arengueeldused, väljakutsed ja valikud

Võrreldes viimase arengukava koostamise ajaga ei ole oluliselt muutunud olukord tööjõuturul. Valminud Käravete tootmis- ja ärimaa detailplaneeringu alusel tuleks luua sihtasutus selle arendamiseks. Jätkuvalt tuleb panustada ettevõtluse arenguks tingimuste loomisele ja ettevõtluse nii tööstusliku tootmise kui teenindussfääri arendamisele, sh väike- ja pereettevõtluse aktiveerimisele ning valla spetsiifilise omapära (nt motosport) laialdasemale ärakasutamisele.

3. AMBLA VALLA SWOT- ANALÜÜS

Arengusuundade määrangul on peamiseks mehhanismideks elanike küsitlustest tulenevad suunad, poliitilised prioriteetsused ja SWOT -analüüs.

Ambla valla SWOT-analüüsi koondis on kokku võetud kõikide valdkondade töörühmade poolt esitatud kaalukamad punktid, mis annavad valla arengu planeerimisele olulisemad suunad. Neist kümme tähtsamat tugevust, nõrkust, võimalust ja ohtu määratlesid juhtrühma liikmed ja teemarühmade juhid andes olulisemale 10 punkti, järgmisele 9, jne. Määratlemine. Analüüsis on toodud määratlused progressioonis, alustades enim punkte saanust (sulgudes saadud punktide arv).

3.1. Ambla valla tugevad küljed.

Valdkond	Tugevus	Punktid
Haridus ja noorsootöö	Ambla valla eelkooliealistel ja kooliealistel lastel on võimalus omandada haridus koduvallas.	64
Sotsiaalvaldkond	Väljakujunenud sotsiaal- ja tervishoiusüsteem.	47
Kohalik omavalitsus	Valitsuse lähedus elanikele	33
Avalik kord ja turvalisus	Päästekomando olemasolu.	28
Sotsiaalvaldkond	Kvalifitseeritud spetsialistid.	26
Vaba aeg, kultuur, sport, turism	Tublid ja aktiivsed MTÜ-d ja külaseltsid.	23
Ettevõtlus ja töajõud	Stabiilsete ja konkurentsivõimekate tööandjate olemasolu	21
Ettevõtlus ja töajõud	Ettevõtlusarengu piirkondade olemasolu	20
Haridus ja noorsootöö	Toimiv tugivõrgustik.	19
Kohalik omavalitsus	Tugev eelarve- ja arengupoliitika	18
Ettevõtlus ja töajõud	Ettevõtluse lai valdkondlikkus	18

Tabel 14. Ambla valla tugevad küljed.

3.2. Ambla valla nõrgad küljed.

Valdkond	Tugevus	Punktid
Haridus ja noorsootöö	Laste ja noorte vähesus!	55
Sotsiaalvaldkond	Elanikkonna vananemine;	52
Ettevõtlus ja töajõud	Ettevõtlike inimeste puudus	42
Haridus ja noorsootöö	Amortiseerunud hooned, ligipääsuteed, õuealad. Aegunud inventar ja tehnosüsteemid.	36
Kohalik omavalitsus	Elanike passiivsus valla juhtimisel	29
Haridus ja noorsootöö	Eripedagoogi (logopeedi) puudumine.	22
Ettevõtlus ja töajõud	Käravete tööstusküla arengu seisak	22
Vaba aeg, kultuur, sport, turism	Amortiseerunud Aravete Spordihoone	21
Sotsiaalvaldkond	Riskiperede arvu suurenemine.	19
Maa, keskkonnakaitse,	Kõigile ei ole tagatud ÜVK	15

elamumajandus, taristu**Tabel 15. Ambla valla nõrgad küljed.****3.3. Ambla valla võimalused (väljastpoolt).**

Valdkond	Tugevus	Punktid
Kohalik omavalitsus	Suurendada valdkondliku koostööd teiste omavalitsustega	40
Kohalik omavalitsus	Osalemine kohalikes ja rahvusvahelistes võrgustikes.	35
Ettevõtlus ja töäjõud	Käravete tööstusküla arendamine erinevate meetmete toetusel	33
Sotsiaalvaldkond	Koostöö erinevate organisatsioonidega (KOV, MTÜ, OÜ jne);	30
Maa, keskkonnakaitse, elamumajandus, taristu	Kergliiklustee rajamine koostöös riigi abiga	28
Haridus ja noorsootöö	Piirkondliku omanäolisuse väljakujundamine..	25
Haridus ja noorsootöö	Osalemine erinevates projektides ja programmides lisaressursside taotlemiseks .	24
Haridus ja noorsootöö	Koostöö kohalikul, maakondlikul ja vabariiklikul tasandil erinevate institutsioonidega ja huvigruppidega.	23
Sotsiaalvaldkond	Spetsialistide arendamine ja koolitamine.	23
Maa, keskkonnakaitse, elamumajandus, taristu	Meetmete rakendamine ÜVK lõplikuks rekonstrueerimiseks	22
Sotsiaalvaldkond	Rahastamisvõimaluste leidmine erinevatest fondidest;	22

Tabel 16. Ambla valla võimalused (väljastpoolt).**3.4. Ambla valla ohud (väljastpoolt).**

Valdkond	Tugevus	Punktid
Kohalik omavalitsus	Elanike väljaränne	65
Kohalik omavalitsus	Riigi poliitilised otsused, reformid	49
Sotsiaalvaldkond	Noorte perede lahkumine;	41
Haridus ja noorsootöö	Valla tulubaasi vähenemine/ebapiisavus.	39
Ettevõtlus ja töäjõud	Üldine majanduslangus	26
Sotsiaalvaldkond	Teenuste kättesaadavus, kaugus suurematest keskustest;	22
Haridus ja noorsootöö	Ebakindlus (haridus- ja noorsootöö poliitika, projektipõhine rahastamine)	21
Haridus ja noorsootöö	Haldusreform.	21
Sotsiaalvaldkond	Riigipoolsete kohustuste suurenemine ilma finantseeringuta;	18
Vaba aeg, kultuur, sport, turism	Valla tulubaasi vähenemine/ebapiisavus.	12

Tabel 17. Ambla valla ohud (väljastpoolt).

4. ARENGUKAVA II OSAS SISALDUVAD JOONISED JA TABELID

Joonised:

- Joonis 1. Ambla valla kohaliku omavalitsuse struktuur
- Joonis 2. Tulumaksu laekumise jooni perioodil 2003-2012.
- Joonis 3. Kohaliku omavalitsuse juhtimise valdkondlikud hinded.
- Joonis 4. Ambla valla teede struktuur
- Joonis 5. Ühistranspordi (bussiliiklus) kasutamise võimalused Ambla vallas sõiduks maakonnakeskusesse Paidesse ja lähimasse tõmbekeskusesse Tapa linna (ühendusnoolel on märgitud veoste kord tööpäevadel ja ühe sõidu kestvus).
- Joonis 6. Ambla vallas aastatel 2007–2009 väljastatud ehitusload
- Joonis 7. Elamumajanduse ja taristu valdkondlikud hinded
- Joonis 8. Hariduse ja noorsootöö valdkondlikud hinded.
- Joonis 9. Kultuuri, spordi ja muu vabaaja valdkondlikud hinded.
- Joonis 10. Tervisehoiuteenuse ja sotsiaalhoolekande valdkondlikud hinded.
- Joonis 11. Turvalisuse ja kuritegevuse vastase tegevuse valdkondlikud hinded.
- Joonis 12. Registreeritud töötute näitajad kuude lõikes 2009. kuni 2011. aastani.
- Joonis 13. Registreeritud ettevõtjad
- Joonis 14. Majandustegevuse valdkondlikud hinded

Tabelid:

- Tabel 1. Ambla valla eelarve maht ja olulisemad suhtarvud
- Tabel 2. Ambla valla finantskohustused aastani 2019 (seisuga 30.04.2010), kroonides
- Tabel 3. Tulumaksu laekumine
- Tabel 4. Ambla valla kõlvikuline koosseis (seisuga 01.04.2013)
- Tabel 5. Ambla valla maade jaotus omandivormi järgi (seisuga 01.04.2013)
- Tabel 6. Metsamajandustegevuste mahud hektarites
- Tabel 7. Ehitatud elamute arvud
- Tabel 8. Elamute arvud asulates.
- Tabel 9. Ambla valla hallatavate asutuste munitsipaalhoonete üldehituslik olukord
- Tabel 10. Ambla valla hallatavate asutuste munitsipaalhoonete tehnosüsteemide olukord
- Tabel 11. Laste/õpilaste arv Ambla valla haridusasutustes 2010. ja 2013. aastal
- Tabel 12. Ambla valla laste sünnid seisuga 16.04.2013 (potentsiaalsed põhikooli esimesse klassi astujad aastatel 2011–2017)
- Tabel 13. Kriisikomisjoni nimeline koosseis
- Tabel 14. Ambla valla tugevad küljed.
- Tabel 15. Ambla valla nõrgad küljed.
- Tabel 16. Ambla valla võimalused (väljastpoolt).
- Tabel 17. Ambla valla ohud (väljastpoolt).

VASTU VÕETUD
Ambla Vallavolikogu
26. septembri 2013. a
määrusega nr 10

AMBLA VALLA ARENGUKAVA AASTATEKS 2014–2020

III osa Arenguvisioon ja selle elluviimine

Ambla 2013

Sisukord

1. AMBLA VALLA ARENGUVISIOON 2025	80
2. AMBLA VALLA STRATEEGILISE ARENDAMISE MUDEL	81
3. AMBLA VALLA ARENGUSTRATEEGIA 2020 EESMÄRGID JA ÜLESANDED EESMÄRKIDE SAAVUTAMISEKS	82
3.1. Üldeesmärk.....	82
3.2. Valdkondlikud eesmärgid.....	82
3.2.1. Valdkond: Kohaliku omavalitsuse organisatsiooni arendamine	82
3.2.2. Valdkond: Kommunaalmajandus, infrastruktuur ja ettevõtlus	83
3.2.3. Valdkond: Haridus ja noorsootöö	84
3.2.4. Valdkond: Vaba aeg, kultuur, sport ja turism	85
3.2.5. Valdkond: Sotsiaalne kaitse ja tervishoid	86

1. AMBLA VALLA ARENGUVISIOON 2025

Ambla vald on aktiivsete, ettevõtlike, haritud ning kohalikku kogukonda ja traditsioone väärtustavate elanikega, kvaliteetse elukeskkonnaga ning Eesti tingimustes konkurentsivõimelise ja mitmekülgse majandusega hooliv ja kaasav kohaliku omavalitsuse üksus.

Visioon koosneb neljast komponendist, mis tähendavad järgmist:

1. **Aktiivsed, ettevõtlikud, haritud ning kohalikku kogukonda ja traditsioone väärtustavad elanikud.** Valla elanikud on aktiivsed nii töö ja ettevõtluse, vaba aja veetmise kui ka hariduse ja eneseteostuse alal. Valla elanikud tahavad ja on võimelised töötama valla territooriumil tegutsevates ettevõtetes. Tööstusliku tootmise kõrval on arenenud pere- ja väikeettevõtlus teeninduse, turismi, käsitöönduse valdkonnas. Ambla vallas on väärtustatud haridus: lapsed ja noored tahavad õppida ja areneda; valla elanikud on aktiivsed kasutama elukestva õppe võimalusi. Elanikele on loodud võimalused mitmekülgseks kultuuri-, spordi- ja vabaajategevusteks ning nad on aktiivsed neid kasutama. Vallas toimib tõhus sotsiaalse kaitse- ja tervishoiusüsteem. Eriti väärtustatud on lapsed ja lastega pered. Vallas toimivad tugevad kodanikeühendused. On välja kujunenud oma, Ambla valla identiteet ja kohalikud traditsioonid.

2. **Kvaliteetne elukeskkond.** Elukeskkonna kõrge kvaliteedi saavutamiseks ja hoidmiseks säilitatakse ja kaitstakse looduskeskkonda; metsad ja maastik on hooldatud; tööstuslik ja põllumajanduslik tootmine on keskkonda ja põhjavett säästev; alevikud ja külad on hooldatud ja haljastatud, kauni välisilmega, säilitatakse miljööväärtuslikud alad; tehniline infrastruktuur ja teedevõrk on kaasajastatud, ökonoomne ning vastab elanike ja ettevõtete vajadustele. Ambla vald on elu- ja tööpaigana tervislik, turvaline ning väärtustatud.

3. **Eesti tingimustes konkurentsivõimeline ja mitmekülgne majandus.** Ambla vald on arenenud, mitmekesise tootmisega tööstus- ja põllumajanduspiirkond. Valla territooriumil tegutsevad erinevate tootmisharude ettevõtted, kus töötavad valdavalt kohalikud elanikud; kasutatakse nii nais- kui meestööjõudu. Tootmisvaldkondadena nähakse eelkõige keskkonnasäästlikku, vähese toorainemahuga ning teadmismanukat väike- ja keskmise suurusega tootmist. Ettevõtted on innovaatilised, kaasaegse tehnoloogiaga. Põllumajandus on arenenud, jätkusuulik ja keskkonda säästev. On arenenud turismi- ja puhkemajandust teenindav väikeettevõtlus ning mitmekesine kohalik käsitööndus.

4. **Hooliv ja kaasav kohaliku omavalitsuse üksus.** Ambla vallas on väärtustatud iga inimene ja pere. Valla kolm suuremat alevikku ja hajaasustusega külad on tehnilise (sidekanalid, teed, ühistransport) ja sotsiaalse võrgustiku abil hästi ühendatud. Valla juhtimist iseloomustab avatus ja koostöö nii vallasiseselt, naaberomavalitsustega kui ka teiste regiooni omavalitsustega. Vallaametnikud on pädevad, haritud, arenemisvõimelised. Valla juhtimises toimivad demokraatlikud traditsioonid, kodanikeühendused on aktiivsed ja juhtimisse kaasatud. Vallal on hea maine ja tugev imago, mis aitab valla elanikel, ettevõtetel ja juhtidel mobiliseerida jõud arengukava visiooni elluviimiseks.

2. AMBLA VALLA STRATEEGILISE ARENDAMISE MUDEL

Ambla vald toimib ja areneb koos ümbritseva keskkonnaga, milles on integreeritud sotsiaalne, looduslik, majanduslik ja tehniline keskkond.

Keskset kohta Ambla valla arendamise mudelis omab kohalik omavalitsus, selle juhtide ja struktuuriüksuste võimekus ning aktiivsus kohaliku arengu suunajana. Demokraatlik ja tõhusalt toimiv kohaliku omavalitsuse organisatsioon sõltub eelkõige vallakodanike tahtest ja tegevusest omavalitsuse toimimise nimel.

Ambla valla strateegilise arendamise mudel (vt arengukava I osa joonis 1) on praeguse, olemasoleva olukorra analüüsil põhinev ning arenguvisionidest ja eesmärkide saavutamisest lähtuv üldine terviklahend.

Ambla valla arengustrateegia **prioriteetsed valdkonnad** ettevõtlus, haridus, sport ja sotsiaalhoolekanne. Prioriteetsete tegevustena nähakse eelkõige ettevõtluskeskkonna arendamist, Aravete spordihoone ja hooldekeskuse rekonstrueerimist.

Käesolevas peatükis on järgnevalt välja toodud Ambla valla üldeesmärk aastaks 2020 ning valdkondlikud eesmärgid (neid on 17), mille hulgas on kõrgema prioriteediga järgmised **strateegilised eesmärgid**:

- Süsteemne, sise- ja väliskeskkonna sotsiaalmajanduslikul analüüsil põhinev arendustegevus. (E2)
- Ettevõtlikkust, innovaativsust ja keskkonnasõbralikkust väärtustav ettevõtluskeskkond. (E6)
- Kvaliteetset haridust pakkuv, elanike ja ettevõtete vajadustest lähtuv mitmekesine ja kaasaegne haridusasutuste võrk. (E10)
- Mitmekesised sportimise, terviseedendamise ja vaba aja veetmise võimalused. (E13)
- Rahvastiku arenguga kooskõlas olev sotsiaalhoolekandesüsteem. (E16)

3. AMBLA VALLA ARENGUSTRATEEGIA 2020 EESMÄRGID JA ÜLESANDED EESMÄRKIDE SAAVUTAMISEKS

3.1. Üldeesmärk

Üldeesmärk 2020: Ambla vallas on loodud tingimused elanike heaoluks ja arenguks, elukeskkonna kõrge kvaliteedi saavutamiseks, konkurentsivõimelise teadusmahuka ja keskkonnasõbraliku ettevõtluse tekkeks ning arenguks.

Järgnevalt on loetletud valdkondlikud eesmärgid (E1...E17) ja eraldi kirjeldatud eesmärkide saavutamiseks täidetavad/lahendatavad ülesanded (Ü1.1 ... Ü17.2). (!) märgistatud eesmärgid on strateegilised.

3.2. Valdkondlikud eesmärgid

3.2.1. Valdkond: Kohaliku omavalitsuse organisatsiooni arendamine

E1. Kohaliku omavalitsuse kõrge haldussuutlikkus, efektiivne toimimine, tõhus finantsjuhtimine.

Parandatakse vallavalitsuse ja hallatavate asutuste infovahetust; parandatakse infokogumise ja kättesaamise võimalusi. Võetakse kasutusele finantsplaani koostamise süsteem, omavalitsuste infoportaal ja volikogu infosüsteem, personalijuhtimise tarkvara, dokumendihaldussüsteem ja muud infokommunikatsioonitehnoloogia lahendused ning rakendatakse andmekaitse meetmeid.

Ü1.1. Tagada munitsipaalasutuste tõhus töö.

E2. Süsteemne, sise- ja väliskeskkonna sotsiaalmajanduslikul analüüsil põhinev arendustegevus. (!)

Arvestades nii sise- kui väliskeskkonna kiiret muutumist, riiklikul tasandil toimuvaid muutusi ning tugevat konkurentsi olulistes valdkondades nagu ettevõtlus, haridus, turism jt, tehakse pidevalt uuringuid ja analüüsitakse valla olukorda ning potentsiaali; osaletakse aktiivselt valdkondlike ja vallaüleste arengusuundade kavandamisel.

Ü2.1. Tagada pidev arendustegevus.

E3. Elanike ja nende ühenduste kaasatus ja toimiv osalusdemokraatia valla juhtimise kõigil tasanditel ning tulemuslik koostöö partneritega.

Toetatakse ja aktiveeritakse külaliikumist külavanemate ja nende töö väärtustamise kaudu. Tõhustatakse infolevi Ambla Vallalehe vahendusel ning valla veebilehe kaudu, muudetakse veebileht interaktiivseks infoportaaliks.

Ü3.1. Toetada ja aktiveerida külaliikumist.

Ü3.2. Tõhustada infolevi.

E4. Elanike tugev ühtekuuluvustunne ja aktiivne ühistegevus.

Toetatakse ja aktiveeritakse kohalikku omaalgatust ja külaliikumist kooskämiskohtade (külamajad, külaplatsid, lipuväljakud jms) loomise ja ühisürituste läbiviimise toetamisega. Toetatakse mittetulundussektori projekte ja avalikke üritusi.

Ü4.1 Toetada külakogukondade väljakujunemist ja tugevdamist.

E5. Koostöösidemed ja välissuhtlus teiste omavalitsustega.

Jätkatakse ja arendatakse koostöösidemeid ja osaletakse ühistegevuses Järvamaa ja teiste omavalitsustega. Arendatakse koostööd Järvamaa Omavalitsuste Liidu (JOL), sh selle sihtasutuste (JAK, KENK), Järvamaa Ühistranspordi Keskuse (JÜTK), Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskuse (KEJHK) ja teiste liitude/ühenduste raames. Tehakse ühistööd LEADER-tegevusgrupi raames ja LEADER-võrgustiku kaudu. Luuakse/arendatakse sõprussidemed vähemalt ühe välisriigi omavalitsusega.

Ü5.1. Tõhustada koostööd teiste omavalitsustega.

Ü5.2. Luua ja arendada sõprus- ja koostöösidemed välisriigi omavalitsus(t)ega.

3.2.2. Valdkond: Kommunaalmajandus, infrastruktuur ja ettevõtlus

E6. Ettevõtlikkust, innovaativsust ja keskkonnasõbralikkust väärtustav ettevõtluskeskkond. (!)

Strateegiline eesmärk. Aktiviseeritakse ja toetatakse ettevõtluse teket ja arengut vallas, tutvustades ja reklaamides pidevalt investeerimisvõimalusi. Luuakse sihtasutus ettevõtluspiirkondade arendamiseks. Jätkatakse ettevõtlustoetuse eraldamist. Aktiviseeritakse tööjõu enesetäiendust ja ümberõpet.

Ü6.1. Aktiviseerida äri- ja tootmiskaade kasutusse võtmist.

Ü6.2. Parendada tööjõu oskusi ja pädevust.

Ü6.3. Toetada ettevõtluse arengut.

E7. Kaasaegne, kvaliteetset elukeskkonda tagav ja energiatõhus infrastruktuur.

Strateegiline eesmärk. Korraldatakse elanike ja ettevõtjate vajadusi rahuldava kaasaegse tehnilise infrastruktuuri (vee-, kanalisatsiooni-, küttesüsteemid; kiire internetiühendus jms) loomine/renoveerimine, täites energia- ja keskkonnasäästlike meetmeid. Kontrolli- ja järelevalvemeetmete tõhustamisega tagatakse nõuetekohane reoveekäitlus. Koostöös Järvamaa Ühistranspordikeskusega (JÜTK) tagatakse toimiv ja õpilastransporti toetav ühistranspordi liinivõrk.

Ü7.1. Korraldada ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni rekonstrueerimine reoveekogumisaladel.

Ü7.2. Tagada kvaliteetne ja turvaline teedevõrk ning toimiv ühistransport.

Ü7.4. Renoveerida kaugküttesüsteemid energia- ja keskkonnasäästlikumaks.

E8. Puhas, turvaline ja säästev keskkond.

Keskkonna parema kvaliteedi saavutamiseks korraldatakse teavitustööd elanike ja ettevõtjate keskkonnateadlikkuse tõstmiseks. Korraldatakse avalike veekogude, jõgede ja kraavide puhastamine. Jätkatakse avalike prügikastide paigaldamist ja avalike WC-de rajamist. Toetatakse heakorratalgute korraldamist. Propageeritakse ja toetatakse taaskasutust ja keskkonnasäästlikkust.

Ü8.1. Korraldada jäätmekäitlus vastavalt kehtivatele nõuetele.

Ü8.2. Korrastada avalikud pargid, haljasalad ja veekogud.

E9. Kaasaegsed elamistingimused, korrastatud ja kaasajastatud munitsipaalehitised.

Strateegiline eesmärk. Toetatakse hoonete välisilme korrastamist ja tehnosüsteemide

parendamist. Toetatakse miljööväärtuslike alade säilimist ja korrastamist. Renoveeritakse ja korrastatakse munitsipaalomandis olevad hooned ja rajatised parema elukeskkonna ja nõuetekohaste töötingimuste saavutamiseks ning energiasäästlikumaks muutmiseks.

Ü9.1. Toetada olemasolevate elamute renoveerimist ja soodustada elamuehitust.

Ü9.2. Renoveerida/rekonstrueerida munitsipaalhooned energiasäästlikumaks ja kaasajastada tehnosüsteemid nõuetele vastavaks.

3.2.3. Valdkond: Haridus ja noorsootöö

E10. Kvaliteetset haridust pakkuv, elanike ja ettevõtete vajadustest lähtuv mitmekesine ja kaasaegne haridusasutuste võrk. (!)

Strateegiline eesmärk. Olemasolevate haridusasutuste säilitamise tagab omanäolisus ja eristumine. Aravete Keskkool on kaasaegne ja turvaline õpi- ning töökeskkond, kus õpilastel on võimalik omandada heal tasemel põhi-, kesk- ja eelkuteharidust. Amblas on omanäoline, turvaline ja kaasaegne haridusasutus, kus igal lapsel on võimalik omandada võimetele vastav haridus. Ambla valla lasteaiad tagavad professionaalse lastehoiu ja alushariduse.

Ü10.1. Aravete Keskkool välja arendada omanäoliseks haridusasutuseks Põhja- ja Ida-Järvamaal.

Ü10.2. Arendada Ambla Lastead-Põhikool tugevaks omanäoliseks haridusasutuseks.

Ü10.3. Parendada koolieelsete lasteasutuste võrku ja võimaldada alusharidus kõigile valla lastele.

Ü10.4. Arendada huvitegevust koolides ja tunnustada tublimaid õpilasi.

E11. Kaasaegsed, turvalised, tervislikud haridusasutuste hooned, ruumid ja sisseseade.

Haridusasutuste hooned renoveeritakse ja sisustatakse kaasaja nõuetele vastaval tasemel. Luuakse tingimused erivajadusega (liikumispuudega) õpilastele. Ehitatakse välja klass kodunduse eriala kutseõppetundide läbiviimiseks. Lasteaedade mänguväljakud ehitatakse/renoveeritakse aastaringseks mitmekülgseks ja turvaliseks kasutamiseks.

Ü11.1. Renoveerida haridusasutuste hooned.

Ü11.2. Sisustada haridusasutused kaasaja nõuetele vastavalt.

Ü11.3. Renoveerida/rajada lasteasutuste mänguväljakud.

E12. Mitmekesine, haridusasutusi toetav ja elanike vajadustest lähtuv noorsootöö.

Noorsootöö on hästi toimiv ja noorte osalust, omaalgatust ning mitmekülgseid huvitegevusvõimalusi toetav; noortekeskused on tugevad piirkondlikud noorsootööd korraldavad keskused. Noortele võimaldatakse mitmesugused vabaajaveetmise võimalused. Toetatakse noorteürituste korraldamist ja noorte omaalgatust. Suviseks koolivaheajaks korraldatakse noortele õpilasmalevaid, töö- ja puhkelaagreid.

Ü12.1. Kaasajastada noortekeskuste ruumid ja uuendada sisustus.

Ü12.2. Arendada välja võimalustest ja vajadustest lähtuv optimaalne noorsootöö, sh erinoorsootöö.

Ü12.3. Korraldada noorte töö- ja puhkelaagreid.

3.2.4. Valdkond: Vaba aeg, kultuur, sport ja turism

E13. Mitmekesised sportimise, terviseedendamise ja vaba aja veetmise võimalused.

Luuakse ja arendatakse võimalusi tegeleda spordi, kehakultuuri ja terviseedendusega. Ehitatakse välja ja renoveeritakse spordirajatised. Toetatakse motosportirajatiste väljaarendamist (sh Aravete kardikompleks, Aniste motokrossirada Sääskülas, Liivaaugu karjäär Reineveres jt). Arendatakse ja toetatakse motosportiga tegelevate organisatsioonide koosöövõrgustikku. Propageeritakse terveid eluviise, toetatakse terviseürituste ja mitmesuguste spordivõistluste läbiviimist.

Ü13.1. Renoveerida spordirajatised ja kaasajastada sisseseade.

Ü13.2. Toetada motosportivõrgustiku teket ja koostööd.

Ü13.3. Propageerida tervislikke eluviise ja korraldada spordivõistlusi.

Ü13.4. Korrastada ja laiendada supluskohti.

E14. Kohalikku ajaloo- ja kultuuripärandit väärtustav atraktiivne kultuurikeskkond ja turismiobjektid.

Luuakse võimalused laialdaseks kultuurialaseks tegevuseks. Renoveeritakse ja kaasajastatakse kultuurimajad (sh uute funktsioonide lisamine), vabaõhu laululavad, raamatukogud. Arendatakse turismi-, puhke- ja külastuspaiku nagu Ambla Maarja kirik, Aravete Külamuuseum, Järvamaa kõrgeim punkt Reineveres jt. Propageeritakse kohalikku käsitööd ja toetatakse käsitöö müügipunkti(de) loomist turismiobjektide juurde.

Ü14.1. Renoveerida kultuurimajad ja sisustada kaasaegse tehnikaga, laiendada kultuurimajade kasutusvõimalusi.

Ü14.2. Renoveerida Aravete Külamuuseumi hoone ja arendada muuseumi edasi kultuuri- ja turismiobjektina.

Ü14.3. Renoveerida ja kaasajastada raamatukogud.

Ü14.4. Arendada EELK Ambla Maarja kirik atraktiivseks turismiobjektiks.

Ü14.5. Luua Järvamaa kõrgeimas punktis Reineveres matka- ja piknikupaik.

Ü14.6. Toetada pärandkultuuri objektide säilimist.

Ü14.7. Toetada Käravete mõisakompleksi arendamist kohaliku kultuuripärandi ja vaatamisväärsusena.

Ü14.8. Edendada ja propageerida kohalikku käsitööd.

E15. Turismi- ja puhkemajandust toetavad tugisüsteemid ja sotsiaalne keskkond.

Luuakse ja korrastatakse viidad, sildid, infotahvlid. Arendatakse edasi piirkonnaspetsiifilist regulaarüritust Ambla kihelkonnapäevi. Toetatakse rahvarõivaste valmistamise traditsiooni jätkamist, käsitöökoolitust ja käsitöömeistrite ühistegevust kohaliku käsitöö turustamisel. Töötatakse välja Amblale iseloomulik suveniir ja/või ehtsa Ambla käsitöö märk. Avaldatakse Ambla valda käsitlevaid trükiseid. Toetatakse turismialast koostööd.

Ü15.1. Toetada turismialast koostööd ja turismiinfoteeninduse loomist.

Ü15.2. Toetada ja korraldada piirkonnaspetsiifilisi regulaarüritusi.

Ü15.3. Aktiviseerida käsitöölalast tegevust.

Ü15.4. Anda välja Ambla valda tutvustavaid trükiseid.

3.2.5. Valdkond: Sotsiaalne kaitse ja tervishoid

E16. Rahvastiku arenguga kooskõlas olev sotsiaalhoolekandesüsteem. (!)

Jätkatakse ja arendatakse sotsiaalhoolekannet, arvestades demograafilisi arenguid. Renoveeritakse, laiendatakse ja arendatakse Aravete Hooldekeskust. Arendatakse laste ja perede tugisüsteeme. Arendatakse sotsiaalteenuseid ja vastavaid koostöövõrgustikke.

Ü16.1. Renoveerida ja kaasajastada Aravete Hooldekeskus.

Ü16.2. Arendada sotsiaalteenuseid.

E17. Elanike vajadustest lähtuv tervishoiuasutuste võrk.

Säilitatakse olemasolev tervishoiuasutuste võrk ja toetatakse hoonete/ruumide renoveerimist. Toetatakse AS-i Järvamaa Haigla kaasajastamist. Luuakse võimalused esmatasandi terviseedenduseks. Toetatakse koduõendusteenuse arendamist ja patsienditakso tegevust. Toetatakse apteegivõimaluse loomist.

Ü17.1. Renoveerida ja kaasajastada tervishoiuasutused.

Ü17.2. Luua tervishoiu tugisüsteemid.

VASTU VÕETUD
Ambla Vallavolikogu
26. septembri 2013. a
määrusega nr 10

AMBLA VALLA ARENGUKAVA AASTATEKS 2014–2020

IV osa Tegevuskava ja selle teostamise strateegia

Ambla 2013

Sisukord

1. EELARVESTRAATEEGIA 2014-2020.....	90
1.1. Sotsiaal- ja makromajandusliku keskkonna analüüs ja prognoos	90
1.1.1. Ülevaade majanduskeskkonnast.....	90
1.1.2. Majanduskeskkonna analüüs ja prognoos	92
1.2. Tulubaasi analüüs ja prognoos	93
1.2.1. Tulumaks	93
1.2.2. Tasandus- ja toetusfond.....	95
1.2.3. Muud erinevad tulud	95
1.2.4. Põhitegevuse tulud kokku	96
1.3. Põhitegevuse kulude analüüs ja prognoos.....	97
1.4. Investeeringute ja kohustuste planeering	97
1.5. Eelarvestrateegia 2014-2020	98
1.6. Finantsdistsipliin ja tundlikkuse analüüs.....	101
2. TEGEVUSKAVA 2014–2020	104
2.1. Kohaliku omavalitsuse organisatsiooni arendamine	104
2.2. Kommunaalmajandus, infrastruktuur ja ettevõtlus	105
2.3. Haridus ja noorsootöö	106
2.4. Vaba aeg, kultuur, sport ja turism	108
2.5. Sotsiaalne kaitse ja tervishoid	111
3. INVESTEERIMISKAVA 2014-2020.....	112
4. HANKEKAVA 2014-2020	116
5. ARENGUKAVA IV OSAS SISALDUVAD JOONISED JA TABELID.....	119

1. EELARVESTRAATEEGIA 2014-2020

Lähtuvalt KOFS-i §-st 20 on kohalik omavalitsus kohustatud koostama eelarvestrateegia arengukavas sätestatud eesmärkide saavutamiseks ning planeerima kavandatavate tegevuste finantseerimist. Eelarvestrateegia koostamisel ja menetlemisel lähtutakse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse §-st 37. Kuna eelarvestrateegia peab sisaldama arengukavaga samu algandmeid ja nad on omavahel otseselt seotud, on mõistlik eelarvestrateegia kehtestada arengukava raames.

Eelarvestrateegia koostamisel kasutati järgnevaid allikaid: rahandusministeeriumi koduleht; statistikaameti andmebaas; rahvastikuregister; maksu- ja tolliameti andmebaas.

1.1. Sotsiaal- ja makromajandusliku keskkonna analüüs ja prognoos

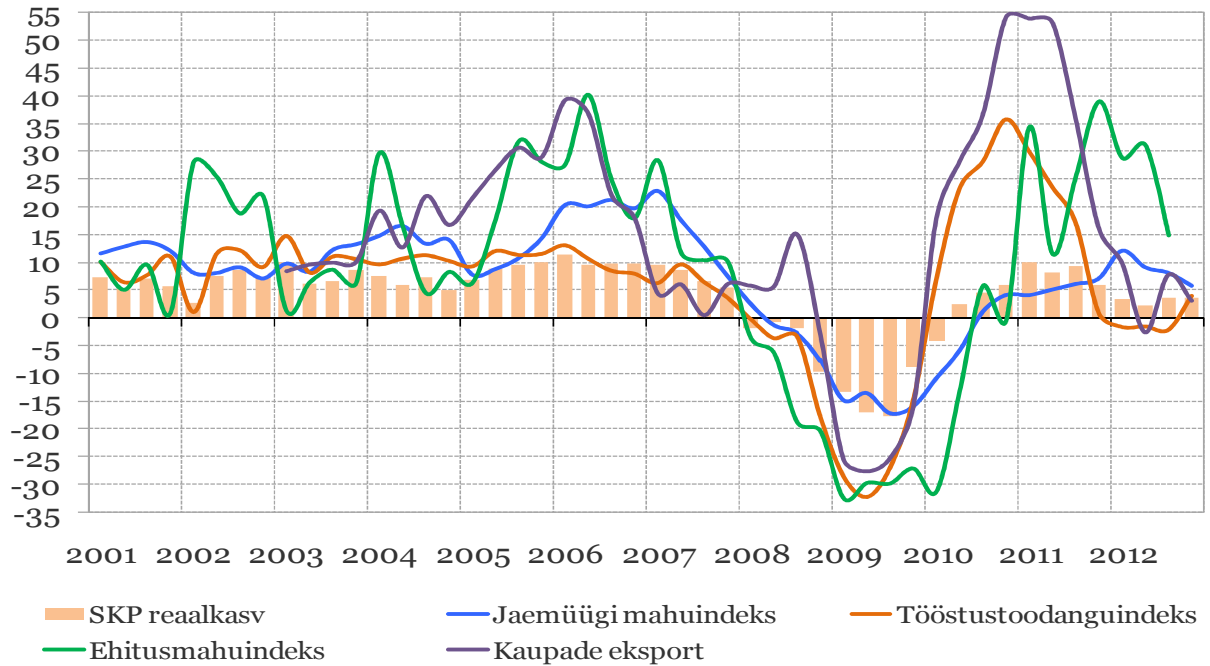
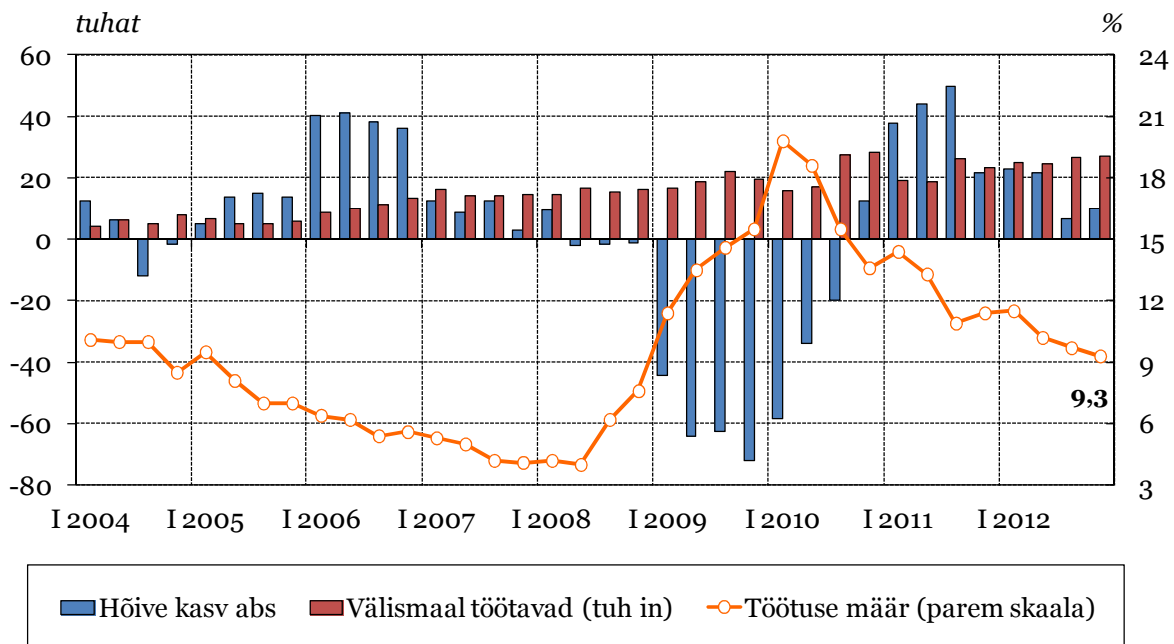
1.1.1. Ülevaade majanduskeskkonnast

2012. aastal olid majanduse väliskeskkonna majanduskasvu suunad regiooniti erinevad. Juhtiva majandusriigi USA näitaja kasvas aasta lõpuks 2,6%, mis on arvestatav kasv võrreldes 2011. aastaga (1,6%). Samas Euroopa ja eurosooni näitajad langesid vastavalt 0,4% ja 0,6%. Samuti langes Euroopas kindlustunde näitaja 92 punktilt 88-le (eurosoonis 93-lt 87-le). Sellise tendentsi taga on peamiselt jätkuv euroala võlakriis.

Kui Eesti majanduskasv oli 7,5% ja selle põhiliseks vedajaks oli eksport, siis 2012. aastal oli selleks sisetarbimine, mille kasv kiirenes aasta lõpus 10,5%-ni. Majanduskasvu vedajaks oli aasta esimesel poolel suurenenud välisnõudlusest tulenev ekspordi tugev kasv. Kõige enam mõjutas majanduskasvu töötlev tööstus, mis andis 9 kuu jooksul ligi 60% lisandväärtuse aastastest juurdekasvust. Samas vähenesid selle tegevusala kasvutempo ja panus SKP kasvu kolmandas kvartalis oluliselt. Majanduskasv muutus senisest laiapõhjalisemaks. Samas neljandas kvartalis viitavad erinevad näitajad majanduskasvu aeglustumisele. Eesti majandusarengu indikaatorid aastatel 2001–2012 (Rahandusministeerium 21.02.2013) on toodud joonisel 1.

Majandussektori põhiindikaatorid kolmandas kvartalis:

1. Sisenõudlus kasvas 10,5%.
2. Kaupade ja teenuste ekspordi kasv aeglustus vähenedes III kvartalis 0,9%.
3. Reaalpalk (palk, millest on tarbijahindade muutus maha arvatud) kasvas 1,9%.
4. Töötleva tööstuse tootmine oli III kvartalis languses 2,5% (aasta alguses 1,7% tõus).
5. Jaekaubandusettevõtete jaemüük kasvas püsihindades 7%.
6. Kaubavood raudteel ja Eesti sadamate kaudu suurenesid 7%.
7. Ehitustööde maht võrreldes eelmise aastaga suurenes 11%.
8. Kaupade eksport võrreldes eelmise aastaga oli 9% ja import 3% suurem.
9. Tööturul toimus mitme positsiooni paranemine. 2012. aasta kolmandas kvartalis oli tööga hõivatud 634,3 tuhat inimest, mis on 6,6 tuhat inimest rohkem samal ajal aasta varem. Tööpuuduse määr vähenes 9,7%-ni ehk 68 tuhande inimeseni.

Joonis 1. Eesti majandusarengu indikaatorid aastatel 2001–2012**Joonis 2. Tööhõive ja töötuse määrad.**

Keskmine brutokuupalk oli kolmandas kvartalis 855,3 eurot, mis on 5,7% rohkem kui eelmisel aastal samal ajal. Reaalpalk kasvas 1,9% võrra.

2012. aasta kolmandas kvartalis keskmine palk, võrreldes eelneva kvartaliga, kasvas. Sarnaselt eelmiste arengutega leidis kiireim kasv aset siseturule suunatud erasektori tegevusalade puhul. Kõige enam suurenesid sissetulekud muudel teenindavatel tegevustel (14,4%), infos ja sides (11,9%) ning kinnisvaras (10,2%). Info ja side tegevusalas kasvab pidevalt nõudlus kõrgelt kvalifitseeritud spetsialistide järele, mis toob kaasa tegevusalade

keskmisest kõrgema palgakasvu. Kinnisvara tegevusalal võimaldab töötajate palkasid tõsta ettevõtete käivete jätkuv kasv. Tööhõive kasv, välismaal töötavate arv ja töötuse määr on toodud joonisel 2.

Keskmine palk vähenes võrreldes eelmise aasta sama ajaga vaid veonduses ja laonduses (0,9%). Nimetatud tegevusala palga languse tõi kaasa kaubavoogude vähenemisest tulenev töömahtude kahanemine logistika valdkonnas. Tegevusalade lõikes on keskmine palk võrreldes buumi tipuga 2008. aastal madalam vaid avalikus halduses, veonduses ja laonduses ning muudel teenindavatel tegevustel.

1.1.2. Majanduskeskkonna analüüs ja prognoos

Majanduskeskkonna analüüsi ja prognoosi koostamise aluseks on rahandusministeeriumi 2013. aasta juunikuu majanduse ülevaade.

2013. aasta I kvartali majanduskasv oli kahanenud investeringute mõjul 1,1%. Lisandväärtuse kasvuks kujunes 2,2%, kuna SKP kasvu pidurdas ka netotootemaksude vähenemine. Nominaalselt kasvas SKP aastases võrdluses siiski 5,7% ning maksulaekumised vastavad kevadprognoosile.

Eratarbimise kasvu toetasid 2013. a I kvartalis peamiselt toit ja muud kulukaubad, kuigi kallinenud elektri tarbimine reaalselt vähenes. Sõidukite ostmise kasv on peatunud, kuid kodu sisustamisega seotud püsikaupade tarbimine kasvas kiiresti. Poolpüsikaupade tarbimise langust võimendasid rõivaste ja jalanõude vähenenud ostud.

Juunis tõusid hinnad kuuga 0,5% ning aastane hinnatõus kiirenes mai 3,3%-lt juunis 3,8%-ni. Inflatsioon kiirenes selle aasta kõrgeimale tasemele elektri olulise kallinemise tõttu. Lisaks mõjutasid hindu juunis toiduainete odavnemine ning alkohoolsete jookide allahindlused. Järgnevatel kuudel võib oodata inflatsiooni pidurdumist ning madaltase peaks jääma sügisesse kui inflatsioon võib alaneda alla 3% taseme. Euroalal kiirenes inflatsioon 1,6%-ni.

Ettevõtluse valdkondlikud kokkuvõtted.

Tööstustoodang kasvas I kvartalis 3,5%, seda suuresti elektrienergia ja elektroonikaseadmete tootmise kasvu tõttu. Jaemüügi kasvutrend jätkus mais senisest pisut kiiremalt, püsivhindades 7%. Tööstuskaupade müügi kasv püsis endiselt tugevana, 11%. Transpordi veosekäibe langus süvenes I kvartalis 11%-ni, mõjutatuna nii vähenenud transiitkauba vedudest ja tugevnenud konkurentsist rahvusvahelisel turul kui ka siseturu majandusaktiivsuse kahanemisest. Ehitustegevuse mahu aastane kasv aeglustus I kvartalis 5,6%-ni.

Tööturg ja töötasud.

2013. aasta I kvartalis jätkus hõive kasv - võrreldes aastatagusega oli hõivatuid 1,4% rohkem ehk 623,1 tuhat inimest. Töökohti loodi enim teenindavas sektoris, see tendents peaks lähiajal jätkuma. Tööpuudus vähenes võrreldes 2012. aasta I kvartaliga 10,2%-ni, olles endiselt madalam EL keskmisest, kuigi võrreldes 2012. aasta IV kvartaliga tööpuudus suurenes, peamiselt seetõttu, et üha rohkem mitteaktiivseid inimesi on asunud tööd otsima.

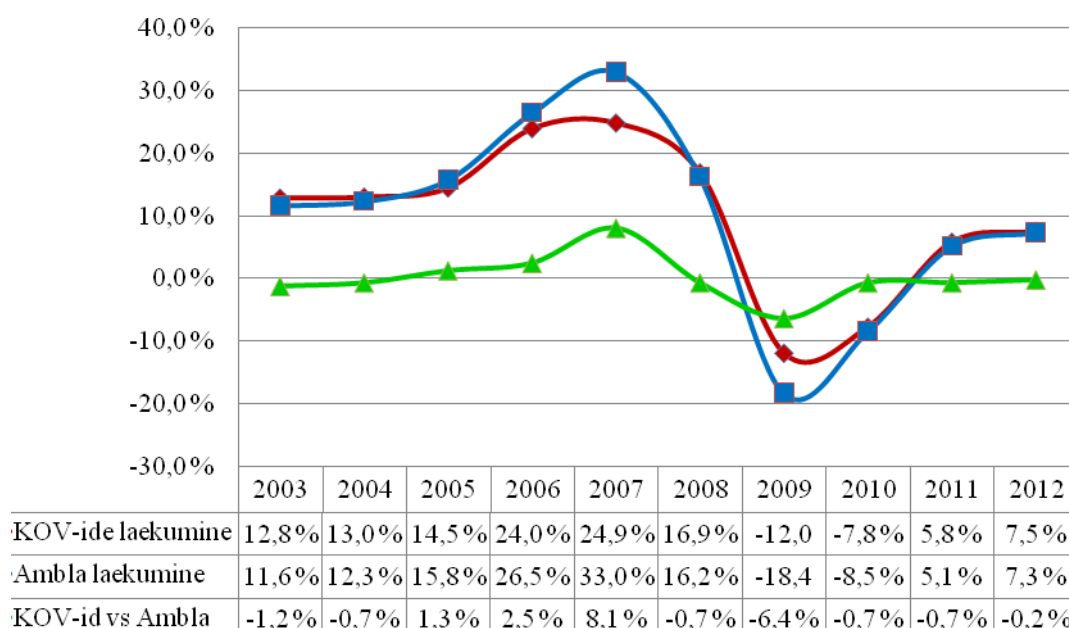
Keskmine brutokuupalk jõudis 2013. a I kvartalis 900 euron. Palgakasv on viimased neli kvartalit kiirenenud, I kvartalis kasvas reaalpalk 2,7% ja nominaalpalk 6,3%. Palgakasvu kiirendavad eelkõige siseturule suunatud tegevusalad. Esmakordselt tõusis kõrgeima palgatasemega valdkonnaks energeetika, mis ületas varem esikohal olnud info ja side ning finants- ja kindlustustegevuse valdkondi.

1.2. Tulubaasi analüüs ja prognoos

1.2.1. Tulumaks

Ambla vallale eraldatava tulumaksu prognoosi aluseks on rahandusministeeriumi 2013. aasta kevadine prognoos ja eelnevate perioodide laekumiste võrdlus.

1 analüüs. Kui võrrelda kõikidele omavalitsustele eraldatava tulumaksu laekumise aastast muutust (vt allolevat joonist 3) Ambla valla laekumise muutusega, on selgelt näha, et tõusuperioodil on Ambla valla laekumise kasv suurem ja langusaastatel teistega võrreldes madalam. Samas stabiilsel perioodil aga praktiliselt sama, mis kõigil kokku. Keskmiselt on Ambla valla laekumise kasv 0,1% kõrgem ehk põhimõtteliselt sama Eesti keskmisega.

Joonis 3. Ambla vallale eraldatud tulumaksu muutus võrreldes kõikide KOV-idega

Rahandusministeerium on alates 2009. aastast esitanud kevadise ja sügise keskmise KOV-ide tulumaksu laekumise prognoosi. Tabelis 1 on välja toodud prognoosid nende esitamise kuupäeva järgi.

Avaldamise kuupäev	2013	2014	2015	2016	2017
10.02.2010	5,7 %				
19.04.2010	6,0 %	6,3 %			
12.04.2011	6,7 %	5,9 %	6,1 %		
12.09.2011	6,6 %	6,2 %	6,4 %		
11.04.2012	8,4 %	6,2 %	6,3 %	6,8 %	
13.09.2012	8,1 %	7,1 %	6,7 %	6,8 %	
15.04.2013	8,4 %	6,9 %	6,6 %	6,4 %	6,4 %

Tabel 1. Rahandusministeeriumi tulumaksu laekumise muutuse prognoosid.

Tuginedes neile kahele komponendile, võib hinnata, et Ambla vallale eraldatava tulumaksu suurus muutub alates 2014. aastast 2017. aastani vastavalt rahandusministeeriumi prognoosile ning perioodil 2018-2020, tulenevalt sama prognoosi 2016. ja 2017. näitajatest, iga-aastaseks tõusuks 6,4%. Tabelis 2 on toodud perioodi 2014-2020 laekumiste prognoosid lähtuvalt 2012. aasta reaalsest laekumisest, millele on lisatud rahandusministeeriumi 2013. aasta kevade prognoos 8,4% ehk 1 080 090€.

Aasta	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Muutus	6,9 %	6,6 %	6,4 %	6,4 %	6,4 %	6,4 %	6,4 %
Laekumine	1 154 992€	1 231 392€	1 310 788€	1 394 679€	1 483 938€	1 578 910€	1 679 961€

Tabel 2. Tulumaksu laekumised vastavalt rahandusministeeriumi prognoosile

2 analüüs. Teiseks analüüsi arvutuse aluseks on OÜ ERKAS Finantsi (koostaja Kalle Kukk) poolt koostatud eelarvestrateegia arvutustabelid. Sealse meetodika kohaselt tuleb võtta aluseks eelnevate aastate tulusaanute arv, väljamaksed füüsilistele isikutele ja tulumaksu laekumine. 2013. aasta prognoosil on mõistlik võrrelda käesoleva aasta andmeid 2012. aasta andmetega. Järgnevate aastate juures lähtume rahandusministeeriumi prognoosidest.

Lisaks toodud andmetele on oluliseks komponendiks tulumaksu laekumise ja sissetulekute suhe. Ambla vallal oli perioodil 2003-2011 eelnimetatud keskmine suhe 11,63%, mis on prognoosi aluseks. Tulumaksu laekumise prognoos on toodud tabelis 3.:

Aasta	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Maksumaksjate arv*	969	972	976	968	962	966	969
Maksumaksjate arvu muutus	0,6%	0,4%	0,4%	-0,9%	-0,6%	0,4%	0,4%
Väljamaksed füüsilistele isikutele*	9 824 465	10 406 270	11 074 768	11 719 378	12 364 010	13 170 688	14 029 996
Sissetulek inimese kohta kuus	845	892	945	1 009	1 071	1 137	1 206
Sissetuleku kasv	5,3%	5,5%	6,0%	6,8%	6,1%	6,1%	6,1%
Sissetuleku kasv Eestis kokku	5,3%	5,5%	6,0%	6,8%	6,1%	6,1%	6,1%
Tulumaksu laekumine*	1 142 585	1 210 249	1 287 996	1 362 964	1 437 934	1 531 751	1 631 689
Tulumaksu laekumise kasv	5,9%	5,9%	6,4%	5,8%	5,5%	6,5%	6,5%
Tulumaksu laekumise ja sissetulekute suhe	11,63%	11,63%	11,63%	11,63%	11,63%	11,63%	11,63%

Tabel 3. OÜ ERKAS Finants poolt koostatud eelarve arvutustabel.

Tulumaksu laekumise prognoosiks võtame I ja II analüüsi keskmise ja arvestame juurde 0,7% (maamaksu vabastuse kompenseerimiseks) eraldise kasvuga alates 1. jaanuarist 2014. Lõpptulemus on toodud tabelis 4.

Aasta	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
I analüüs	1 154 992	1 231 392	1 310 788	1 394 679	1 483 938	1 578 910	1 679 961
II analüüs	1 142 585	1 210 249	1 287 996	1 362 964	1 437 934	1 531 751	1 631 689
Keskmine	1 148 789	1 220 821	1 299 392	1 378 821	1 460 936	1 555 331	1 655 825
Eraldise kasv	0,7 %	0,7 %	0,7 %	0,7 %	0,7 %	0,7 %	0,7 %
Prognoos	1 156 830	1 229 366	1 308 488	1 388 473	1 471 163	1 566 218	1 667 415
Muutus	7,1 %	6,3 %	6,4 %	6,1 %	6,0 %	6,5 %	6,5 %

Tabel 4. Tulumaksu laekumise analüüsi lõpptulem.

1.2.2. Tasandus- ja toetusfond

Tasandus- ja toetusfondi analüüsiks on kasutatud rahandusministeeriumi eelarvemudelit.

Tasandusfondi tulu esimese komponendina on prognoositud tulumaksu laekumine (vt tabel 4). Loodusvarade kasutamise tasude ja arvestusliku maamaksu laekumiste puhul on arvestatud käesoleva aasta summasid, kuna need oluliselt aastate lõikes ei erine.

Tasandusfondi kulude poolel on jäetud summad samaks kohalike teede ning hooldatavate ja hooldajateenusele suunatud arvus. Prognoosiperioodil on tehtud muudatusi demograafilises struktuuris. Iga-aastaselt on vähendatud tööealiste arvu (vanusegrupp 19-64) 1,8% ja suurendatud laste arvu (0-6) 1%.

Tasandusfondi parameetrid ja parameetrite väärtused on arvestatud 2013. aasta tõusu keskmisega 4,1%.

Toetusfond jaguneb neljaks toetuseks: hariduskulude toetus, toimetulekutoetus, sündide ja surmade registreerimise korraldamise toetus ning sotsiaal-teenuste osutamise toetus. Kuna toetusfondi arvutuskomponendid sõltuvad asjaoludest, mida on keeruline prognoosida, on toetusfondi summad kogu prognoosi raames samad. Koondsummad on tabelis 5.

Aasta	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tasandusfond	100 915	72 974	49 443	20 859			
Hariduskulude toetus	370 106	385 304	401 126	417 597	434 745	452 597	471 182
Toimetulekutoetus	7 334	7 334	7 334	7 334	7 334	7 334	7 334
Sotsiaalteenuste osutamise toetus	2 965	2 965	2 965	2 965	2 965	2 965	2 965
Sündide ja surmade registreerimine	79	79	79	79	79	79	79
Kokku	481 399	468 656	460 947	448 834	445 123	462 975	481 560

Tabel 5. Tasandus- ja toetusfondi prognoos 2014-2020

1.2.3. Muud erinevad tulud

Ambla vallas on kehtestatud maksimaalne maamaksumäär, millest lähtuvalt on selle laekumine olnud stabiilne ehk ca 106 000 € aastas. Alates 2013. aastast rakendub seaduse muudatus, mille kohaselt langeb see ca 102 000 €-le.

Kaupade ja teenuste müügitulu on samuti stabiilne või kerge tõusuga. Aluseks on võetud 2013. aasta eelarves olev summa 230 552 € ning arvestatud 2% iga-aastast tõusu.

Lisaks tasandus- ja toetusfondile eraldab riik toetust töötajate õppelaenude kustutamiseks, koolipiima ja -puuvilja ostuks, raamatukogudele raamatute soetamiseks ning kohalike teede hoolduseks. Neid toetusid on raske prognoosida. Võrreldes eelnevaid perioode võib keskmiseks tõusuks arvestada 2% aastas.

Muudes tuludes, kus eelnevatel perioodidel domineeris varade müük, jäävad peamisteks tuluallikateks loodusressursside kasutamise ja saaste tasud. Prognoosiperioodil on muude tulude iga-aastaseks kogusummaks 5 894 € vastavalt 2012. aasta täitmisele. Muude erinevate tulude koondnumbrid on tabelis 6.

Aasta	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Maamaks	102 000	102 000	102 000	102 000	102 000	102 000	102 000
Kaupade ja teenuste müügitulu	230 552	235 163	239 866	244 664	249 557	254 548	259 639
Toetused (välja arvatud riigipoolne tasandus- ja toetusfond)	103 552	105 623	107 736	109 891	112 088	114 330	116 617
Muud tulud	5 894	5 894	5 894	5 894	5 894	5 894	5 894
Kokku	441 998	448 681	455 496	462 448	469 539	476 772	484 150

Tabel 6. Muude erinevate tulude prognoos 2014-2020

1.2.4. Põhitegevuse tulud kokku

Kõik põhitegevuse tulud kokku on toodud tabelis 7.

Aasta	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tulumaks (vt tabel 4)	1 156 830	1 229 366	1 308 488	1 388 473	1 471 163	1 566 218	1 667 415
Tasandusfond ja riigipoolsed toetused (vt tabel 5)	481 399	468 656	460 947	448 834	445 123	462 975	481 560
Muud tulud (vt tabel 6)	441 998	448 681	455 496	462 448	469 539	476 772	484 150
Tulud kokku	2 080 227	2 146 703	2 224 931	2 299 756	2 385 825	2 505 965	2 633 125

Tabel 7. Põhitegevuse tulud kokku

1.3. Põhitegevuse kulude analüüs ja prognoos

Põhitegevuse kulude mahu suurenemist ja lähiperioodi investeerimisvõimet piiravad peamiselt võetud pikaajalised kohustused Aravete ja Käravete alevike ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni rekonstrueerimistööde omafinantseerimiseks.

Kvaliteetse tööjõu säilimiseks ja motiveerimiseks tõsteti töötasusid 2013. aastal ca 6,7%. Motivatsiooni jätkusuutlikkuse tagamiseks on planeeritud personalikulud tõsta 2015. aastal 6%, 2017. aastal 6%, 2018. aastal 2%, 2019. aastal 5% ja 2020. aastal 10%.

Majanduskulude tõusu stabiliseerivad esimestel aastatel kulude kokkuvõid õpilasveotranspordilt ning eeldatav kokkuvõid Aravete spordihoone rekonstrueerimisest ja kaugkütte hinna langusest, mis tuleneb Aravete koostootmisjaama biogaasi soojatootmisest. Majanduskulude kasv on planeeritud järgmiselt: 2017. ja 2018. aastal 1%, 2019. aastal 3% ja 2020. aastal 5%.

Antavad toetused koosnevad ja jagunevad järgnevalt: sotsiaaltoetused üksikisikutele 59%; kodanikualgatuslikele ühingutele 27%; liikmemaksud erinevatele organisatsioonidele 14%. Perioodi lõikes on planeeritud eraldise summa sama või pisut vähendatud.

Muude kulude real kajastub reservfondi summa, mis on Ambla valla põhimääruse kohaselt minimaalselt 0,5% põhitegevuse tuludest.

Põhitegevuse kulud on toodud tabelis 8.

Aasta	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Antavad toetused tegevuskuludeks	105 169	104 342	103 913	103 913	103 913	103 913	103 913
Personalikulud	1 076 390	1 141 049	1 141 049	1 209 512	1 233 703	1 295 388	1 424 927
Majandamiskulud	806 626	806 626	806 626	814 692	822 839	847 524	889 901
Muud kulud	10 401	10 734	11 125	11 499	11 929	12 530	13 166
Põhitegevuse kulud kokku	1 998 586	2 062 751	2 062 713	2 139 616	2 172 384	2 259 355	2 431 906

Tabel 8. Põhitegevuse kulude prognoos 2014-2020

1.4. Investeeringute ja kohustuste planeering

Eelarvestrateegia prognoosiperioodil kavandavad investeeringud on toodud Arengukava IV osa 3 punktis ja vastavad tegevuskavale.

Kohustuste planeeringus on arvestatud lisaks võetud laenudele ka võimalikku täiendavat laenusummat Keskkonnainvesteeringute Keskuse SA-lt, mis on vajalik Aravete ja Käravete alevike ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni rekonstrueerimiseks võimaliku riigihankejärgse kallinemise tasude katteks. Ülejäänud investeeringuteks ei ole laenu võtmist planeeritud.

2014. aasta alguse seisuga jääb Ambla vallal kaks laenulepingut: SA-lt Keskkonnainvesteeringute Keskuse SA-lt Aravete ja Käravete aleviku ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni rekonstrueerimiseks ja Swedbank AS-lt Aravete Keskkooli hoone uue osa rekonstrueerimiseks.

Ambla Vallavolikogu 16. oktoobri 2014. a
määrus nr 11
„Ambla Vallavolikogu 26. septembri 2013. a määruse nr 10
„Ambla valla arengukava ja eelarvestrateegia aastateks
2014-2020 kinnitamine“ muutmise“

Lisa:
Punkt 1.5. Tabel 9 "Eelarvestrateegia 2014-2020"
(muudetud sõnastuses)

1.5. Eelarvestrateegia 2014-2020

Ambla vald	2013 täitmine	2014 eelarve	2015 eelarve	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve	2019 eelarve	2020 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	2 039 897	2 184 995	2 202 335	2 303 052	2 401 091	2 506 015	2 612 593	2 731 875
Maksutulud	1 160 627	1 250 117	1 331 633	1 405 411	1 483 616	1 569 276	1 657 313	1 750 632
sh tulumaks	1 057 872	1 148 117	1 229 633	1 303 411	1 381 616	1 467 276	1 555 313	1 648 632
sh maamaks	102 755	102 000	102 000	102 000	102 000	102 000	102 000	102 000
sh muud maksutulud	0	0	0	0	0	0	0	0
Tulud kaupade ja teenuste müügist	246 808	259 273	235 164	239 866	244 664	249 557	254 548	259 639
Saadavad toetused tegevuskuludeks	627 596	671 555	629 644	651 881	666 917	681 288	694 838	715 710
sh tasandusfond (lg 1)	129 118	128 424	128 339	132 641	129 051	124 077	117 533	117 533
sh toetusfond (lg 2)	371 742	408 886	395 682	411 504	427 975	445 123	462 975	481 560
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	126 736	134 245	105 623	107 736	109 891	112 088	114 330	116 617
Muud tegevustulud	4 866	4 050	5 894	5 894	5 894	5 894	5 894	5 894
Põhitegevuse kulud kokku (+)	1 927 962	2 160 631	2 178 520	2 178 595	2 240 950	2 292 574	2 365 983	2 530 655
Antavad toetused tegevuskuludeks	98 212	143 442	104 342	103 913	103 913	103 913	103 913	103 913
Muud tegevuskulud	1 829 750	2 017 189	2 074 178	2 074 682	2 137 037	2 188 661	2 262 070	2 426 742
sh personalikulud	1 049 803	1 157 386	1 256 541	1 256 541	1 310 340	1 353 292	1 401 483	1 523 182
sh majandamiskulud	779 718	848 803	806 626	806 626	814 692	822 839	847 524	889 901

sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud	7 021	7 021	2 948	3 035	3 000	3 000	3 000	3 000
sh muud kulud	229	11 000	11 012	11 515	12 005	12 530	13 063	13 659
Põhitegevuse tulem	111 935	24 364	23 815	124 457	160 141	213 441	246 610	201 220
Investeeringustegevus kokku	-127 440	-118 390	34 643	-6 941	-42 623	-95 925	-153 451	-142 160
Põhivara müük (+)	6 345	12 443	0	0	0	0	0	0
Põhivara soetus (-)	-3 640	-8 228	-62 840	-161 112	-182 814	-553 587	-614 134	-429 243
<i>sh projektide omaosalus</i>	-3 640	-8 228	-6 167	-27 355	-27 729	-83 484	-143 149	-133 243
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	1 000	3 685	116 811	171 518	155 085	470 103	470 985	296 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	0	0	0	0	0	0	0	0
Osaluste ning muude aktsiate ja osade müük (+)	0	0	0	0	0	0	0	0
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	-113 583	-108 403	0	0	0	0	0	0
Tagasilaekuvad laenud (+)	0	0	0	0	0	0	0	0
Antavad laenud (-)	0	0	0	0	0	0	0	0
Finantstulud (+)	51	30	60	60	60	60	60	60
Finantskulud (-)	-17 613	-17 917	-19 388	-17 407	-14 954	-12 501	-10 362	-8 977
Eelarve tulem	-15 505	-94 026	58 458	117 517	117 516	117 518	93 159	59 060
Finantseerimistegevus	21 328	46 934	-58 457	-117 517	-117 516	-117 518	-93 159	-59 060
Kohustuste võtmine (+)	105 391	105 391	0	0	0	0	0	0
Kohustuste tasumine (-)	-84 063	-58 457	-58 457	-117 517	-117 516	-117 518	-93 159	-59 059
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	5 823	-47 092	0	0	0	0	0	0
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+ suurenemine /- vähenemine)	0	0	0	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	47 092	0	0	0	0	0	0	0
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	1 047 823	1 094 757	1 036 308	918 785	801 265	683 749	590 590	531 530
sh sildfinantseering	0	0	0	0	0	0	0	0

Netovõlakoormus (eurodes)	1 000 731	1 094 757	1 036 300	918 783	801 265	683 749	590 590	531 530
Netovõlakoormus (%)	49,1%	50,1%	47,1%	39,9%	33,4%	27,3%	22,6%	19,5%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	1 223 938	1 310 997	1 321 401	1 381 831	1 440 655	1 503 609	1 567 556	1 639 125
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	222 119	216 241	285 102	463 049	639 390	819 860	976 966	1 107 595
E/a kontroll (tasakaal)	0	0	0	0	0	0	0	0
Põhitegevuse tulude muutus	-1%	7%	1%	5%	4%	4%	4%	5%
Põhitegevuse kulude muutus	-4%	12%	1%	0%	3%	2%	3%	7%
Omafinantseerimise võimekuse näitaja	1,07	1,01	1,01	1,06	1,07	1,09	1,10	1,08
Investeeringuprojektid* (+)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Põhivara soetused kokku (kood 15)	19 160	8 228	62 840	161 112	182 814	553 587	614 134	429 243
<i>sh toetuse arvelt</i>	1 000	0	56 673	133 757	155 085	470 103	470 985	296 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	18 160	8 228	6 167	27 355	27 729	83 484	143 149	133 243
KÕIK KOKKU	19 160	8 228	62 840	161 112	182 814	553 587	614 134	429 243
<i>sh toetuse arvelt</i>	1 000	0	56 673	133 757	155 085	470 103	470 985	296 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	18 160	8 228	6 167	27 355	27 729	83 484	143 149	133 243

Tabel 9. Ambla valla eelarvestrateegia 2014-2020

1.6. Finantsdistsipliin ja tundlikkuse analüüs

Finantsdistsipliini tagamise meetmete mittetäitmine omab õiguslikke tagajärgi alates 2012. aastast. Nimetatud aasta lõpu seisuga arvatavad näitajad peavad vastama seaduse nõuetele, vastasel juhul rakenduvad seaduses ettenähtud sanktsioonid. Koondülevaade valla finantsdistsipliini tagamise meetmete täitmisest ja nende alusarvudest on toodud tabelis 10:

Ambla vald	2013 eelarve	2014 eelarve	2015 eelarve	2016 eelarve	2017 eelarve	2018 eelarve	2019 eelarve	2020 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	2 065 047	2 080 227	2 146 703	2 224 931	2 299 756	2 385 825	2 505 965	2 633 125
Põhitegevuse kulud kokku (+)	1 998 044	1 998 586	2 062 751	2 062 713	2 139 616	2 172 384	2 259 355	2 431 906
Põhitegevuse tulem	67 003	81 641	83 952	162 218	160 139	213 441	246 610	201 219
Investeermistegevus kokku	-130 688	-127 486	-25 495	-44 702	-42 623	-95 925	-153 451	-142 160
Eelarve tulem	-63 685	-45 845	58 457	117 516	117 516	117 516	93 159	59 059
Finantseerimistegevus	22 416	45 845	-58 457	-117 516	-117 516	-117 516	-93 159	-59 059
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-41 269	0	0	0	0	0	0	0
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (tekkepõhise e/a korral) (+ suurenemine /- vähenemine)	0	0	0	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	0	0	0	0	0	0	0	0
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	1 048 911	1 094 756	1 036 299	918 782	801 266	683 750	590 590	531 531
sh sildfinantseering	0	0	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (eurodes)	1 048 911	1 094 756	1 036 299	918 782	801 266	683 750	590 590	531 531
Netovõlakoormus (%)	50,8%	52,6%	48,3%	41,3%	34,8%	28,7%	23,6%	20,2%
Netovõlakoormuse ülemäär (eurodes)	1 239 028	1 248 136	1 288 022	1 334 959	1 379 853	1 431 495	1 503 579	1 579 875
Netovõlakoormuse ülemäär (%)	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%	60,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	190 117	153 380	251 723	416 176	578 587	747 746	912 989	1 048 344

Tabel 10. Finantsdistsipliini alusarvud

Põhitegevuse tulem on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe. Põhitegevuse tulemi lubatav väärtus aruandeaasta lõpu seisuga on null või positiivne. Netovõlakoormuse määra

arvutamiseks lahutatakse põhitegevuse kuludest rendikulud, mis tulenevad mittekatkestatavatest kasutusrendilepingutest mittekatkestatava perioodiga üle ühe aasta, kuna sellised rendikohustused lisatakse võlakoormuse hulka.

Netovõlakoormus on võlakohustuste ja likviidsete varade vahe. Võlakohustused on võetud laenud, kapitalirendi- ja faktooringkohustused, emiteeritud võlakirjad, tasumise tähtjaks täitmata jäänud kohustused, tagastamisele kuuluvad saadud ettemaksed, pikaajalised võlad tarnijatele ja muud pikaajalised kohustused, mis nõuavad tulevikus rahast loobumist. Likviidsed varad on raha ja pangakontodel olevad vahendid, osalused rahaturu- ja intressifondide aktsiates või osakutes ning soetatud võlakirjad.

Lisaks põhitegevuse tulemile ja netovõlakoormusele, tuleb riskistsenaariumite puhul hinnata ka eelarve tasakaalu, mille väärtus peab olema null.

Mõlemat indikaatorit võib mõjutada peamiselt tulumaksu laekumine, mis sõltub oluliselt kahest komponendist ehk riskistsenaariumid (**edaspidi RS**) – keskmise sissetuluke kasv (RS A) ja tulusaanud isikute arv (RS B). Rahvaarv, mis mõjutab peamiselt tasandusfondi, ei oma suuremat mõju, kuna eelarvestrateegia prognoosi kohaselt on selle väärtus langevas tendentsis ning alates 2018. aastast 0 €.

RS A puhul on hinnatavaks riskiks keskmise sissetuleku kasvu protsent poole väiksem. RS B puhul aga tulusaanud isikute ehk maksumaksjate arvu kasvu puudus ehk 2013. aasta tasemele jäämine. Riskianalüüsis võrdleme mõlemate RS mõju eraldi ja koos.

RS A	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Põhitegevuse tulem	45 875	13 505	52 378	206	5 526	-12 403	-114 477
Netovõlakoormus (%)	51,0%	44,9%	38,9%	33,3%	27,7%	23,0%	20,1%
Eelarve tasakaal	-35 766	-70 447	-109 840	-159 933	-207 915	-259 013	-315 696
RS B	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Põhitegevuse tulem	74 639	72 274	144 507	150 171	215 149	243 134	189 569
Netovõlakoormus (%)	50,3%	43,7%	37,3%	31,1%	25,2%	20,7%	17,7%
Eelarve tasakaal	-7 002	-11 678	-17 711	-9 968	1 708	-3 476	-11 650
RS A+B	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Põhitegevuse tulem	39 223	2 064	35 845	-5 850	6 808	-16 259	-123 800
Netovõlakoormus (%)	51,2%	45,2%	39,2%	33,4%	27,7%	23,1%	20,2%
Eelarve tasakaal	-42 418	-81 888	-126 374	-165 989	-206 633	-262 869	-325 019

Tabel 11. Riskistsenaariumid ja nende indikaatorid

Tabelist 11 on selgelt näha, et mitte ühelgi juhul ei ületa netovõlakoormus 60% piiri. Seevastu põhitegevusetulem on RS A puhul negatiivne 2019. ja 2020. aastal ning RS A+B puhul lisaks ka 2017. aastal. Eelarve tasakaal on kõikidel juhtudel negatiivne. Eelarve tasakaalustamine tagab ka põhitegevustulemi positiivsuse. Selle saavutamiseks tuleb teha kärpeid kõikides põhikuludes. Tabelis 12 on toodud võimalikud suhtarvulised kärped eelarvestrateegias planeeritud summadele tagamaks eelarve tasakaalu. Mõlema riskistsenaariumi rakendumisel tuleb peatada pea-aegu kõik investeeringud, viia planeeritud palgatõusud minimaalseks, vähendada kuni 28%-ni antavaid toetusi ning osaliselt kärpida majanduskulusid kuni 2,5%.

RS A	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Personalikulud		4,0 %	4,0 %	8,0 %	8,0 %	8,0 %	13,0 %
Antavad toetused	20,0 %	20,0 %	28,0 %	27,0 %	25,0 %	12,0 %	10,0 %
Majanduskulud			1,0 %	1,0 %			
Investeeringud (omaosalus)	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	90,0 %
RS B	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Personalikulud							
Antavad toetused	4,0 %	6,0 %					
Majanduskulud							
Investeeringud (omaosalus)	100,0 %	100,0 %	70,0 %	40,0 %		3,0 %	9,0 %
RS A+B	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Personalikulud		5,0 %	5,0 %	9,0 %	8,0 %	9,0 %	14,0 %
Antavad toetused	20,0 %	20,0 %	28,0 %	27,0 %	25,0 %	12,0 %	10,0 %
Majanduskulud	2,5 %		1,5 %	1,0 %			
Investeeringud (omaosalus)	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	95,0 %	87,0 %

Tabel 12. Riskistsenaariumite maandamised

Juhul, kui riskistsenaariumid on sügavamad ja eeltoodud meede ei anna tulemust, tuleb koostada finantsdistipliini tagamise meetmete rakendamise kava ja viia läbi valdkondlikke reforme, mis ei tooks kaasa olulisi sotsiaal-majanduslikke ja elukeskkonna kvaliteedi langust.

2. TEGEVUSKAVA 2014–2020

Ambla valla arengukava 2014-2020 tegevuskava koos ajakavaga. Teostamise aasta märgised:
X - tegevus toimub, tegevusega ei kaasne olulist kulu; I - tegevusega kaasneb investering; H
- tegevusega kaasneb hange. Märgis V-valdkond, E-eesmärk ja Ü-ülesanne.

V	E	Ü	TEGEVUSED	Teostamise aastad						
				2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
2.1. Kohaliku omavalitsuse organisatsiooni arendamine										
E1. Kohaliku omavalitsuse kõrge haldussuutlikkus, efektiivne toimimine, tõhus finantsjuhtimine.										
		Ü	Ü1.1. Tagada munitsipaalasutuste tõhus töö.							
			T1.1.1. Ühtsete elektrooniliste infosüsteemide rakendamine ja täiustamine.	X	X	X	X	X	X	X
			T1.1.2. Andmekaitsemeetmete rakendamine.	X	X	X	X	X	X	X
E2. Süsteemne, sise- ja väliskeskonna sotsiaalmajanduslikul analüüsil põhinev arendustegevus.										
		Ü	Ü2.1. Tagada pidev arendustegevus.							
			T2.1.1. Elukeskkonna ja ettevõtluse arengu strateegia rakendamine ja ajakohastamine LEADER-tegevusgrupi jm koostöö raames.	X	X	X	X	X	X	X
			T2.1.2. Valdkondlike arengukavade ja -strateegiate väljatöötamine, teemaplaneeringute koostamine.				X			X
			T2.1.3. Omavalitsuste võimaliku ühinemismõimaluste, mõjude ja ohtude uurimine ja analüüs.	X	X	X				
E3. Elanike ja nende ühenduste kaasatus ja toimiv osalusdemokraatia valla juhtimise kõigil tasanditel ning tulemuslik koostöö partneritega.										
		Ü	Ü3.1. Toetada ja aktiveerida külaliikumist.							
			T3.1.1. Külavanemate tegevuse toetamine.		X	X	X	X	X	X
		Ü	Ü3.2. Tõhustada infolevi.							
			T3.2.1. Ambla Vallalehe edasiarendus ja kättesaadavuse tagamine.	X	X	X	X	X	X	X
			T3.2.2. Valla veebilehe pidev kaasajastamine.	X	X	X	X	X	X	X
E4. Elanike tugev ühtekuuluvustunne ja aktiivne ühistegevus.										
		Ü	Ü4.1 Toetada külakogukondade väljakujunemist ja tugevdamist.							
			T4.1.1. Külamajade, -platside jt külarahva kooskäimiskohtade loomise ja edasiarendamise toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
			T4.1.2. Külade ühisürituste ja muude mittetulundussektori korraldatavate ürituste ja tegevuste toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
E5. Koostöösidemed ja välissuhtlus teiste omavalitsustega.										
		Ü	Ü5.1. Tõhustada koostööd teiste omavalitsustega.							
			T5.1.1. Koostöö jätkamine ja arendamine JOL, JÜTK, KEJHK jt liitude/ühenduste raames.	X	X	X	X	X	X	X
			T5.1.2. Koostöö arendamine LEADER-tegevusgrupi raames.	X	X	X	X	X	X	X

V	E	Ü	TEGEVUSED	Teostamise aastad								
				2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
			Ü5.2. Luua ja arendada sõprus- ja koostöösidemed välisriigi omavalitsus(t)ega.									
			T5.2.1. Sõprusomavalitsus(t)ega koostöösidemete arendamine.		X	X	X	X	X	X	X	
2.2. Kommunaalmajandus, infrastruktuur ja ettevõtlus												
			E6. Ettevõtlikkust, innovaativsust ja keskkonnasõbralikkust väärtustav ettevõtluskeskkond. (!)									
			Ü6.1. Aktiviseerida äri- ja tootmiskaade kasutusse võtmist.									
			T6.1.1. Äri- ja tootmiskaade arendamine läbi loodava sihtasutuse.	X	X	X	X	X	X	X	X	
			Ü6.2. Parendada tööjõu oskusi ja pädevust.									
			T6.2.1. Tööjõu enesetäiendamise ja ümberõppe korraldamise toetamine.	X	X	X	X	X	X	X	X	
			T6.2.2. Nõutavate ametite kohta uuringute teostamine ja selle vahendamine valla elanikele.		X		X		X			
			Ü6.3. Toetada ettevõtluse arengut.									
			T6.3.1. Ettevõtlusprojektide toetamine.		X	X	X	X	X	X	X	
			T6.3.2. Ettevõtlusalaste koolituste, konsultatsioonide ja toetusmeetmetelase teabe vahendamine.	X	X	X	X	X	X	X	X	
			E7. Kaasaegne, kvaliteetset elukeskkonda tagav ja energiatõhus infrastruktuur. (!)									
			Ü7.1. Toetada ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni rekonstrueerimine reoveekogumisaladel.									
			T7.1.1. Aravete ja Käravete alevike kõigile majapidamistele ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni tagamine.			X	X	X				
			T7.1.2. Ambla aleviku ühisveevärgi ja – kanalisatsioonisüsteemi väljaehitamine.	X		X						
			T7.1.3. Jõgisoo ja Roosna küla ühisveevärgi ja – kanalisatsioonisüsteemi rekonstrueerimine.				X	X	X			
			Ü7.2. Tagada kvaliteetne ja turvaline teedevõrk ning toimiv ühistransport.									
			T7.2.1. Valla teederegistris olevate teede teehoiukava rakendamine ja teemaa-alade munitsipaliseerimine.	X	X	X						
			T7.2.2. Tänavavalgustuse rekonstrueerimine energiasäästlikumaks.							HI	I	
			T7.2.3. Elanike vajadusi rahuldava ühistranspordi liinivõrgu toetamine.	X	X	X	X	X	X	X	X	
			T7.2.4. Kergliiklusteede rajamine vastavalt üldplaneeringule ning Ambla alevikust ja Jõgisoo korterelamuteni.	X	I	IX	IX	X	X	X	X	
			Ü7.3. Renoveerida kaugküttesüsteemid energia- ja keskkonnasäästlikumaks.									
			T7.3.1. Kaugkütte õhutrasside paigaldamine maasse.	X	X	X	X	X				
			T7.3.2. Kaugkütetrasside rekonstrueerimine.				X	X	X			
			E8. Puhas, turvaline ja säästev keskkond.									

V E Ü	TEGEVUSED	Teostamise aastad						
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ü8.1. Korraldada jäätmekäitlus vastavalt kehtivatele nõuetele.								
	T8.1.1. Täiendavate avalike prügikastide paigaldamine ja vastava jäätmekäitluse korraldamine.			X		X		X
	T8.1.2. Avalike käimlate rajamine Aravete alevikku.	X	X					
	T8.1.3. Jäätmekäitlust reguleerivate õigusaktide ajakohastamine.	X	X	X	X	X	X	X
Ü8.2. Korrastada avalikud pargid, haljasalad ja veekogud.								
	T8.2.1. Alevike ja külade külaplatside ja vajalike rajatiste rajamise toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
	T8.2.2. Asulate avalike parkide korrastamine ja renoveerimine.	X	X	X	X	X	X	X
	T8.2.3. Muude avalikuks kasutamiseks mõeldud parkide ja haljasalade korrastamise toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
	T8.2.4. Koristustalgute korraldamise toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
	T8.2.5. Ambla jõe ja bussipeatuse munitsipaliseerimine ja pargiks muutmise toetamine/korraldamine.	X	X	X	X	X	X	X
	T8.2.6. Munitsipaalomandis olevate kraavide, jõgede ja veekogude puhastamine ja nende seisundi uuringud.	X	X			X	X	
E9. Kaasaegsed elamistingimused, korrastatud ja kaasajastatud munitsipaaehitised. (!)								
Ü9.1. Toetada olemasolevate elamute renoveerimist ja soodustada elamuehitust.								
	T9.1.1. Elamute välisilme korrastamise toetamine, sh miljöövärtuslikel aladel.		X	X	X	X	X	X
	T9.1.2. Elamute veevarustuse parendamise toetamine.	X		X		X		X
Ü9.2. Renoveerida/rekonstrueerida munitsipaalhooned energiasäästlikumaks ja kaasajastada tehnosüsteemid nõuetele vastavaks.								
	T9.2.1. Munitsipaalhoonete ehitistele esitatud nõuetele vastavaks viimise korraldamine.	H	X	X	X	X	X	X
	T9.2.2. Energiasäästumeetmete rakendamine munitsipaalhoonete energiatõhususe tõstmiseks.	X	X	X	X	X	X	X
	T9.2.3. Munitsipaalhoonete renoveerimine vastavalt ehituslikule seisukorrale ja kriitilisusele.	X	X	X	X	X	X	X
	T9.2.4. Munitsipaalhoonete amortiseerunud tehnosüsteemide rekonstrueerimine.	X	X	X	X	X	X	X
	T9.2.5. Munitsipaalhoonete välisilme korrastamine.	X	X	X	X	X	X	X

2.3. Haridus ja noorsootöö

E10. Kvaliteetset haridust pakkuv, elanike ja ettevõtete vajadustest lähtuv mitmekesine ja kaasaegne haridusasutuste võrk. (!)

Ü10.1. Aravete Keskkool välja arendada omanäoliseks haridusasutuseks Põhja- ja Ida-Järvamaal.

V E Ü	TEGEVUSED	Teostamise aastad						
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	T10.1.1. Koostöö arendamine teiste haridusasutustega.	X	X	X	X	X	X	X
	T10.1.2. Kutsealase koolituse võimaluste loomine ja edasiarendamine.	X	X	X	X	X	X	X
	Ü10.2. Arendada Ambla Lasteaed-Põhikooli tugevaks omanäoliseks haridusasutuseks.							
	T10.2.1. Ambla Lasteaed-Põhikooli arenguvõimaluste analüüs ja arengukontseptsiooni väljatöötamine.	X	X					
	Ü10.3. Parendada koolieelsete lasteasutuste võrku ja võimaldada alusharidus kõigile valla lastele.							
	T10.3.1. Aravete Lasteaia Mesimumm edasiarendus.	X	X	X	X	X	X	X
	T10.3.2. Ambla Lasteaed-Põhikooli lasteaia edasiarendus.	X	X	X	X	X	X	X
	Ü10.4. Arendada huvitegevust koolides ja tunnustada tublimaid õpilasi.							
	T10.4.1. Laste spordi- ja huvialaringide loomine ja laiendamine.	X	X	X	X	X	X	X
	T10.4.2. Laste spordi- ja huvialategevuse eesmärgil koostöö arendamine teiste omavalitsuste ja asutuste/organisatsioonidega.	X	X	X	X	X	X	X
	T10.4.3. Edukate õpilaste premeerimine.	X	X	X	X	X	X	X
	E11. Kaasaegsed, turvalised, tervislikud haridusasutuste hooned, ruumid ja sisseseade.							
	Ü11.1. Renoveerida haridusasutuste hooned.							
	T11.1.1. Aravete Keskkooli hoone vana osa rekonstrueerimine vastavalt uutele funktsioonidele.			H	I	I	I	I
	T11.1.2. Ambla Lasteaed-Põhikooli hoonesse ehitada välja lasteaia teine rühm.				H	I	I	
	T11.1.3. Ambla Lasteaed-Põhikooli arvutiklassi ja saali põranda renoveerimine.			HI		HI	I	
	T11.1.4. Aravete Lasteaia Mesimumm hoone renoveerimine, sh tehnosüsteemide, juurdepääsuteede ja sadevete ärajuhtimissüsteemi rekonstrueerimine.				HI	I		HI
	T11.1.5. Haridusasutuste hoonete ja territooriumi valgustuse paigaldamine.	X	X	X	X	X	X	
	Ü11.2. Sisustada haridusasutused kaasaja nõuetele vastavalt.							
	T11.2.1. Aravete Keskkooli sisustada kaasaegsete õppevahenditega.	X	X	X	X	X	X	X
	T11.2.2. Ambla Lasteaed-Põhikooli õppeklasside ja lasteaia ruumide sisustamine mööbli ja kaasaegsete mängu/õppevahenditega.	X	X	X	X	X	X	X
	T11.2.3. Aravete Lasteaia Mesimumm sisustamine mööbli ja kaasaegsete mängu/õppevahenditega.	X	X	X	X	X	X	X
	T11.2.4. Haridusasutuste varustamine kaasaegsete infotehnoloogia vahenditega.	X	X	X	X	X	X	X
	Ü11.3. Renoveerida/rajada lasteasutuste mänguväljakud.							

V	E	Ü	TEGEVUSED	Teostamise aastad						
				2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
			T11.3.1. Ambla Lastead-Põhikooli mängu- ja harjutusväljaku edasiarendamine.	X	X	X	X	X	X	X
			T11.3.2. Aravete Lasteaia Mesimumm mänguväljaku renoveerimine, täiendamine.	X	X	X	X	X	X	X
E12. Mitmekesine, haridusasutusi toetav ja elanike vajadustest lähtuv noorsootöö.										
			Ü12.1. Kaasajastada noortekeskuste ruumid ja uuendada sisustus.							
			T12.1.1. Aravete noortekeskuse laiendamine, sisustuse ja vahendite mitmekesistamine.	X	X	I	X	X	X	X
			T12.1.2. Ambla noortekeskuse renoveerimine, sisustuse ja vahendite mitmekesistamine.	X	X	X	I	X	X	X
			Ü12.2. Arendada välja võimalustest ja vajadustest lähtuv optimaalne noorsootöö, sh erinoorsootöö.							
			T12.2.1. Noorsootööstruktuuri kontseptsiooni väljatöötamine.	X						
			T12.2.2. Noorte kaasatuse suurendamine, noorte ürituste ja omaalgatuslike projektide toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
			T12.2.3. Noorte õigusrikkumiste, sh korduvrikkumiste ennetamisele suunatud programmide ja projektide arendamine ja rakendamine.	X	X	X	X	X	X	X
			T12.2.4. Nõustamisteenuste võrgustiku loomine ja koostöö arendamine.	X	X	X	X	X	X	X
			Ü12.3. Korraldada noorte töö- ja puhkelaagreid.							
			T12.3.1. Koolivaheajal noortele malevate, töö- ja puhkelaagrite korraldamine.	X	X	X	X	X	X	X
2.4. Vaba aeg, kultuur, sport ja turism										
E13. Mitmekesised sportimise, terviseedendamise ja vaba aja veetmise võimalused.										
			Ü13.1. Renoveerida spordirajatised ja kaasajastada sisseseade.							
			T13.1.1. Aravete spordihoone renoveerimine ja sisseseade uuendamine.			HI	HI	HI	HI	HI
			T13.1.2. Aravete staadioni renoveerimine.						HI	
			T13.1.3. Ambla koolistaadioni renoveerimine.							HI
			T13.1.4. Külade mängu-, spordiväljakute ja palliplatside ehitamise/renoveerimise toetamine.			X	X			
			T13.1.5. Sportliku vabaajategevuse võimaluste rajamine Aravetele.				X			
			T13.1.6. Aravete kardiraja kompleksi arendamine moto- ja vabaajakeskuseks.				X	X	X	X
			T13.1.7. Aniste motokrossiraja (arendamine moto-, mototurismi- ja vabaajakeskuseks) jt motospordirajatiste arendamise toetamine.				X	X		

V E Ü	TEGEVUSED	Teostamise aastad						
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ü13.2. Toetada motosportdivõrgustiku teket ja koostööd.								
	T13.2.1. Motosportdiasjaliste omavahelise koostöö ergutamise ja võrgustiku väljaarendamise toetamine.		X	X				
Ü13.3. Propageerida tervislikke eluviise ja korraldada spordivõistlusi.								
	T13.3.1. Traditsioonidega spordiürituste (sh Aravete Kolmiküritus, Aravete Rannavolle, Toomas Berendseni auhinnavõistlus) ja seeriavõistluste korraldamine.	X	X	X	X	X	X	X
	T13.3.2. Tervise- ja spordiürituste korraldamise toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
Ü13.4. Korrastada ja laiendada supluskohti.								
	T13.4.1. Rava supluskohta korrastamine ja arendamine.	X	X	X	X	X	X	X
	T13.4.2. Supluskohtade korrastamise ja laiendamise toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
	T13.4.3. Käravete paisjärve edasiarendamine		X	X				
	T13.4.4. Preedikü paisjärve supluskohta rajamine				X			
E14. Kohalikku ajaloo- ja kultuuripärandit väärtustav atraktiivne kultuurikeskkond ja turismiobjektid.								
Ü14.1. Renoveerida kultuurimajad ja sisustada kaasaegse tehnikaga, laiendada kultuurimajade kasutusvõimalusi.								
	T14.1.1. Kultuurimajade arenduskontseptsiooni väljatöötamine.	X	X					
	T14.1.2. Ambla Kultuurimaja hoone renoveerimine (projekt ja ehitustööd).					HI	I	
	T14.1.3. Aravete Kultuurimaja hoone renoveerimine (projekt ja ehitustööd).						HI	I
	T14.1.4. Kultuurimajade sisustamine.					X	X	X
Ü14.2. Renoveerida Aravete Külamuuseumi hoone ja arendada muuseumi edasi kultuuri- ja turismiobjektina.								
	T14.2.1. Aravete Külamuuseumi hoone renoveerimiseks ehitusliku projektdokumentatsiooni koostamine, sh vajalikud eeltööd.				HI			
	T14.2.2. Aravete Külamuuseumi hoone renoveerimine.					HI		
	T14.2.3. Aravete Külamuuseumi edasiarendus (ekspositsiooni laiendamine, ürituste korraldamine).	X	X	X	X	X	X	X
Ü14.3. Renoveerida ja kaasajastada raamatukogud.								
	T14.3.1. Aravete raamatukogude reorganiseerimine ja uute ruumide rekonstrueerimine.		HI	I	I			
	T14.3.2. Raamatukogude kaasajastamine ja edasiarendus.	X	X	X	X	X	X	X
Ü14.4. Arendada EELK Ambla Maarja kirik atraktiivseks turismiobjektiks.								

V E Ü	TEGEVUSED	Teostamise aastad						
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	T14.4.1. Ambla kiriku torni viiva trepi ja torni vaateplatvormi väljaehitamise ja turistidele avamise toetamine.		X	X				
	T14.4.2. Ambla kiriku aia ja piirdemüüri renoveerimise toetamine.							X
	Ü14.5. Luua Järvamaa kõrgeimas punktis Reineveres matka- ja piknikupaik.							
	T14.5.1. Külustusobjekti arendamise toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
	T14.5.2. Vaatetorni rajamise toetamine.				HI			
	Ü14.6. Toetada pärandkultuuri objektide säilimist.							
	T14.6.1. Pärandkultuuri objektide uurimise ja säilitamise toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
	Ü14.7. Toetada Käravete mõisakompleksi arendamist kohaliku kultuuripärandi ja vaatamisväärsusena.							
	T14.7.1. Käravete mõisakompleksi arendamise toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
	Ü14.8. Edendada ja propageerida kohalikke käsitöid.							
	T14.8.1. Kohaliku käsitöö ja valla suveniiride müügipunkti(de) rajamise toetamine.			X				
	E15. Turismi- ja puhkemajandust toetavad tugisüsteemid ja sotsiaalne keskkond.							
	Ü15.1. Toetada turismialast koostööd ja turismiinfoteeninduse loomist.							
	T15.1.1. Turismialase koostöö toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
	T15.1.2. Koostöö teiste omavalitsuste ja turismiorganisatsioonidega.	X	X	X	X	X	X	X
	T15.1.3. Järvamaa muuseumivõrgustiku loomisele kaasaaitamine ja selles osalemine.	X	X	X	X	X	X	X
	T15.1.4. Valla territooriumil viitade ja infotahvlite paigalduse ja korrastamise toetamine.		X	X	X			
	T15.1.5. Turismiinfo projektides (sh veebiväljaanded) ja koostöövõrgustikes osalemise toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
	Ü15.2. Toetada ja korraldada piirkonnaspetsiifilisi regulaarüritusi.							
	T15.2.1. Ambla kihelkonna- ja vallapäevade traditsiooni edasiarendamine.	X	X	X	X	X	X	X
	T15.2.2. Eakate huumoripäeva korraldamine.	X	X	X	X	X	X	X
	T15.2.3. Traditsiooniliste kultuuriürituste korraldamine ja korraldamise toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
	Ü15.3. Aktiviseerida käsitöölase tegevust.							
	T15.3.1. Kohalike käsitöömeistrite ühistegevusliku võrgustiku loomise toetamine käsitöökäsitööesemete turustamiseks.	X	X	X	X	X	X	X
	T15.3.2. Käsitöölase tegevuse ja rahvariite valmistamise koolituse toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
	Ü15.4. Anda välja Ambla valda tutvustavaid trükiseid.							

V	E	Ü	TEGEVUSED	Teostamise aastad						
				2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
			T15.4.1. Teematiliste väikestruktuuride (voldikud, brošüürid, interaktiivsete trükised) väljaandmine ja väljaandmise toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
			T15.4.2. Piirkonda tutvustava trükise/raamatu koostamine ja väljaandmise toetamine.	X	X					
2.5. Sotsiaalne kaitse ja tervishoid										
E16. Rahvastiku arenguga kooskõlas olev sotsiaalhoolekandesüsteem.										
Ü16.1. Renoveerida ja kaasajastada Aravete Hooldekeskus.										
			T16.1.1. Aravete Hooldekeskuse laiendamine, ruumide rekonstrueerimine ja renoveerimine.		HI	I	I	I		
			T16.1.2. Aravete Hooldekeskuse invalifti ja/või tõstuki ehitus.					H	I	
			T16.1.3. Aravete Hooldekeskuse sisustuse kaasajastamine.	X	X	X	X	X	X	X
Ü16.2. Arendada sotsiaalteenuseid.										
			T16.2.1. Lastega peredele tugisüsteemide arendamine.	X	X	X	X	X	X	X
			T16.2.2. Puudega laste päevahoiuteenuse toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
			T16.2.3. Puudega isikute toetamiseks võimaluste loomine.	X	X	X	X	X	X	X
			T16.2.4. Sotsiaaleluaseme (sotsiaalkorteri) loomine.					HI		
			T16.2.5. Omastehooldajate toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
			T16.2.6. Eakate klubilise tegevuse toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
			T16.2.7. Koostöös Töötukassaga e-teenuse arendamine piirkonnas.		X					
			T16.2.8. Koostöövõrgustike arendamine ja töö tõhustamine.	X	X	X	X	X	X	X
			T16.2.9. Preventiivne töö.	X	X	X	X	X	X	X
E17. Elanike vajadustest lähtuv tervishoiuasutuste võrk.										
Ü17.1. Renoveerida ja kaasajastada tervishoiuasutused.										
			T17.1.1. AS-i Järvamaa Haigla kaasajastamise toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
			T17.1.2. Ambla kultuurimajas asuva perearsti kabineti renoveerimise toetamine.	HI						
			T17.1.3. Tervishoiuasutuste ruumide renoveerimise toetamine.		HI					
			T17.1.4. Koostöövõrgustiku arendamine terviseedenduseks.	X	X	X	X	X	X	X
Ü17.2. Luua tervishoiu tugisüsteemid.										
			T17.2.1. Koduõendusteeluse loomine.		X					
			T17.2.2. Sotsiaaltranspordi teenuse toetamine.	X	X	X	X	X	X	X
			T17.2.3. Füsioteraapia teenuse loomine.			X				

Tabel 13. Ambla valla arengukava tegevuskava aastateks 2014-2020

3. INVESTEERIMISKAVA 2014-2020

Investeeringuskava mahtude määramisel on kasutatud OÜ TKM Ehituse konsultatsiooni. Investeeringute kaasrahastaja/toetaja hindamisel on arvestatud eelnevat kogemust ja hetkel kehtivaid toetamise kordasid. Tabelis 14 on toodud investeeringu siduvus tegevuskavaga, lühikirjeldus, investeeringu maht, kavandatav toetaja omaosaluse (OF) osakaal, maht tuhandetes eurodes ja jaotus arengukava perioodile.

Kavandava toetaja tulbas kasutatud lühendid: MKM - Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, ÜF - Euroopa Ühtekuuluvusfond, EAS - Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, SM - Sotsiaalministeerium, KENK - Kesk-Eesti Noorsootöö Keskus SA, LEADER - Põllumajanduse Registre ja Informatsiooni Ameti (PRIA) Leader-meede, HASART - Hasartmängumaksu erinevad meetmed, MA - Muinsuskaitseamet.

Investeeringute siduvus Tegevuskavaga	Investeeringu lühiselgitus	Maht tuh. €	Kavandatav toetaja	OF osakaal	OF	Omaosaluse jaotus (tuh. €)						
						2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
T7.2.2. Tänavavalgustuse rekonstrueerimine energiasäästlikumaks.	LED-valgustid koos kaugkontrollisüsteemiga	86,1		100,0 %	86,1						24,4	61,7
T7.2.4. Kergliiklusteede rajamine vastavalt üldplaneeringule.	Maarjamõisa tee ulatuses koostöös Maanteeametiga	160,0	MKM	5,0 %	8,1		2,7	2,7	2,7			
T11.1.1. Aravete Keskkooli hoone vana osa rekonstrueerimine vastavalt uutele funktsioonidele.	Huviringid, raamatukogu, noortekeskus, eakate huvitegevused jne	255,0	ÜF	20,0 %	51,0				3,0	23,0	12,5	12,5
T11.1.2. Ambla Lasteaed- Põhikooli hoonesse ehitada välja lasteaia teine rühm.	Teisele korrusele	100,0	EAS	20,0 %	20,0					2,0	18,0	
T11.1.3. Ambla Lasteaed- Põhikooli arvutiklassi ja saali põranda renoveerimine	Arvutiklass koos sisustusega ja aula põrand	30,0	EAS	30,0 %	9,0			3,0		2,0	4,0	

Investeeringute siduvus Tegevuskavaga	Investeeringu lühiselgitus	Maht tuh. €	Kavandata v toetaja	OF osakaal	OF	Omaosaluse jaotus (tuh. €)						
						2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
T11.1.4. Aravete Lasteaia Mesimumm hoone renoveerimine, sh tehnosüsteemide, juurdepääsuteede ja sadevete ärajuhtimissüsteemi rekonstrueerimine.	Elektripaigaldis, vesi/kanalisatsioon, küttesüsteem, ligipääsuteed, sadeveesüsteem	150,0	SM	20,0 %	30,0				4,0	10,0		16,0
T12.1.1. Aravete noorte keskuse laiendamine, sisustuse ja vahendite mitmekesistamine.	Kolimine kooli vanasse ossa	10,0	KENK	20,0 %	2,0			2,0				
T12.1.2. Ambla noorte keskuse renoveerimine, sisustuse ja vahendite mitmekesistamine.	Konstruksioon, tehnosüsteemid	15,0	KENK	20,0 %	3,0				3,0			
T13.1.1. Aravete spordihoone renoveerimine ja sisseseade uuendamine.	Rekonstrueerimine	400,0	EAS, ÜF, LEADER	20,0 %	80,0			16,0	5,7	10,3	26,0	22,0
T13.1.2. Aravete staadioni renoveerimine.	Välja arvatud haljasala	50,0	HASART	15,0 %	7,5						7,5	
T13.1.3. Ambla koolistaadioni renoveerimine.	Välja arvatud haljasala	40,0	HASART	15,0 %	6,0							6,0
T14.1.2. Ambla Kultuurimaja hoone	Rekonstrueerimine	200,0	LEADER	20,0 %	40,0					10,2	29,8	

Investeeringute siduvus Tegevuskavaga	Investeeringu lühiselgitus	Maht tuh. €	Kavandata- v toetaja	OF osakaal	OF	Omaosaluse jaotus (tuh. €)						
						2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
renoveerimine (projekt ja ehitustööd).												
T14.1.3. Aravete Kultuurimaja hoone renoveerimine (projekt ja ehitustööd).	Rekonstrueerimine	150,0	EAS	20,0 %	30,0						15,0	15,0
T14.2.1. Aravete Külamuuseumi hoone renoveerimiseks ehitusliku projektdokumentatsiooni koostamine, sh vajalikud eeltööd.	Tööprojekt	30,0	MA	10,0 %	3,0				3,0			
T14.2.2. Aravete Külamuuseumi hoone renoveerimine.	Katus ja vanad side-ruumid	250,0	MA	5,0 %	12,5					12,5		
T14.3.1. Aravete raamatukogude reorganiseerimine ja uute ruumide rekonstrueerimine.	Põhikulu on tegevuse 11.1.1. juures	3,0		100,0 %	3,0		1,0	1,0	1,0			
T14.5.2. Vaatetorni rajamise toetamine.	Järvamaa kõrgemasse punkti	10,0	LEADER	15,0 %	1,5				1,5			
T16.1.1. Aravete Hooldekeskuse laiendamine, ruumide rekonstrueerimine ja renoveerimine.	Raamatukogu ruumidesse	27,6	EAS	20,0 %	5,5		1,5	1,0	1,5	1,5		

Investeeringute siduvus Tegevuskavaga	Investeeringu lühiselgitus	Maht tuh. €	Kavandatud toetaja	OF osakaal	OF	Omaosaluse jaotus (tuh. €)						
						2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
T16.1.2. Aravete Hooldekeskuse invalifti ja/või tõstuki ehitus.	Tõstukite paigaldus mõlemasse trepikotta	20,0	EAS	30,0 %	6,0						6,0	
T16.2.4. Sotsiaaleluaseme (sotsiaalkorteri) loomine.	Aravetel Aasa tn 8 krt 7	12,0		100,0 %	12,0					12,0		
T17.1.2. Ambla kultuurimajas asuva perearsti kabineti renoveerimise toetamine.	Terviseameti nõuded	31,8	SM	10,0 %	3,2	3,2						
T17.1.3. Tervishoiuasutuste ruumide renoveerimise toetamine.	Terviseameti nõuded	5,0		100,0 %	5,0		1,0	1,7	2,3			

Tabel 14. Investeeringuskava 2014-2020.

4. HANKEKAVA 2014-2020

Hankekava sisaldab ainult arengukava tegevuskavas planeeritud investeringute teostamiseks vajalikke hankeid.

Hankekavas on hanked planeeritud kvartaalse (tabelis kv) täpsusega. Hankejärgse töö teostamine on planeeritud kuu täpsusega märgistatult tabelis kuu ja aastaga. Eeldatava tegevuse maksumuse hindamisel on kasutatud OÜ TKM Ehituse konsultatsiooni.

Kavandava toetaja tulbas kasutatud lühendid: MKM - Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, ÜF - Euroopa Ühtekuuluvusfond, EAS - Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, SM - Sotsiaalministeerium, KENK - Kesk-Eesti Noorsootöö Keskus SA, LEADER - Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (PRIA) Leader-meede, HASART - Hasartmängumaksu erinevad meetmed, MA - Muinsuskaitseamet.

Hanke tegevused ja siduvus tegevuskavaga	I kv	II kv	III kv	IV kv	Töö teostamise aeg (kuu aasta)	Arvestuslik maksumus	Kavandatav toetaja
2014. aastal							
T17.1.2. Ambla kultuurimajas asuva perearsti kabineti renoveerimise toetamine.	H				07.14	31,8 tuh. €	SM
T16.1.1. Aravete Hooldekeskuse laiendamine, ruumide rekonstrueerimine ja renoveerimine. Olemasolevad ruumid.				H	07.15-09.15, 06.16-08.16	15,0 tuh. €	EAS
2015. aastal							
T7.2.4. Kergliiklusteede rajamine vastavalt üldplaneeringule. Maarjamõisa tee ulatuse koostöös Maanteeametiga	H				06.15-09.17	160,0 tuh. €	MKM
T11.1.3. Ambla Lasteaed-Põhikooli arvutiklassi ja saali põranda renoveerimine. Saali põrand				H	07.16	10,0 tuh. €	EAS
2016. aastal							
T13.1.1. Aravete spordihoone renoveerimine ja sisseseade uuendamine. III etapp		H			06.16-08.06	60,0 tuh. €	LEADER
2017. aastal							

Hanke tegevused ja siduvus tegevuskavaga	I kv	II kv	III kv	IV kv	Töö teostamise aeg (kuu aasta)	Arvestuslik maksumus	Kavandatav toetaja
T11.1.1. Aravete Keskkooli hoone vana osa rekonstrueerimine vastavalt uutele funktsioonidele. Huviringide, raamatukogu, noortekeskuse kolimine sinna.	H				06.17-08.17, 06.18-08.18, 06.19-08.19, 06.20-08.20	255,0 tuh. €	ÜF
T11.1.4. Aravete Lasteaia Mesimumm hoone renoveerimine, sh tehnosüsteemide, juurdepääsuteede ja sadevete ärajuhtimissüsteemi rekonstrueerimine. I etapp		H			07.17	70,0 tuh. €	SM
T13.1.1. Aravete spordihoone renoveerimine ja sisseseade uuendamine. IV etapp		H			06.17-08.17, 06.18-08.18, 06.19-08.19, 06.20-08.20	340,0 tuh. €	ÜF
T14.2.1. Aravete Külamuseumi hoone renoveerimiseks ehitusliku projektdokumentatsiooni koostamine, sh vajalikud eeltööd.		H			05.17-08.17	30,0 tuh. €	MA
T16.1.1. Aravete Hooldekeskuse laiendamine, ruumide rekonstrueerimine ja renoveerimine. Raamatukogu ruumidesse.			H		12.17, 06.18-08.18	22,6 tuh. €	EAS
T11.1.2. Ambla Lasteaed-Põhikooli hoonesse ehitada välja lasteaia teine rühm.				H	06.19-08.19	100,0 tuh. €	EAS
2018. aastal							
T11.1.3. Ambla Lasteaed-Põhikooli arvutiklassi ja saali pöranda renoveerimine. Arvutiklass	H				06.18-08.18, 07.19	20,0 tuh. €	EAS
T14.1.2. Ambla Kultuurimaja hoone renoveerimine (projekt ja ehitustööd).	H				06.18-08.18, 06.19-08.19	200,0 tuh. €	LEADER
T14.2.2. Aravete Külamuseumi hoone renoveerimine.	H				06.18-10.18	250,0 tuh. €	MA
T16.2.4. Sotsiaaleluaseme (sotsiaalkorteri) loomine. Aravetel Aasa tn 8 kr 7		H			08.18-10.18	12,0 tuh. €	
T16.1.2. Aravete Hooldekeskuse invalifti ja/või tõstuki ehitus.				H	06.19	20,0 tuh. €	EAS
2019. aastal							
T13.1.2. Aravete staadioni renoveerimine. Kergejõustiku osa.	H				07.19	50,0 tuh. €	HASART

Hanke tegevused ja siduvus tegevuskavaga	I kv	II kv	III kv	IV kv	Töö teostamise aeg (kuu aasta)	Arvestuslik maksumus	Kavandatav toetaja
T7.2.2. Tänavavalgustuse rekonstrueerimine energiasäästlikumaks. LED-valgustid koos kaugkontrollisüsteemiga		H			07.19, 07.20	86,1 tuh. €	
T14.1.3. Aravete Kultuurimaja hoone renoveerimine (projekt ja ehitustööd).		H			07.19, 07.20	150,0 tuh. €	EAS
2020. aastal							
T11.1.4. Aravete Lasteaia Mesimumm hoone renoveerimine, sh tehnosüsteemide, juurdepääsuteede ja sadevete ärajuhtimissüsteemi rekonstrueerimine. II etapp	H				06.20-08.20	80,0 tuh. €	SM
T13.1.3. Ambla koolistaadioni renoveerimine. Kergejõustiku osa.		H			07.20	40,0 tuh. €	HASART

Tabel 15. Hankekava 2014-2020

5. ARENGUKAVA IV OSAS SISALDUVAD JOONISED JA TABELID

Joonised:

Joonis 1. Eesti majandusarengu indikaatorid aastatel 2001–2012

Joonis 2. Tööhõive ja töötuse määrad.

Joonis 3. Ambla vallale eraldatud tulumaksu muutus võrreldes kõikide KOV-idega

Tabelid:

Tabel 1. Rahandusministeeriumi tulumaksu laekumise muutuse prognoosid.

Tabel 2. Tulumaksu laekumised vastavalt rahandusministeeriumi prognoosile

Tabel 3. OÜ ERKAS Finants poolt koostatud eelarve arvutustabel.

Tabel 4. Tulumaksu laekumise analüüsi lõpptulem.

Tabel 5. Tasandus- ja toetusfondi prognoos 2014-2020

Tabel 6. Muude erinevate tulude prognoos 2014-2020

Tabel 7. Põhitegevuse tulud kokku.

Tabel 8. Põhitegevuse kulude prognoos 2014-2020

Tabel 9. Ambla valla eelarvestrateegia 2014-2020

Tabel 10. Finantsdistsipliini alusarvud

Tabel 11. Riskistsenaariumid ja nende indikaatorid

Tabel 12. Riskistsenaariumite maandamised

Tabel 13. Ambla valla arengukava tegevuskava aastateks 2014-2020

Tabel 14. Investeermiskava 2014-2020.

Tabel 15. Hankekava 2014-2020